P. J. TISSOT

HIBÁINK

JÓRAFORDITÁSÁNAK MŰVÉSZETE

Franciából fordította:
UHL ANTAL

EGYEDÜL JOGOSITO
MAGYAR KIADÁS.

KIADJA: KORDA RÉSZV.-TÁRS. BUDAPEST. — 1931.

HIBÁINK JÓRAFORDITÁSÁNAK MŰVÉSZETE

Szalézi szent Ferenc nyomán írta.
P. TISSOT JÓZSEF

Francia eredetiből fordította:
UHL ANTAL

Egyedül jogosított magyar kiadás.

KIADÓ: KORDA R. T. BUDAPEST. 1931.

Nihil obstat

Dr. Julius Czapik
censor dioecesanus.

Nr. 152.

Imprimatur.

Strigonii, die 16. Januarii 1930.

Justinianus Card. Serédi
Princeps Primas Hung. et Aeppus.

Nyomatott Korda R. T. nyomdájában, Budapest, VIII., Mária-u. 42

Előszó.

Aligha jelent meg az aszketikus irodalomban olyan könyv, amelyhez annyi főpásztor írt ajánló sort és hozzá még oly nagy elragadtatással, mint P. Tissot József könyve: *Hibáink jórafordításának művészete.* És méltán. Már a címe is megragad és leköt. Micsoda művészet lehet az, amely a rosszból jót, a gyarlóból nemeset, a hibából tökéletességet, a bűnből erényt tud kihozni? A felületesen gondolkodó ember előtt úgy tünik fel ez, mint fából vaskarikát csinálni. Pedig már szent Pál apostol mondja: *„Minden javukra szolgál azoknak, akik Istent szeretik.„ „Minden, még bűneik is“* — hozzáfűzi szent Ágoston. Könyvünk megfejti ennek a titkát. Fokról-fokra megmutatja, hogy miképen lehet mindenféle lelki bajból a lélek számára hasznot meríteni, miképen lehet halálthozó méregből gyógyítószert készíteni.

Két szent szerző szól e könyvből hozzánk és ad vigasztaló, bölcs tanácsokat, hogy ami a lelkeken sebet ejtett, ugyanaz a lélek gyógyítására,

sőt mi több tökéletesítésére szolgáljon. Az egyik szent szerző szalézi szent Ferenc. A könyv folyamán 162-szer beszél a nagy egyháztanító az ő utolérhetetlen, vigasztaló és felemelő tanításával. P. Tissot a szent hűséges követője mesterének tekintélyére és bölcs elveire, mint megdönthetetlen igazságokra támaszkodik, midőn majdnem minden oldalon őt idézi. Innét e könyv szalézi levegője, illata és kenete. Szent Ferenc a lelki vezetők között legjobban tud hozzáférkőzni a bűnbeesett gyarló ember szivéhez. Szavainak bűnösöket fölemelő, megnyugtató és vigasztaló hatásáról írja P. Tissot : „*A legbűnösebb szivekben is kifakad a remény, hogy ismét elfoglalhatják helyüket a Családatya övéi között.*"

Könyvünk második szent szerzője P. Tissot József a szal. sz. Ferencről nevezett missziós társaság egykori generálisa, ki lángoló buzgalmával és szentségével a mult század második felében Franciaország és főképen a francia papság nagy reformátora volt. Hogy a francia klérus a Combes-féle vallásüldözést hősiesen kiállotta, az nem csekély mértékben P. Tissot apostoli működésének a gyümölcse. Már életében mint szentet tisztelték és szentségének híre ma még általánosabb, úgy, hogy minden bizonnyal nemsokára az Egyház megdicsőült tagjai között tisztelhetjük. Jelen könyvének célját és törekvését röviden így jellem-

zi : *„Vigasztalást ad a multra, lelkesítést a jelenre, oltalmat és buzgóságot a jövőre.„*

E könyvet a lelkigyakorlatoknál, bűnből fölemelkedőknek, úgyszintén a buzgó lelkeknek mint lelkiolvasmányt nem lehet eléggé ajánlani.

Pécsvárad, (Baranya m.) 1930. január 29. Szalézi szent Ferenc ünnepén.

A FORDITÓ.

I. RÉSZ.

I. FEJEZET.

Ne csodálkozzunk hibáinkon.

1. Az emberi gyarlóság. Földi életünk folyamán nem hordozunk magunkban semmi olyant, aminek különös értéke lenne.

Az elesett embernek egyformán tiszteletet és fájdalmat szerez az, hogy nem tudja megszokni nyomorúságát. Az ősszülők vétke miatt olyanná lett, mint a trónjától megfosztott és lealacsonyitott fejedelem. Szíve mélyén állandóan őrzi azon tudatot, hogy nemes eredete van, és neki is ártatlannak kellett volna lenni. Minden egyes esésnél mintha valami rendkivüli baleset érte volna, alig tudja visszatartani magát attól, hogy meglepetéséből föl ne kiáltson.

Az emberi gyarlóság Sámsonra emlékeztet, akit gonosz kéz megfosztott erejétől, midőn levágta haját. „Kelj föl! — kiáltották hozzá — itt vannak a filiszteusok!“ És ő fölkelt azt gondolván, hogy amint a multban, most

is lesujtja ellenségeit, és elfelejtette, hogy előbbi ereje elhagyta.[1]

Bármily nemes gyökerei legyenek gyarló természetünknek, mégis hitvány gyümölcsöket terem, mert nem küzdünk ellene. Nemsokára látni fogjuk, hogy az elcsüggedés a lélek pusztulása, de ez csak akkor tudja elfogni lelkünket, ha már előzőleg csodálkozunk vétkünkön. E veszedelem ellen Szalézi szent Ferenc mindjárt meg fog minket védeni.

A szent püspök a legkiválóbb Egyháztanitók és legbölcsebb szellemek példája szerint mindig különös részvéttel viseltetett az ember gyengesége iránt. Gyakran mondogatta: „Ó emberi nyomor! emberi gyarlóság! Ó mennyire körül vagyunk véve fogyatkozásokkal! . . . . És önmagunktól mire vagyunk képesek? Másra nem, csak bűnbeesésre,"[2] Minden szavából és irásából megtudhatjuk, hogy nagy tökéletessége képessé tette őt arra, hogy mélyreható tekintetével alánézzen nyomoruságunk és gyengeségünk mélységébe, amelyet az eredeti bűn okozott nekünk. Ezt nagyon szem előtt tartotta valamennyi lelki gyermekénél, kiket vezetett és szüntelenül figyelmeztette őket megromlott természetük szomorú valóságára. „Ön azt mondja

---

[1]) Birák. k. 16.

[2]) Camus: Szalézi szt. Ferenc szelleme XVII. rész. 12. fejezet.

nekem, — írja az egyik nőnek, — hogy ezer és ezer tökéletlenséggel megterhelve él. Úgy van kedves jó nővérem, de ne akarja ezeket óráról-órára elpusztitani magában. Az bizonyos, hogy amig e földön élünk és nehézkes, romlott testünket hordozzuk, mindig lesz bennünk valami hiba."[1]

„Ön panaszkodik, — mondja másutt, — hogy sok tökéletlenség és hiba csuszik be életébe, pedig tökéletesség és tiszta istenszeretet után vágyakozik. Erre azt válaszolom, hogy mi képtelenek vagyunk teljesen kivetkőzni magunkból, míg itt alant járunk, mindaddig hordoznunk kell magunkat, míg a jó Isten égbe nem visz bennünket, és egész életünk folyamán nem hordozunk magunkban semmi olyant, aminek különös értéke lenne."[2]

„Általános szabályként mondhatjuk, hogy senki sem volt ez életben annyira szent, hogy valami tökéletlenségnek mindig ki ne lett volna téve."[3]

2. Különös kiváltság nélkül nem lehet minden bocsánatos bűnt elkerülni.

Hitünk tanítja, hogy rosszra való hajlandóságunk bennünk marad, legalább is csirájában, halálunkig. Továbbá senki sem tud

[1]) Blaise: Szal. sz. Ferenc összegyűjtött levelei 793. levél.
[2]) Blaise: 795.
[3]) Sz. beszéd nagybőjt I. vasárnapjára.

elkerülni minden bocsánatos bűnt, úgy szintén nem egészen megfontolt bűnöket, ha csak különös kiváltsága nincs, mint amilyen a boldogságos Szűz Máriának volt. A gyakorlati életben igen gyakran megfeledkezünk e két igazságról; jó lesz tehát meghallgatni hogyan fejtegeti ezt a mi kedves szentünk az ő egyszerű és utánozhatatlan nyelvezetével:

„Ne gondoljunk arra sohsem, hogy tökéletlenségek elkövetése nélkül élhetünk. Ez nem lehetséges. Mert akár előljárók, akár alantasok vagyunk, mégis mindannyian emberek vagyunk és következőleg el kell hinnünk ez igazságot, mint biztos igazságot, nehogy csodálkozzunk azon, ha hibázunk. Urunk meghagyta, hogy gyakran mondjuk el a Miatyánk eme szavait: „És bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk ellenünk vétetteknek.“ E parancs nem tűr kivételt, mindnyájunknak szükséges megtartani:“[1]

„Az önszeretetet el lehet fojtani magunkban, de azért soha sem fog kipusztúlni. Időről-időre, külömböző alkalmakkor kibocsátja bennünk hajtásait, és ezek bebizonyitják, hogy lábbal taposhatjuk, de ki nem irthatjuk magunkból. . . . Semmiképen sem kell csodálkoznunk, ha megtaláljuk bennünk

[1]) 16. tanitás: az ellenszenv.

az önszeretetet, mert az sohasem hagy el minket. Néha úgy alszik, mint a róka, amely aztán egyszerre a tyúkokra veti magát. Ezért állhatatosan őrködni kell fölötte és magunkat szelid türelemmel megvédeni ellene. Ha néha sebet ejt rajtunk, visszavonjuk az ő ösztönzésére mondott szavainkat és rosszaljuk az ő befolyása alatt végbevitt cselekedeteinket és meggyógyúltunk. . . ."[1] Meggyógyúltunk, de csak bizonyos időre, míg ujabb gyöngeség nem jelentkezik, mert „sohasem fogunk meggyógyúlni, minthogy, még nem vagyunk a mennyei paradicsomban"[2] „Bármekkora is legyen jóakaratunk, mégis egész életünkön keresztül türelmesen bele kell törődnünk abba, hogy emberi természetünk van és nem angyali"[3], és egy hires aszkéta szerint el kell szánni magunkat arra, hogy úgy éljünk, mint akik lelkileg gyógyithatatlanok vagyunk[4].

---

[1]) Blais: 333. levél

[2]) 20. tanitás: a lelki önhittség.

[3]) Blaise. 428. levél.

[4]) „Szeretném, ha remeteségemben néhány szegény lelket magamhoz fogadhatnék, kik fel akarnak hagyni hibáikkal és mégis mindig bennük élnek. E kórházat elnevezném a gyógyithatatlanok kórházának. Párisban a testileg gyógyithatatlanok számára van kórház, nálam a lelkileg gyógyithatatlanoknak legyen." (M. De Bernires. Souvigny, Le Chrétien intérieur, V. könyv. 11. fejezet).

3. A tökéletességben való előrehaladás lassú és esésekkel van összekötve.

Szalézi szent Ferenc a lelki tökéletesség útját megkezdő lelkekbe különösen gyöngeségük gyakorlati ismeretét szokta belevésni. Tulajdonképen ezek szoktak gyakorlatlanságuk miatt leginkább csodálkozni hibáik és azok káros következményei fölött. „A bűnbeesésnél zavarba jönni és elcsüggedni — mondja kitünően az előbb idézett iró — annyi, mint nem ismerni önmagát.“[1]

Hallgassuk csak mily éles elmével és mily kedvesen figyelmezteti és oktatja szent tanitónk az ilyen lelkeket:

„Ön azt mondja, hogy még nagyon érzékeny a sértéseknél. De kedves leányom, mit jelentsen az a „még“? Talán már sok lelki hibáról leszokott?“[2]

„Nem lehet egyhamar annyira úrnője a lelkének, hogy az első alkalommal teljesen uralkodjon fölötte. Elégedjen meg azzal, hogy néha-néha kis győzelmet arat főszenvedélyén“[3].

„Tökéletlenségünk elkisér egészen a sírig, Nem tudunk úgy élni, hogy meg neérintsük a földet. Persze nem kell ráfeküdnünk és rajta csúsznunk, de épen úgy arra sem kell

---

[1]) M. De Bernières.
[2]) levél egy leányhoz. 847.
[3]) Levél egy nőhöz

gondolni, hogy róla elrepüljünk, mert mi kis csirkék vagyunk, kiknek még nincsen szárnyuk"[1].

„A tökéletességre törekvő lelkek hiú vágyai és igényei nyilak, amelyek (a zsoltáros szerint) egész napon át röpködnek (90. zs. 6.). Vannak olyan lelkek, akiknek az a vágyuk, hogy egykettőre legalább is szent Terézek és sziénai vagy génuai szent Katalinok legyenek. Ez helyes, de mondja meg nekem, mennyi idő alatt gondolja ezt elérhetőnek? — Három hónap alatt, válaszolja ön, sőt hamarább is ha lehet. — Jól toldotta meg ezzel „ha lehet" — mert különben könnyen csalódhatna."[2]

4. A lelki bajok, akárcsak a testiek, gyorsan jönnek, és lassan távoznak.

„Szent Pál egy pillanat alatt tökéletesen megtisztult, miként génuai szent Katalin, szent Pelágia és némely mások; ámde a megtisztulásnak ez a módja épen oly csodálatos és rendkivüli a kegyelem rendjében, mint a halottak föllámasztása a természetben, miért is ilyent kívánni nem kell. Úgy a testnek, mint a léleknek rendes tisztulása lassan és fokozatosan, munkával és kitartással történik. A Jákob létráján látható angyaloknak van ugyan szárnyuk, de mégsem repül-

[1]) Levél egy leányhoz. 847.
[2]) Szent beszéd nagyböjt I. vasárnapjára.

nek, hanem rendesen fokról-fokra járnak föl és alá. A lélek, amely a bűnből jámborságra emelkedik a hajnalhasadáshoz hasonlitható, amely ha feltünik, nem űzi el rögtön a sötétséget, hanem lassankint. Közmondás tartja, hogy mindig az a gyógyulás a legbiztosabb, amely lassan megy végbe. A lelki bajok, akárcsak a testiek, lóháton és vágtatva jönnek, de gyalog és lassu léptekkel távoznak."[1]

„Tehát türelmeseknek kell lennünk és ne gondoljunk arra, hogy egy nap alatt kigyógyulunk rossz szokásainkból, amelyeket azért vettünk fel, mert kevés gondot forditottunk lelki egészségünkre,"[2]

Jóságos szentünk mindig ezzel fejezi be tanitását:

„Semmiképen sem kell csodálkozni, ha gyengeségből kifolyólag gyakran hibába esünk."[3]

5. Két szükséges dolog, hogy botlás nélkül megerősödjünk Istenben.

Szentünk egy léleknek sem, még a tökéletességben előrehaladott léleknek sem ismerte el azon jogát, hogy hibáján csodálkozzék, és épen a legbuzgóbb apácákhoz intézte a kö-

---

[1]) Philothea I. rész. 5. fejezet.
[2]) Blaise. 795. l.
[3]) Levél egy nőhöz.

vetkező nézeteit: „Talán olyan nagy csoda az, hogy néha megbotlunk?“ [1]

„Gyertyaszentelő Boldogasszony, Szűz Mária megtisztulása ünnepének nincs nyolcada. Legyen bennünk két egyforma erős elhatározás. Az első: nézzük folyton, mint növekszik a gaz kertünkben. A második: legyen bátorságunk, hogy kitépni hagyjuk, sőt magunk is kitépjük. Mert önszeretetünk nem hal meg, míg élünk, és ő termeli e semmirevaló gyümölcsöket.“ [2]

„Láttam szegény N. nővér zokogását és arra gondoltam, hogy gyerekes érzékenységünk a következő hibából származik: elfelejtjük a szentek életelvét, kik arra figyelmeztetnek, hogy tökéletességünkben való előrehaladásunkat mindennap újból kell megkezdenünk. Ha jól rágondolunk erre, nem fogunk csodálkozni, mikor hibát találunk magunkban, és mikor ki kell azt gyomlálnunk.“ [3]

„Ön kérdezi . . . . miképen tudná lelkét úgy megszilárditani Istenben, hogy semmisem vonná és szakitaná el tőle. Két dolog szükséges ehez: *meghalni és üdvözülni.* Ugyanis ezután többé nem lesz elszakadás, és az ön lelke elválaszthatatlanul össze lesz kötve és egyesülni fog Istennel.“ [4]

[1]) 3. tanitás: a határozottság.
[2]) 9. tanitás: a szerénység.
[3]) Blaise. 332. l. Levél Chantal sz. Franciskához.
[4]) tanitás: a szerénység.

6. Nem a legkevésbbé tökéletlen, hanem a legbátrabb lelkek a legszentebbek.

Bőséges vigasztalást nyujtanak e jó tanácsok azon lelkek számára, kik komolyan vágyódnak fenntartás nélkül Istennek szolgálni, és kiket hivatásuk bensőséges kapcsolattal fűz Istenhez. Ezek könnyen azt hiszik, hogy hűtlenségük kevésbbé menthető, mint másoké, és épen ezért esésük nagyobb csodálkozásra ad okot. A lelki vezetőknek nem ez a véleményük. Grou atya azt mondja: „A botlások gyakran a gyors futásból és tulságos buzgóságunkból származnak, amely nem hagy elég időt arra, hogy bizonyos elővigyázatossági szabályokra ügyeljünk. A félénk és aggódó lelkek mindig látni akarják, hová lépnek, minden pillanatban másfelé fordulnak, hogy kikerüljék a veszélyes helyeket, és nagyon félnek, hogy bemocskolják magukat. Ezért nem is haladnak olyan gyorsan előre, mint mások, és a halál majdnem mindig útjuk közepén lepi meg őket. Nem azok a legszentebbek, akik legkevésbbé hibáznak, hanem akiknek legtöbb bátorságuk, nagylelkűségük, legtöbb szeretetük van, kik nem ijednek meg attól, ha megbotlanak vagy elesnek, és kissé bemocskolják magukat; a fő, hogy előre jussanak.“ [1]

---

[1]) Manuel des ômes intérieures.

Aranyszáju szent János ugyanezt mondja más alakban. Ha a katona kitart az ütközetben és talán megsebesül vagy épen kissé meghátrál néha, azért nem lesz senki sem olyan kegyetlen és a hadászatban olyan járatlan, hogy ezt bűnül rója fel neki. Csak azok nem sebesülnek meg sohasem, akik nem is harcolnak sohasem. Ellenben akik hévvel rohannak az ellenségre, azok kapnak rendesen sérülést."[1]

7. A botlás, ha mindjárt súlyos si, ne döbbentsen meg minket.

Lehet-e ezen fejezetben levő megfontolásokat a halálos bűnökre is alkalmazni? Ajánlhatjuk-e a súlyosan vétkező lelkeknek is, hogy ne csodálkozzanak azon vétkeiken, amelyek megfosztották őket Isten barátságától? Megmeri-e tenni szalézi szent Ferenc, hogy amit a nagylelkü sziveknek mondott, ugyanazt az ilyen lelkekhez is intézze? Halljuk csak: „Kedves Theotimusom, a menny eliszonyodik és kapui a rémülettől megremegnek, a békesség angyalai megdöbbennek az emberi szív szánalmas nyomoruságán, mely ezt a *mindenek* fölött szeretetreméltó jóságot hitvány dolgokért el tudja hagyni. Láttad-e már azt a csodálatos jelenséget,

[1]) Ad Theod. laps. I. n. 1.

amely mindenki előtt ismeretes és az okát adni senki sem tudja, hogyha csapra ütjük a borral telt hordót, egy csepp bor sem folyik ki belőle, hacsak a felső dugóját ki nem ütjük, hogy levegőt kapjon? Ellenben szépen folyik akkor, midön a hordó nincs tele. Lelkünk bőven részesül az égi szeretetben földi életünk folyamán, de vele még sincs annyira tele, hogy, ha a kísértés rést üt rajta, a lélekből el nem távozhatna. De ha majd fönn a mennyben az isteni szépség gyönyörüsége egész értelmünket kielégiti: akkor a szent szeretet eléri teljességét és nem áhitozik semmi másra. Ott, ha valami mégis eljut szivünkig, sohasem lesz képes azt magával ragadni és az isteni szeretet egyetlen cseppjét sem fogja abból kiszorítani. Az értelmet nem lehet többé becsapni, vagy meglepni, mert a végtelen igazság megismerésében megingathatatlan."[1]

Hallottuk tehát, a bűnbeesés, ha mindjárt halálos is az, csak a mennyben kelthet csodálkozást, mert ott az ilyesmi lehetetlen. De itt a földön nem szabad többé ezen meglepődni, amint hogy nem lepődünk meg azon sem, ha a bort kifolyni látjuk a nyitott edényből.

---

[1]) Theotimus. IV. rész. I. fej.

8. Bűnbeesésünk után nem fogunk sokat csodálkozni, hanem gyorsan fölkelünk.

Ó, mellesleg mondva mennyi elnézéssel lennénk testvéreink iránt, ha alaposan elmélkednénk e gondolatokról! Mennyire azonosak lennénk a kimondhatatlan türelmességü Úr Jézussal, ki mielőtt fölruházta apostolait a bűnbocsátás hatalmával, meghagyta nekik, hogy ne csak hétszer, hanem hetvenszer hétszer bocsássanak meg!

Természetes ezen elnézésünk, amellyel saját magunk és mások hibái iránt viseltetünk, nem *mehet annyira*, hogy közömbös szemmel nézzük a hibákat. Mert más az, ha nem csodálkozunk hibáinkon, és más az, ha nem utáljuk azokat és nem tesszük jóvá. A földműves nem csodálkozik azon, ha gizgazt lát földjén, de emiatt talán nem lesz elég szorgalmas a kigyomlálásban? Azért miután szentünk nem tesz kivételt semmiféle bűnnel mikor ezt mondja:

„Ha vétket követ el, ne csodálkozzon azon! — és miután arra figyelmeztet, hogy„ ha igazán tudnók mik vagyunk, akkor ahelyett, hogy elámulnánk, midőn a földön fekszünk, sokkal inkább azon csodálkoznánk, hogy hogyan [1] tudunk még állva maradni?“[2] Gyorsan hozzá is teszi, hogy“ ne maradjunk

[1]) Blaise. 740:
[2]) Blaise. 53. l.

fekve és ne csusszunk ott, ahol elestünk valamint ajánlja: „ha az erős zivatar néha kissé erős hatással van gyomrunkra és szédülést okoz, ne csodálkozzunk azon, hanem ha tehetjük rögtön vegyünk erős lélegzetet és bátorítsuk fel magunkat, hogy máskor jobban fogunk cselekedni."[1]

„Emelje fel szivét szeliden, ha elesik, alázza meg magát teljesen Isten előtt nyomorúságának tudatában és semmiképen se csodálkozzon vétkén, mert nincs azon mit csodálni, hogy a gyarlóság nyomorult. Mindazonáltal teljes erejéből utálja Isten megbántasát és nagy bátorsággal, Isten irgalmába vetett bizalommal lépjen az erények elhagyott útjára."[2]

Ez utolsó idézet eléggé kioktat, hogy hibáink után csodálkozás helyett mi hassa át lelkünket. Nem más mint gyarlóságunk tudata, az alázatosság első lépcsője. Könyvünk második részében bőven fogunk majd erről tárgyalni. Miután megálapodtunk abban, hogy hibáink láttára nem szabad csodálkoznunk, ezután befogjuk bizonyítani, hogy még *kevésbbé* szabad miattuk zavarba jönnünk.

---

[1]) Blaise 761. l. A szent levele nővéréhez.

[2]) Philothea. 3. rész. 9. fej.

II. FEJEZET.

Hibáink láttára ne jöjjünk zavarba.

1. A helyes és helytelen szomorúság ismertető jelei.

„Az Isten *szerint való szomorúság állhatatos megtérést szerez az üdvösségre* — mondja szent Pál — *a világ szomorúsága pedig halált szerez*". (II Kor. 7. 10.) A szomorúság tehát lehet jó vagy rossz, aszerint, hogy milyen állapotot vált ki belőlünk. A valóságban több rosszat hoz, mint jót, mert csak két jó gyümölcse van: az irgalmasság és bűnbánat, és hat rossz gyümölcsöt terem, és ezek: az aggodalom, restség, méltatlankodás, féltékenység, irigység és türelmetlenség. Ezért mondja a bölcs: „*A szomorúság sokakat megöl és az embernek nincs semmi haszna belőle.*" (Sirák. k. 30, 25.), mert a két jópatak mellett, amelyek a szomorúság forrásából folydogálnak, még hat másik, nagyon rossz patak folydogál."[1]

A gonosz lélek tehát minden erejével azon van, hogy ilyen helytelen szomorúságot előidézzen. Hogy minél jobban sikerüljön a lelket elcsüggesztenie és kétségbe ejtenie, eleinte

[1]) Philothea. IV. r. 12. f.

megelégszik azzal, hogy zavarba hozza. Nem is nehéz neki a következő ürügyekkel szomorúságra hangolni: Nem kell-e amiatt szomorkodni, hogy megsértettük a legnagyobb fölséget, meggyaláztuk a végtelen jóságot, megsebesítettük a leggyengédebb atyának szivét? Igen, úgy van — válaszolná szalézi szent Ferenc — kell is amiatt szomorkodni, de igaz bűnbánattal, és nem búskomor fájdalommal, bosszúsággal, és haraggal. Mert az igazi bánat mint az Istentől sugalmazott többi összes érzelem nyugodt. „*A szélvészben nincs az Úr.*“ (Kir, III. k. 19. 11.) Ahol nyugtalanság és zavar támad, ott a helyes szomorúság félrevonul a helytelen szomorúság elől.

„A helytelen szomorúság — mondja szentünk — megzavarja a leket, nyugtalanságba kergeti, szertelen félelmet kelt benne, megutáltatja vele az imádságot, megnehezíti és elnyomja az értelmet, megfosztja a lelket a megfontolástól, határozottságtól, helyes itélőképességtől, bátorságtól és elveszi minden erejét. Röviden ez olyan, mint a kemény tél, amely megfosztja a földet szépségétől és megdermeszti az állatokat. Ez is elveszi a lélek kedvességét és valamennyi képességére nézve úgyszólván bénává és tehetetlenné teszi.“[1]

---

[1]) Philothea. u. o.

2. A vétek miatt zavarba jött lélek ismertetőjelei.

E jelekben hány lélek fogja fölismerni nyugtalanságát, amely őt vétke után elfogta és benne pusztítást vitt végbe! Buzgósággal indúlt neki és elszántan követte a Mester nyomdokait a kötelesség útján és a Kálvária sziklás ösvényein! — De jön az esés és itt a zavarodottság! — A lélek mégis fölemelkedik; a bánat és a szentségi feloldozás mindent helyrehoz! — De hiába! Magába tekint, és aggodalommal vizsgálja lelkét, számlálgatja majdnem behegedt sebeit, ijedten mérlegeli őket és mialatt bosszúsággal és türelmetlenül gyógyitgatni akarja, épen elmérgesíti őket, mert „semmisem tudja jobban megőrizni hibáinkat, mint épen a türelmetlen buzgóság kigyomlálásukban.“[1] És ezen idő alatt a lélek nem szalad többé, hanem mindig lassabban megy, csak úgy vonszolja magát, elégedetlen önmagával, sőt majdnem az Istennel is, bizalom nélkül imádkozik, a szentségek használatában nincs más lelki állapota mint csak félelme, és ez így tart, míg csak egyszer valami különös alkalom, kivételes buzgósággal végzett gyónás, vagy lelkigyakorlat egy időre vissza nem adja a léleknek előbbi buzgóságát. De ha e megújhodás után továbbra is megmarad a nyugtalanság hatása alatt, akkor az újabb hibák, vagy egyszerüen

[1] Blaise 173. l.

a régi bűnök emléke megkétszerezik búskomorságát, a futást ismét lassú járás fogja követni, és Isten őrizzen attól, hogy a túlságos tépelődés és lassúság lelki fásultságra vezessen, amely úgyszolván gyógyithatatlan.

Mi történt hát veled szegény lélek, hogy ennyire jutottál és megakasztottad igyekezetedet? Jól haladtál előre, ki tartoztatott hát fel? — kérdezi tőled szent Pál apostol. Ha az első botlásnál nem lettél volna nyugtalan, hanem szép lassacskán rendbehoztad volna szivedet, a második botlásnál nem estél volna el."

Az olyan lelkeknek, kik hibákba esnek, türelemre van szükségük.

Szentünk eme tanácsait azért osztogatja oly sokszor, mert másoknak is nyujtani óhajtja „a kivánatos békét, amely szivének legdrágább, leghűségesebb és állandó vendége"[1] Ezért ajánlja sürgetőleg a léleknek a *nyugodtságot, a türelmet elsősorban saját magával.*

„Ne jöjjünk zavarba tökéletlenségeink miatt!"[2]

„Óvja meg magát a sietségtől és nyugtalanságtól, mert semmi sem tud ezeknél jobban megakadályozni a tökéletesség útján."[3]

„Miért maradnak a madarak és a többi

---

[1]) P. La Rivière: Szal. sz. Ferenc élete.
[2]) Philothea. I. r. 5. f.
[3]) Blaise. 57. l. Levél Chantal sz. Franciskához.

állatok a hálókban fogva? Azért, mert ha bekerültek, zavarodottan vergődnek és forgolódnak, hogy gyorsan kijussanak és emiatt még inkább belegabalyodnak és megakadályozzák a kijutást? . . . Ha mi is beleestünk néhány tökéletlenség hálójába, hasonlóképen mi sem fogunk nyugtalansággal kijutni belőle, ellenkezőleg mindinkább belegabalyodunk."[1].

„Türelemmel kell elviselni tökéletesedésünk hosszúságát és tegyük meg mindig jó szivvel azt, amit előrehaladásunk érdekében megtehetünk."[2].

„Várjuk meg tehát türelmesen előrehaladásunkat és ahelyett, hogy nyugtalankodnánk a multban elkövetett hanyagságunk miatt, igyekezzünk buzgalommal többet cselekedni a jövőben."[3]

„Ne nyugtalankodjunk azon, hogy az erénygyakorlatban noviciusoknak érezzük magunkat, mert igenis a lelki élet kolostorában mindenki noviciusnak tartsa magát, hiszen az egész élet próbaidő. Világosan be kell látnunk, hogy nem csupán noviciusok vagyunk, hanem még feddésre és kolostorból való kizárásra is méltók vagyunk, és semmiképen sem tarthatjuk magunkat fogadalma-

[1]) Lelki munkálatok.
[2]) 10. tanitás.
[3]) Theot. IX. r. 7. f.

soknak. Mert e rendnek szabálya szerint nem az ünnepélyes fogadalomletétel teszi a noviciust fogadalmassá, hanem a fogadalom teljesítése. És a fogadalom mindaddig nincs tökéletessen megtartva, mig csak valamit tennünk kell annak teljesítésére. Már pedig Isten szolgálatának kötelezettsége és a szeretetében való előrehaladás új és új teljesitményeket kiván tőlünk mindvégig, egészen a halálig.

De mikor én látom — mondhatná valaki, — hogy saját hibámból kifolyólag esem vissza, miért nem kellene szomorkodni és nyugtalankodni emiatt?

Erről már beszéltem a „Jámbor életre vezetés“ cimü munkámban, de szívesen megismétlem, mert hiszen sohasem lehet eléggé hangsúlyozni. Igenis szomorkodnunk kellene az elkövetett bűnök miatt, de csakis erős, állhatatos, nyugodt bűnbánattal. Nem lehet ez a bűnbánat nyugtalan és kétségbeesett.“ [1]

4. Nyugodtság a bűnbeesés után.

Az említett idézetekből, de főképen a most következőkből láthatjuk, mennyire ajánlja a szent tanító a nyugodtságot, a türelmet önmagunkkal, és ezt nemcsak az igaz és ártatlan lelkeknek ajánlja, hanem még inkább azoknak, kik szerencsétlenül bűnbe estek.

---

[1]) Theot. u. o.

„Ha megtörtént, hogy türelmetlen volt, ne jöjjön amiatt zavarba, hanem térjen vissza mindjárt a szelidséghez.“[1]

„Ön sokat elmélkedik önszeretetének megnyilatkozásairól. Ezek kétségkivül gyakoriak, de sohasem veszedelmesek, míg nyugodtan azt mondja: Nem! és nem bosszankodik alkalmatlankodásukon és nem csodálkozik nagy számukon. Menjen csak szépen előre, ne kivánkozzon túlságosan lelki nyugalom után és annál inkább megfogja kapni.“[2]

„Minden iránt legyen türelmes, de főképen önmaga iránt, azaz ne nyugtalankodjék tökéletlenségei miatt, inkább legyen bátor és vetkőzzön ki belőlük. Nagyon örülök, hogy mindennap újból fog hozzá a lelki tisztogatáshoz. A lelki életet nem lehet jobban befejezni, mintha mindig újból megkezdjük és sohasem gondolunk arra, hogy eleget tettünk.“[3]

„A testetmeglehet zabolázni, de azért olyan tökéletesen mégsem, hogy néha föl ne lázadjon. Figyelmességünket gyakran megzavarja a szórakozottság és egyéb más dolog. De kell-e emiatt nyugtalankodni, zavarba jönni, szomorkodni? Épenséggel nem.“[4]

---

[1]) Levél nővéréhez, De Cornillon asszonyhoz.
[2]) Levél egy főnöknőhöz. 756.
[3]) Blaise. Levél egy nőhöz. 182.
[4]) Blaise. Levél egy leányzóhoz. 11.

5. Nyugodt és bátor szomorúsággal szomorkodjunk hibáink miatt.

„Ne mérgelődjön és ne csodálkozzék azon, ha lelkében látja ama tökéletlenségeket, melyeket nekem fölsorolt! Kérem ne tegye ezt! Igaz, hogy javulásunk érdekében el kell itélni és meg kell vetni ezeket a hibákat, de nem kell azért haragos szomorúsággal búsulni. A mi szomorúságunk legyen bátor és nyugodt, amely higgadt és szilárd elhatározást vált ki belőlünk a javulásra.“[1]

„Meneküljünk el az ellenségtől csendesen, minden zavarodottság nélkül, mert különben eleshetünk a menekülésnél és az ellenségnek időt adunk arra, hogy megöljön minket. . . Még bűnbánatunk is békés, nyugodt legyen. A bűnbánó Izaiás így szólt; *„Íme békességemül lett legkeservesebb keserüségem.“* (Iz. 38, 17.)[2]

„Egyedül a bűn kelthet bennünk nemtetszést és haragot, de ezen nemtetszésünkhöz is járuljon szent öröm és vigasztalódás.“[3]

„Aki csak Istené, az nem szomorkodik semmi máson, csak Isten megbántásán, és ezen szomorúsága mély, de nyugodt és békés alázatosságba és megadásba megy át és azután az isteni jóságban szeliden és telje-

---

[1]) Blaise. 90. Levél Berulart asszonyhoz.
[2]) Blaise. 53. Levél egy apátnőhöz.
[3]) Blaise. 732. Levél egy apácához.

sen bízva minden búsulás és bosszúság nélkül ismét fölkel."[1]

„Összegezve a mondottakat, ne mérgelődjön vagy legalább is ne zavarodjon meg, ha zavarba jött; ne izguljon, ha felizgult, ne nyugtalankodjon ha e kellemetlen szenvedélyek nyugtalanitják, hanem hozza ismét rendbe szívét és adja át nyugodtan Üdvözitőnk kezébe.[2] . . . Amennyire csak teheti hajlitsa szívét türelemre önmaga iránt, ha gyarlónak is érzi magát!"[3]

„Valahányszor türelmetlen a szíve, egyszerűen csak fogja meg az ujja hegyével, és ne ragadja meg tele marokkal, vagyis ne bánjon vele nyersen. . . Türelmesnek kell lennie maga iránt, szívét meg kell simogatni, hogy felbuzduljon, és ha föl van tüzelve, úgy kell vele bánni mint a felkantározott lóval; erősen magához kell szorítani, nehogy érzelmei után fusson."[4]

„Legyen arra gondja, hogy ne essen zavarba, ha valami hibát követett el, hanem gyorsan alázza meg magát Isten előtt. Ez az alázatosság legyen szelid és szeretetteljes, öntsön szívébe bizalmat, és jusson hamar a jóságos Istenhez és legyen meggyőződve arról, hogy Isten segitségére lesz a javulás-

[1] Blaise. 480. Levél egy leányhoz.
[2] Levél egy nőhöz. 833.
[3] Blaise. 186.l.
[4] Année sainte de la Visitation. Tome XI. p. 5.

ban. Bármilyen hibába is esett, kérjen Urunktól nyugodt szelidséggel bocsánatot és mondja meg neki: Ön nagyon meg van győződve arról, hogy az Úr magát szereti és meg is fog bocsátani. Tegye meg ezt mindig egyszerűen és szeliden.“ [5]

6. A hamis alázatosság rossz hatása.

Hogy eredményesebben harcoljunk a káros nyugtalanság ellen, szalézi szent Ferenc igyekszik fölfödözni a nyugtalanság rendes okozóját, amelynek persze más oka is lehet. Rendes okai: az önszeretet és az önmagakeresés. Már szent Teréz mondotta: „A lélek igaz alázatosságában gonosznak ismeri magát és bánkodik is miatta, azonban e bánathoz nem férkőzik zavar és nyugtalanság. E bánat nem borít a lélekre lelki sötétséget és szárazságot, ellenkezőleg vigasztal. A lélek egyrészt szomorkodik, hogy megbántotta a jó Istent, másrészt megnyugszik, midőn az Isten irgalmasságában bízik. Van annyi lelki világossága és ereje, hogy magát szégyenli és Istent dicséri, ki ennyire megtűri őt. Azonban az ördögtől sugallt hamis alázatosságban nincs semmi jóra vezető világ-

[5] Lelki intelmek C.-A nővérhez. — Szalézi szent Ferenc egyik hűséges leánya mondá a következőket: „Ha egy hibát elkövettünk, ne csináljunk abból kettőt, midőn miatta nyugtalankodunk. Egy hiba is elég.“

gosság. Ebben úgy látszik, mintha Isten mindent tűzzel - vassal pusztítana. Ez az alázatosság a gonosz lélek találmánya és egyike a legkárosabb, legravaszabb, legtitkosabb találmányainak, amelyet tőle ismerek.“ [1]

Ime miért olyan áltatános a vétek utáni nyugtalanság? Egy szentéletü pap mondja: „Gyarlóságunk miatt megalázkodni helyescselekedet, de kevesen értik meg. Miattuk nyugtalankodni és bosszankodni olyan dolog, amit mindenki ismer, de helytelen dolog, mert az efajta nyugtalanságot és bosszankodást legtöbbnyire az önszeretet okozza.„ [2]

Szellemesen mondja Ozanam Frigyes:„ A büszkeségnek két fajtája van: az egyik megelégedett önmagával és ez a legáltalánosabb és legkevésbbé ártalmas; a másik elégedetlen önmagával szemben, mert sokat vár magától és e várakozásában csalódik. Ez a második fajta büszkeség sokkal rosszabb és veszedelmesebb.“

7. A nyugtalanság és zavar főleg az önszeretetből származik.

Jóságos szentünk az alázatosság álarcába rejtőzködött önszeretet minden cselfogását üldözi. Ismeri a lélek túlbuzgóságát, amely

---

[1]) Nagy szent Teréz önéletrajza. 30. f.
[2]) I.-I. Allemand.

nem arra vezeti, hogy magát kigyógyítsa, hanem, hogy megtudja, vajjon kigyógyult-e már? Ismeri titkos bosszúságát, amelynél fogva sohasem akar békében lenni lelkiismeretével és kényelmesebbnek tartja azt, hogy mint javíthatatlant, sorsára bízza magát; ismeri a komorságot, amelyben a lélek csak panaszkodik. Ismeri és tudja, hogy a lélek állandóan és kizárólag önmagát és hibáit szemléli és szükségszerűen panaszkodik nem annyira Isten, mint inkább az emberek előtt, hogy megsajnálják és kedvezzenek neki. A bajokat mind ismeri a bölcs egyházdoktor és arra tanít bennünket, hogy e bajok mind egy lelkiatya vezetése mellett képződnek és e lelkiatya: az önszeretet.[1].

Egyike a legjobb szelidségi gyakorlatoknak az, ha önmagunk iránt vagyunk szelidek. Ez abban áll, hogy önmagunkon, tökéletlenségeinken sohasem bosszankodunk. Mert habár a józan ész követeli, hogy ha vétket követtünk el, megutáljuk és megbánjuk, mindazonáltal vigyáznunk kell, hogy bánatunk bosszúsággá, haraggá, keserűséggé ne fajuljon. E tekintetben sokan nagyon hibáznak, midőn haragudnak magukra azért, mert haragudtak, bosszankodnak, mert bosszankodtak, mérgelődnek, mert mérgelődtek. Ebből azt gondolhatnók, hogy a második, a későbbi harag

[1]) 14. tanítás.

az első ellen van és azt megszüntetni akarná, valójában pedig kaput és ajtót nyit, hogy az első kínálkozó alkalommal új harag térjen be. Egyébként az ilyen önmaga iránt táplált harag és bosszúság bizonyos kevélységre vall és az önszeretetből származik, mely csak azért berzenkedik, mert oly tökéletlennek látja magát."[1]

8. A türelmetlenséget és zavart önmagunk nagyrabecsülése is okozza.

Hibáink miatt nem kell szomorúan és nyugtalanul zavarba jönnünk. A zavar önszeretetünkből származik, minthogy fájlaljuk, hogy nem vagyunk tökéletesek, de persze nem Isten iránt való szeretetből fájlaljuk, hanem csakis önszeretetünkből."[2]

Milyen jól esik nekünk siránkozni hibáink fölött és ez mennyire kielégíti önszeretetünket!"[3]

„Mi túlságosan nagy aggodalommal viseltetünk magunk iránt, és ez az oka annak, hogy elveszítjük lelki nyugalmunkat, és ez hozza meg a furcsa és változó hangulatokat. Mert mihelyt valami utunkat keresztezi, mihelyt az önlegyőzés tekintetében egy kis mulasztást vettünk észre, vagy ha valami

---

[1]) Philothea. III. r. 9. f.
[2]) 2. tanítás: a bizalom
[3]) 14. tanítás: az önitélés.

kis hibát követtünk el, ha mindjárt igazán csekélyet is, rögtön azt gondoljuk, hogy minden elveszett."[1]

„Tehát az önszeretet nyugtalanságunk egyik forrása. A másik forrás önmagunk nagyrabecsülése. Vagyis ha valami tökéletlenséget, vagy bűnt követtünk el, csodálkozunk, zavarba jövünk és türelmetlenkedünk. Miért mindez? Mert azt hisszük, hogy jók, határozottak és erőslelkűek vagyunk és következőleg, ha nem látunk jót magunkban és földre bukunk, elámulunk, zavarba jövünk, bosszankodunk és nyugtalankodunk. Ha jól tudnók, mik vagyunk, nem azon csodálkoznánk, hogy földre estünk, hanem azon, hogy miképen tudunk állva maradni? Nyugtalanságunknak másik forrása ismét az, hogy csak vigasztalásokat szeretünk és megdöbbenünk, ha fölismerjük és érezzük nyomorúságunkat, semmiségünket és gyengeségünket."[2]

„Vigyázzon és ne jöjjön zavarba, midőn valami hibába esett, és ne is keseregjen emiatt, mert mindez csak büszkeségből származik."[3]

---

[1]) Harmadik tanitás: a határozottság.

[2]) Blaise. 53 l.

[3]) Lelki intelmek.

9. A bűn után szeliden és könyörületesen javítsuk meg szivünket

Szentünk ezen vezérelvet állitja fel az önszeretet mesterkedése és meddő aggodalmaskodása ellen. A gyenge emberi sziv iránt nagy szánalmat érez és azért pártját fogja neki és azt akarja, hogy a durva bánásmód helyett, mellyel csak zavarba hozzuk, a következőképen bánjunk vele:

„Ne kínozza szivét, ha mindjárt kissé helytelen útra is tévedt, hanem szeliden dorgálja meg és vezesse vissza a helyes útra.“[1]

„Kedves leányom, ha hibákba estünk, vizsgáljuk meg azonnal szivünket és kérdezzük meg tőle, van-e élénk és erős szándéka, hogy Istennek szolgáljon? Remélem, igennel fog válaszolni és inkább elszenvedne ezer halált, mintsem hogy e szándékától megváljon. Kérdezzük meg azután: Miért botlottál meg hát most? Miért vagy olyan lusta? — És ő azt fogja válaszolni: Meg voltam lepve, magam sem tudom hogyan, de most olyan nehézkes vagyok.

Ó kedves leányom, meg kell neki bocsátani, mert nem hűtlenségből hibázott, hanem gyengeségből. Tehát szeliden és nyugodtan meg kell javítani és nem szabad többé megharagitani és nyugtalanítani.“[2]

---

[1]) Blaise. 261. l.
[2]) Blaise. 800. l.

„Már reggel teremtsen lelkébe nyugodt hangulatot és legyen gondja arra, hogy egész napon át gyakran figyelmeztesse rá és tartsa így hatalmában. Ha aztán valami bosszantó dolgot tesz önnek, ne ijedjen meg és ne keseredjen el miatta, hanem ismervén őt, alázza meg magát szeliden Isten előtt és iparkodjék lelkét ismét kedvessé tenni. Mondja lelkének: Nosza rajta, habár ballépést tettünk, menjünk csak szépen előre és vigyázzunk magunkra. És valahányszor el fog esni, így cselekedjék."[1]

10. Lelkünk szelid és meggyőző javitása.

„Gyűlölnünk kell tehát hibáinkat, de ez a gyűlölet legyen csendes, nyugodt és erős. Mert, valamint a biró akkor bünteti igazságosan a gonosztevőket, mikor józanul, okosan és hidegvérrel hozza végzéseit és nem mikor szenvedélyes hévvel jár el, mivel ha szenvedélyesen itélkezik a vétkek fölött, nem azok minősége, hanem saját fölhevült állapota szerint büntet, úgy mi is sokkal jobban büntetjük meg magunkat a csendes és tartós bánattal, mint az indulatos és keserű szemrehányásokkal, mert ezek nem vétkeink súlya, hanem indulataink szerint itélnek. . ."

„Hidd el nekem Philothea, hogy valamint

[1]) Blaise. 151. l.

a rossz gyermek megjavitására az atyának szelid és szeretetteljes feddése sokkal hathatósabb, mint a harag és heveskedés, hasonlóképen, ha mi is csendesen és nyugodtan utasitjuk rendre hibázó szivünket és inkább részvéttel, mint szenvedélyes haraggal vagyunk iránta és így buzditjuk a javulásra — sokkal mélyebb és behatóbb bánattal fog szivünk eltelni, mintha keserű és heves szemrehányásokkal illetnők. Ha én példának okáért föltettem volna magamban, hogy nem leszek hiú és mégis bele esnék e bűnbe, nem dorgálnám szivemet a következőképen: Te nyomoruit és utálatos szív, hogy mertél annyi jóföltétel után ismét hiúságra vetemedni? Halj meg szégyenedben, ne emeld többé szemeidet az égre, te gonosz, vakmerő, Istenedhez hűtlen szív! stb. . . Én inkább higgadtan és szánakozva így szólnék hozzá: Ó szegény szivem, hát megint beleestünk a gödörbe, melyet annyiszor fogadtunk, hogy elkerülünk? Jer! álljunk föl és hagyjuk el egyszer s mindenkorra. Kérjük Isten irgalmát és reméljük, hogy megsegit, hogy jövőre állhatatosabbak legyünk. Térjünk vissza az alázatosság útjára! Legyünk bátrak és vigyázatosak! Isten megsegit, és mi állhatatosak maradunk! — Ilyen szelid dorgálás után megfogadnám, hogy ezt a hibát nem követem el többé és evégett alkalmaznám a megfelelő kegyelemeszközöket,

mindenekelőtt pedig követném lelkivezetőm tanácsát.

Ha pedig valaki azt találná, hogy szelid intelem az ő szivére nem hat, alkalmazhat erősebb dorgálást és keményebb szemrehányást, hogy jobban megszégyenítse szivét; de a kemény dorgálást is szelíd intelemmel fejezze be, hogy a mély keserűséget Istenbe vetett édes és szent bizalommá változtassa ama nagy bűnbánó példája szerint, ki bánattól megtört lelkét így bátoritotta: „*Miért vagy szomorú én lelkem és miért háborgatsz engem? Bizzál az Istenben, mert még hálát fogok adni neki; ő orcám szabaditója és én Istenem!*“[1] (42. zs.)

11. Ha nem nyugtalankodunk, könnyebben szabadulhatunk meg a bűntől.

Fölösleges megjegyezni, hogy mindezen szeretetteljes és biztos tanácsokban nincs egy szó sem arról, hogy nyugtassuk meg és altassuk el a lelket bűnében. Hogyan lehet egy kígyóval a keblen aludni? Főképen ha az ember súlyos bűnben van, nem kell-e megborzadnia a halál gondolatára, amely azonnal örökkétartóvá teheti lelkiismeretfurdalásunkat és büntetésünket? Nem kell-e minél gyorsabban kiszabadulni azon ellenség kezéből, aki ölelésével minden percben magával ránthat az

[1]) Philothea III. r. 9. f.

örök szerencsétlenség mélységébe És ha csupán bocsánatos bűnök terhelnek minket, hogyan tudjuk ezeket az Isten előtt utálatos foltokat is elviselni lelkünkön, hogyan tudunk ilyen terhet hordozni, amely lassan és könnyedén lefelé húz a lejtőn a halálos bűnig?

Szeretetreméltó tanitónk meg akarja könnyiteni bűntől való elszakadásunkat, azért megóv minket a nyugtalanságtól. Ő tudja, hogy felhevüléssel és boszankodással semmi jót sem művelhetünk. Mint gyakorlott orvos tudja, hogy a súlyos amputációnál kedvesen kell bánni a beteggel és nem nyersen, és az operáció annál biztosabban és gyorsabban sikerűl, minél higgadtabban végezzük. És azért akar a lélekbe mindenekelőtt állandó békét teremteni.

12. Miképen viselkedett szal. szt. Ferenc bocsánatos bűneinek elkövetése után?

Amit szentünk másoknak ajánlott, azt egyébként maga is gyakorolta, ha hibába esett. E fejezetet legjobban azzal zárjuk be, ha idézzük vele egykoru életrajzíróját: „Egyik napon, midőn szerencsém volt vele lelki ügyekről beszélni, azt mondottam, hogy a bocsánatos bűnök, ámbár kicsinyek, mégis bizonyos zavart és nyugtalanságot okoznak a szívben; de alig hogy belekezdtem a be-

szédbe, azt válaszolta: Bocsásson meg, de a bocsánatos bűnöknek nem szabad bennünket zavarba ejteni, sem pedig nyugtalanítani, hanem meg kell őket bánnunk. Mert a nyugtalanság az önszeretetből származik, amely bosszankodik, hogy a hiba megnehezíti erénygyakorlatunkat és miatta mindig újból kell megkezdeni; a bánat ellenben az isteni kegyelem műve, amely fájdalommal tölt el, mert Teremtőnk istenitetszését megsértettük.

Ime milyen volt az ő bűnbánata napközben elkövetett bűnei miatt? Az ilyen esetekben irgalomért szokott esedezni az édes Megváltóhoz elkövetett bűneiért és legkevésbbé sem keseredett el, vagy mérgelődött. Amint a görög költészetben levő monda szerint Antheus Herkulessel harcolván valahányszor földre esett, rögtön ismét talpra állt és új és nagyobb erővel folytatta a küzdelmet; hasonlóképen ez a nagy lelki ember is állandó harcban volt szenvedélyeivel, és, ha esetleg hibát követett el, bátran fölkelt, nyugodtan és békésen tovább folytatta útját és semmiképen sem bosszankodott, és nem kedvetlenedett el."[1]

---

[1]) P. La Rivière: Szal. szt. Ferenc élete. III. 9.

III. FEJEZET.

Hibáink láttára ne csüggedjünk el.

1. Sohasem szabad reményünket veszteni, mert a remény megóvja lelkünket az élet veszedelmeitől.

Egy buzgó pap lelkigyakorlatot végzett P. Roothan vezetése alatt. A lelkigyakorlat közben hirtelen Rómába hívták a kiváló jezsuitát és ott nemsokára azután a társaság általános főnökévé választották meg. Már elbúcsuzott rendi testvéreitől és útra készen volt, midőn hirtelen visszalépett, bement a lelkigyakorlatot végzőnek szobájába és ezeket mondotta neki: „Tisztelendő Uram, majdnem elfelejtettem egy igen fontos jó tanácsot: Bármi történjen, sohase csüggedjen el, soha!“

Ó arany igazság! Hány léleknek kellene ezt mondani! Aranyszáju szent János nem győzte ismételni: „Ne essen kétségbe! Ezt fogom mondani minden beszédemben, minden találkozásunknál, és ha rám hallgat, meg fog gyógyúlni.— Üdvösségünknek két ellensége van: önhittség az ártatlanságban,

és kétségbeesés a bűnökben, de az utóbbi veszedelmesebb."[1]

—Valóban *„a reménység által üdvözülünk."* (Róm. 8, 24.) Ezen erény olyan, mint az erős lánc, mely az égből száll le és hozzá fűzi lelkünket. Ha erősen beléje kapaszkodunk, lassankint fölhúz a fenséges magasságba és megóv a jelen élet veszedelmeitől. De az a lélek, kit legyőzött kishitűsége, és elhagyta ezt a horgonyt, rögtön leesik és elpusztul, elnyeli a gonoszság örvénye.

„Hamis ellenségünk előtt ez nem ismeretlen. Mihelyt észreveszi, hogy hibáink nyomasztólag hatnak lelkünkre, reánk veti magát és kétségbeejtő gondolatokat dob szivünkbe, amelyek ólomként nehezednek ránk. Ha engedünk nekik, lefelé húznak és elresztjük a védőláncot és a mélységes örvénybe zuhanunk."[2]

2. A gonoszlélek kettős taktikája a lelkekkel.

Ez utóbbi szavakat sajnos a tapasztalat nagyon is bizonyítja. A jóvá nem tett bűnök mérhetetlen sokasága, amelyek az Egyháznak botrányul szolgáltak, valamint azon bűnök jórésze, amelyeket csak a béke angyalai ismernek és siratnak, az elcsüggedésből származnak. Enélkül, a bizalomteljes bánattal semmi

[1]) Homil. de Poenit.
[2]) Ad. Theod. laps. 11.

sem veszett volna el. De a hiba után gyakran meglepődés támad, és a kétségbeesés szelleme belopódzik a zavarba jött lélekbe, ezer és ezer okot hoz fel, amelyek mindennél inkább képesek elcsüggeszteni és végezetül sikerül is neki Káin lesujtó gondolatát szivébe vetni: *„Nagyobb az én gonoszságom, hogysem bocsánatot érdemeljek.“* (Mózes I. k. 4, 13.)

Ettől kezdve szent Pál megjegyzése szerint a sötétség fejedelme a lélek ura; ő vezeti, ő taszítja és dobja oda, ahová akarja: *„Munkálkodik a hitetlenség fiaiban.“* (Ef. 2,2.) Két igen ördögi állapotot teremt beléje: a bűn által Istentől eltávolítja és a kishitűség által félelemmel tölti el Isten iránt. És ne gondoljuk azt, hogy ez a kisértés csak a súlyos hibák után támad. A hazugság szelleme az erényes lélek ellen legcsekélyebb botlása után gyakran sokkal veszedelmesebb módon használja ravaszul elrejtett fegyverét. Ha mindjárt nem is sikerült neki a teljes kétségbeesés örvényébe taszítani, legalább megállítja az erény útján való előrehaladásban, kihozza nyugalmából, meglazítja erejének hatalmas feszültségét, és a lélek gyorsan engedni fog buzgalmából és végül búskomorságba és lanyhaságba esik. Minden terhére lesz „semmi gondot sem fordít hibáinak megjavitására és így valóságos lanyhaságba

esik,"[1] amelynek pusztításait már alig lehet helyrehozni.

3. Hogyan esik a lélek hibája után csüggedésbe? Boldog De la Colombière Kolos atya figyelmeztetése.

Hibáink és különösen naponkénti hibáink könnyü eszközt nyujtanak az ördögnek, hogy ezen célját elérje. Nagyon helyesen jegyzi meg Gay atya,[2] hogy az ördög főképen a reménység ellen harcol és ebben a küzdelemben változik át leginkább a világosság angyalává. Nem is nehéz neki e szerepét játszania, csak szembeállítja megszámlálhatatlan hűtlenségünket a kegyelem szakadatlan sugalmazásával, hálátlanságunkat az isteni jótéteményekkel, mulasztásainkat jó föltételeinkkel. — Nem cselekszik-e Isten igazságosan — kiáltja a lélek kihozva sodrából, — ha végül elfárad és kiapasztja segitő forrását, amellyel csak visszaéltem? Méltán hagy el engemet. Én már ezek után fölhagyok vállalkozásommal, hisz meg-megismétlődő hibáim azt bizonyítják, hogy nincs elég erőm hozzá. Túlságosan bíztam Istenben és magamban. Minek őröljem föl magamat a meddő kisérletezésekkel, minek törjem magamat nap-nap után, mikor sohasem juthatok

[1]) Boldog De la Colombière atya 97. lev.
[2]) Mgr. Gay: A keresztény lélek élete és erényei.

szentségre? A tapasztalat világosan megmutatta, hogy ez a magas cél gyenge természetemnek elérhetetlen.

„Meddig forgassak új-új terveket,
Hogy nappal új gondomra legyenek?
Meddig engeded, hogy fölébem
Fölmagasodjék ellenségem?“ (12. zs. 2-3.)
Sik. S. ford.

Ó, csüggedő lélek, ellenségedet nem vétkeid örvendeztetik meg, hanem ami ezeket követi, a te kishitűséged és az isteni irgalom iránt valóbizalmatlanságod. „Ez a legnagyobb szerencsétlenség, ami a teremtményt érheti — mondja boldog De la Colombière atya. —

Ha ezen baj ellen meg tudjuk magunkat védeni, akkor nincs semmi olyasmi, ami javunkra ne válna, és amiből ne lehetne könnyűszerrel nagy hasznot húzni . . . Az ön minden elkövetett gonoszsága semmi ahhoz képest, amit elkövet, midőn reményét föladja. Reméljen tehát mindvégig, ezt parancsolom önnek ama hatalmamnál fogva, melyet önmagára nézve nekem átadott. Ha e tekintetben engedelmeskedik nekem, biztosítom, hogy át fog alakulni!“[1]

[1]) 35. és 5. levél.

4. Az Egyház célszerűen cselekedett, midőn csüggedő korunk elé főképen szal. sz. Ferencet, a fölbátoritó egyháztanitót állitotta.

Ha valamikor e tanácsok célszerűek voltak, akkor napjainkban kiváltképen azok. „Csüggedés és csüggedők idejében élünk—"[1] és ez a baj, amely a politikai és szociális életben annyi nemes jellemet elernyeszt, és jószándékot meghiusít, még több pusztítást visz végbe a lelkekben, még az olyan lelkekben is, akik hőn vágyódnak Üdvözítőnk tetszésére. Szent Ágoston mondja: „Az isteni bölcseség csodálatos ügyességgel tudja az embereknek állapotukhoz és szükségletükhöz mért megfelelő orvosságot nyujtani."[2]

Midőn a XVII. században a janzenisták elcsüggesztő tanítása elterjedt, az isteni bölcseség sugalmazta a katholikus tudósokat beszédjükben és irásukban, és ő koszoruzta meg szal. szent Ferencet, a valóban fölbátorító tanítót, egyháztanítói címmel századunknak legcsüggedőbb korában. Mert kedves szentünk irásaiban igazán minden fölemel és lelkesít. Amint szent Bernát fölhívta tanítványait, hogy kutassák keresztül-kasul a Szentírást és szent hagyományt, nem fognak egy szemernyit sem találni, ami az Isten-

---

[1]) Mgr. Mermillod.
[2]) Szt. Ágoston: De sermone Domini in monte lib. I.

anyát szeretetlennek mutatná, úgy mi is fölhívhatnók szal. szent Ferenc olvasóit, kutassák végig iratait, és nem födöznek föl bennük semmi olyant, ami a legnagyobb bűnöst is arra vezetné, hogy csak egy pillanatig is elcsüggedjen.

5. Miképen kell legyőzhetetlen bátorságra szert tenni, hogy soha el ne lankadjunk?

A kiváló Fáber atya mondja: „Szalézi szent Ferencnek az a legkedvesebb tanítása, amelyben Istentől sugalmazva megadja nekünk a szempontot, hogy mi szerint kell helyesen megitélni hibáinkat.“[1]

Ő teljesen megvéd bennünket attól, hogy valaha is elveszítsük kedvünket bármely hiba után. „Ó Istenem! inkább meg kell halnunk, mintsem, hogy Urunkat tudva és akarva megbántsuk; de ha elesünk, mindent inkább veszítsünk el, csak bátorságunkat, reményünket és jóra való törekvésünket ne.“—[2]

„Ha valamiben hibázott, alázza meg magát, és kezdje előről a munkát!— Ön azt mondja, hogy nem tud eléggé leszokni tökéletlenségeiről. Tudja jól, gyakran szoktam mondogatni magának, hogy az Isten iránt való hűséget és alázatosságot egyenlőképen szeresse gyakorolni. A hűséget, amennyiben

[1]) A lélek előrehaladása. 20. f.
[2]) Blaise. 771. l.

mindannyiszor megújítja elhatározását az isteni Jóság szolgálatára, valahányszor felhagy vele; az alázatosságot, amennyiben beismeri hitványságát és aljasságát, amidőn megsérti Őt."—[1]

„Hogy Isten hű szolgálója lehessen, szeresse felebarátját, legyen lelkében magasztos, és legyőzhetetlen elhatározás, hogy Isten akaratát követni fogja, mély alázatossággal és egyszerüséggel bízzék Istenben és ahányszor elesik, ugyanannyiszor keljen fel, viselje el önmagának gonoszságát és másoknak tökéletlenségeit!"[2]

„A gyengeség nem olyan nagy baj, hakitartó bátorság lépésről-lépésre támogatja, ajánlom, gyakorolja ezt ön is."[3]

„Semmiképen sem kell kedvét veszitenie, hanem nyugodt bátorsággal ragadja meg az alkalmat és viselje lelkének gondját, hogy kigyógyuljon bajából, amit az ütközet hevében szerezhetett." „Nem szükséges, hogy tökéletlenségeink tessenek nekünk, a szent apostollal együtt ugyancsak mondhatjuk: „ó én szerencsétlen, ki szabadít ki engem a halálnak testéből " de azért nem kell miattuk megdöbbennünk, sem bátorságunkat elveszítenünk. Legyünk engedelmesek, alázatosak

---

[1]) Blaise. 837. l.
[2]) Blaise. 820. l.
[3]) Blaise. 235. l.

és önmagunk iránt bizalmatlanok, és ne csüggedjünk el, se ne keseregjünk, még kevésbbé legyünk bizalmatlanok a szerető Isten iránt, mert ha Ő nem is szereti tökéletlenségeinket és bocsánatos bűneinket, de annál jobban szeret minket. Amint a gyermek gyengesége és betegsége nem tetszik az édesanyának és mégis szereti, mégpedig gyengéden és telve részvéttel, úgy a jó Isten sem szereti tökéletlenségeinket és bocsánatos bűneinket, de gyengéden szeret minket. Azért jól mondja Dávid Urunknak:

— „*Légy irgalmas Uram, mert gyenge vagyok!*“ — „Kedves leányaim, nagylelkűeknek kell lennünk és legyen elég bátorságunk, hogy megvessük hajlamainkat, furcsa szeszélyeinket és kedélyállapotunkat, küzdjünk ezek ellen híven minden alkalommal. És ha itt-ott mégis megesik, hogy hibázunk, ne álljunk meg e miatt, hanem bátorodjunk fel, hogy a következő alkalommal hűebbek legyünk; menjünk tovább és haladjunk előre üdvösségünk és önmegtagadásunk útján.“[1]

„Legyőzhetetlen bátorsággal kell rendelkeznünk, hogy el ne csüggedjünk, mert mindig lehet valami jót tenni és rosszról letenni.... Nem látja hogy megy azoknak, akik vívni tanulnak? Mily gyakran hibáznak. Ugyanúgy járnak azok is, kik lovagolni tanulnak;

[1]) 14. tanítás: az önitélet.

mindazonáltal nem érzik magukat legyőzötteknek, mert más dolog az, néha elterülni, és más teljesen legyőzve lenni."[1]

„Az önmagunk iránt való bizalmatlanság jó dolog, de csak addig, amig alapul szolgál az Isten iránt tartozó bizalomnak. Ha ellenben ez a bizalmatlanság önt kishitűségre, nyugtalanságra, bosszuságra, és búskomorságra vezeti, akkor arra kérem, vesse el magától, mint a kisértések kisértését és sohase engedje meg lelkének, hogy a nyugtalansággal és levertséggel szóba álljon, ha mindjárt érzi is magában, hogy feléje hajlik. . . . ha mindjárt az alázatosságnak megvesztegető ruházatába is öltözködik."[2]

Mindeme idézetekből világosan látjuk, hogyan győzi le szal. szent Ferenc a csüggedést, midőn egyenesen az eredő okait támadja meg. Miért lesz valaki csüggeteg? Mert vagy túlságosan gyengének látja magát, vagy félreismeri az isteni irgalmasságot, de leggyakrabban egyszerre e két ok miatt. Ez mellesleg mondva különös jelenség, de általános. A bűnös elbukott, mert gyengeségét kicsinynek tartotta, és Isten irgalmasságát kelleténél nagyobbnak. Az esés után a két felfogás fordított értelemben újra föltámad. Gyengeségének tudata szertelen nagy

[1]) 20. tanítás: a lelki önhittség.
[2]) Blasie. 706. l.

mérvet ölt, és lelkére a szomoruság és zavarodottság lesujtó leplét borítja, az Isten pedig, akit az imént könnyelmüen megbántott, mert vakmerően bízott bocsánatában, most úgy tünik föl előtte, mint egy kérlelhetetlen bosszuálló. A bűnös lélek fél tőle és szégyenli magát előtte, és ha nem küzd e két veszedelmes kisértés ellen, akkor gyáván le fog tenni minden kisérletről javulása érdekében, és ahelyett, hogy a bűn karmaiból kimenekülne, ellenállás nélkül karjaiba veti magát. Ez az elcsüggedés az akarat kapitulációja, a határozottság teljes ellentéte, amelynek végzetes következménye igen gyakran: a végső töredelmetlenség.

6. Az isteni Szív készséges és bőkezű a bocsánatban.

Szent tanitónk az elcsüggedés e két okozóját, az előbb emlitett két lelki hangulatot igyekszik a velük ellentétes erényekkel kiölni. A szentségre törekvő lélekkel meg akarja értetni, hogy hosszú és fáradságos útra vállalkozik, és az utazás nehézségeivel gyengeségünk nincs megfelelő arányban, de ugyanakkor arra is oktatja őt, hogy mindent megtehet abban, ki megerősíti őt az esés után épúgy, mint az esés előtt; és figyelmét Istenre irányítja, kinek szive készséges és bőkezű a bocsánatban és karja fenntartani tudja.

„A magánynak megvan a maga kisértése, úgy szintén a világnak a maga zürzavarja. Mindenütt erőslelkűeknek kell lennünk, mert mindenütt számithatunk mennyei segitségre, ha Istenben bízunk és alázattal és szelidséggel esedezünk atyai támogatásáért.“[1]

„Ujitsa meg mindazon jóföltételeit, melyeket megjavulása előtt tett és jólehet tapasztalta, hogy minden elhatározása ellenére is megmaradt tökéletlenségeiben, nem szabad azért felhagyni megjavulási szándékával és Isten segitségébe vetett bizalmával. Ön teljes életében tökéletlen fog maradni és mindig lesz valami javitani valója. Ezért tudnia kell, hogy ebben a gyakorlatban nem szabad ellankadni.“[2]

„Rajta hát! éljen békében! . . . Ha közönbös dolgokban elveszitjük lelki nyugalmunkat, vagy önszeretetünk és szenvedélyeink hirtelen kitörnek, amennyire csak tehetjük tárjuk föl szivünket Isten előtt és bizalmas és alázatos lélekkel mondjuk: *„Könyörölj rajtam Uram, mert erőtlen vagyok“* (6. zs. 3.) Békességben és nyugodtan keljünk föl, vegyük föl közönbösségünk elvesztett fonalát és folytassuk tovább munkánkat. Nem kell eltépni a húrt és félretenni a lantot, midőn hamis akkordot ad, hanem meg kell hallgat-

---

[1]) Blaise 761. l. Levél nővéréhez.
[2]) Blaise. 784. l. Levél egy apácához.

ni és vizsgálni, hogy hol van a hiba és amint a jó hangzás kivánja kifeszitjük vagy tágitjuk a húrt."[1]

„Ámde a tökéletesség hegye nagyon magasnak tetszik, hogy jutok én arra föl? — mondod talán. Csak bátorság, kedves Philothea! A kis méhecskék mielőtt szárnyaik ki nem fejlődtek, nem röpülhetnek a halmok- és hegyekre, hogy a virágokból mézet gyűjtsenek és ilyenkor nimfáknak szokták hívni őket; de ha az öregek által gyűjtött mézzel táplálkoznak, lassan kifejlődnek a nimfáknak szárnyai és úgy megerősödnek, hogy azután anyjukkal együtt ők is kirepülhetnek a környékre mézet gyűjteni. Valóban mi is az ájtatosságban eleinte apró méhecskék vagyunk és a keresztény tökéletességnek magaslatára ha akarunk sem tudunk felszállni. De ha jó föltételeink és jámbor buzgóságunk folytán lassanként kifejlődünk, nekünk is megnőnek szárnyaink és reméljük, hogy egyszer mi is lelki méhek leszünk és mint ilyenek magasra fogunk szállni. Addig is táplálkozzunk az üdvös tanitások mézével, melyet a régi ájtatos emberek számunkra készitettek, és kérjük Istent (a zsoltárossal) adjon nekünk szárnyakat és tollakat, mint a galambnak, hogy átrepülvén e földi életet a jövendő örökkévalóságban megnyugodhassunk."[2]

[1]) Blaise. 213. l. Levél de Herce úrnőhöz.
[2]) Phitothea. IV. r. 2. f.

Sohasem leszünk egészen készen, készséges szívvel mindig újra és újra kell kezdeni a munkát. *„Mikor elvégzi az ember, akkor kezdi el“* — mondja a Szentírás (Sir. k. 18. 6) Amit eddig tettünk, az jó, de amit most elkezdünk, még jobb és midőn azt befejeztük és ismét más dologba kezdünk, az még jobb lesz és azután megint másikba, mindaddig, míg el nem hagyjuk a földet, hogy egy másik életet kezdjünk, melynek nem lesz vége, mert nálánál már semmi jobbat nem találhatunk. Gondolja meg tisztelendő anya, kell-e azért keseregni, hogy dolgunk akad lelkünkkel; nem kell-e inkább felbuzdúlnunk, hogy mindig előbbre jussunk, minthogy sohasem szabad megállni; nem kell-e inkább erősen elhatároznunk, hogy hibáinkat a kétélű karddal lenyesegetjük, míg a lélek és elme, az idegek és inak szét nem válnak“[1] (Zsid. 4. 12.)

7. Az életküzdelemben mindig az a győztes, aki harcrakész.

„Ó Istenem, a te nagy irgalmaddal és a mi puszta vágyunkkal még nem tudunk tökéletességre jutni, hanem arcunk veritékére és erős munkánkra is szükségünk van! — De én oly tökéletlen vagyok — mondja ön. — Nagyon is elhiszem, ne is gondolja, hogy

[1]) Blaise. 332. l. Levél Chantal sz. Franciskához.

hibák nélkül élni tud; ez mindaddig lehetetlen, míg a földön élünk. De az már elégséges dolog, hogy ön nem szereti őket és így szivében nem élnek, azaz nem akarja szándékosan elkövetni azokat és nem akar bennük maradni. Ha ez megvan, akkor legyen békében és ne nyugtalankodjon a hőn óhajtott tökéletesség miatt! Nagyon is elég, ha halálig ilyen lelkületü lesz. Ne legyen tehát olyan félénk, haladjon bátran előre! Ha a *hit fegyverzetével* föl van fegyverezve, semmi sem árthat önnek."[1]

„E vállalkozásban (a lélek megtisztitásában) tehát bátorságra és türelemre van szükségünk Philothea. Ó, mily siralmas dolog, hogy sok lélek, miután egy kissé gyakorolta magát az ájtatosságban és azt veszi észre, hogy mégis különféle fogyatkozásoknak van alávetve, nyugtalankodni kezd, zavarba jön és elcsüggedés kevésben múlik, hogy mindent abba nem hagy, és vissza nem tér előbbi életmódjához! . . . Némelykor ugyan alázatosságunk gyakorlására sebet is kell kapnunk a lelki küzdelemben, de azért legyőzve nem vagyunk, amíg lelki életünket és bátorságunkat el nem vesztettük. Ámde tökéletlenségek és bocsánatos bűnök nem foszthatnak meg bennünket a lelki élettől, mert ez csak a halálos bűn által vész el. Tehát csak az a fődolog,

[1]) Szt. beszéd Nagyböjt I. vasárnapjára.

hogy bátorságunkat el ne veszitsük. *„Szabadits meg Uram minden csüggedéstől és kislelkűségtől!“* — mondá Dávid. Nagy szerencsénk, hogy e küzdelemben mindig győzhetünk, hacsak harcolni akarunk.“[1]

8. A hiba, ha mindjárt súlyos is, nem lehet akadály a jámborságban való előrehaladásnál.

Mindenesetre tudnunk kell azt, hogy szalézi szent Ferenc e különböző tanitásaiban oly személyekhez beszél, akik többé-kevésbé már előrehaladtak a tökéletesség útján, és azon hibák, amelyekről azt tanítja, hogy miattuk ne veszitsék el kedvüket, rendszerint csak bocsánatos bűnök vagy tökéletlenségek. Mindazonáltal nem zárja ki e kedves buzditásaiból a bűnösebb lelkeket. Mindannyiukhoz, ha mélyen is estek, ugyanezen alapon mondja:

„Kedves lelkem, tápláljon szivében szeretetteljes bizalmat Isten iránt, és minél inkább körül van véve tökéletlenségekkel és gyarlósággal, annál inkább erősitse meg lelkét a reménységgel.“[2]

„Legyen mély alázatossága, mert ez az

---

[1]) Philoth. I. r. 5. f. Ezen utolsó mondat de Maistre gróf szavaira emlékeztet: „Egy csatát sem lehet elveszteni, csak azt, amit elvesztettnek tartunk.“

[2]) Blaise. 812. l.

erények erénye, de nagylelkű és békés legyen ez az alázatosság."

„Ön azt szeretné, ha sem nem hibázna, sem nem volnának tökéletlenségei; én is szeretném, mert akkor a paradicsomban lennénk. De ez a nyugtalanság, amely önt elfogja, mivel egész életén át nem veszi észre a tökéletesség ismertető jeleit, azt a látszatot kelti önben, mintha igazán megbánná hibáit, pedig ez nem az igazi bánat, mert nyugtalanit. Gyűlölje tehát hibáit, mert hibák, de szeresse is azokat, mert megmutatják az ön semmiségét és hitványságát és mert az erénygyakorlatnak, tökéletességnek és Isten irgalmának tárgyát képezik."[1]

„Valóban így kell (a hiba után szivünkhöz) szólni: Szivem, barátom, az Isten nevében légy bátor, menjünk tovább, vigyázzunk magunkra, és bizzunk a jó Isten segitségében!"[2]

„Ha halálos bűnökbe estünk, de nem maradtunk bennük fetrengve és nem szendergünk el a gonoszságban, még e bűnök sem akadályoznak meg a jámborságban való előrehaladásban, mert bár halálos vétkünkkel elvesztettük jámborságunkat, mindazonáltal a legelső igaz bánattal visszaszerezzük elvesztett jámborságunkat. . . Tehát sohase veszitse el bátorságát, hanem szent alázatos-

[1]) Camus: Esprit du Saint. XIII. 167.
[2]) Blaise. 267. 1.

sággal lássa be gyengeségét, kérjen bocsánatot és könyörögjön égi segitségért."[1]

9. Az egyideig, vagy talán hosszú ideig tartó bűnös állapot sem okozhat kislelkűséget.

Fontoljuk meg az utolsó idézet első szavait. Mig a halálos bűnök a gonoszságba való szendergésbe nem ringatnak minket, azaz nem változnak szokássá, addig a bánat után nemcsak, hogy nem hagynak hátra nyomot, hanem még nem is akadályozzák meg, hogy a jámborság útján előbbi helyünket mindjárt elfoglaljuk. Igaz, hogy a bűnnel rövid szünet állott be s kétségkivül visszaesés történt, de a feloldozás vagy a tökéletes bánat kiegyenliti a kárt és betölti a hézagot.

„De — azt mondhatná valaki — mi lenne akkor, ha az ember sokáig maradna a gonoszságban, sokáig fetrengene a halálos bűnben? — No és aztán! Világos, hogy ezen esetben a beállott szünet tovább tartana, és a kár nagyobb lenne, de nem lenne helyrehozhatatlan. A bocsánattal felújulnak a megelőző érdemek, amint a Szentirás is mondja: *„Az ő igazságában, melyet cselekedett élni fog"* (Ezek. 18, 22). Talán nagyobb erőfeszitésre van szükség, hogy e szerencsétlen idő alatt felvett bűnös szokások rossz hatásait

[1]) Blaise. 839. l.

megszüntessük, azonban, ha Istenbe vetett bizodalmunk oly nagy, mint a bűnös szendergésünkkel okozott lelki szükségletünk, akkor a Szentirás szavai szerint„ *könnyü az Isten szemei előtt hamar fölgazdagitani a szegényt. Bizzál tehát Istenben és maradj helyeden!*" (Sirák k. 11, 22, 23.) Ezért jön szentünk e következtetésre: „Semmiesetre sem szabad bizalmatlanságba esni, mert bár nyomorúltak vagyunk, de az Isten irgalmassága végtelenül nagyobb azoknál, kik őt szeretni akarják és reményüket beléje helyezik."[1]

10. A gyengeségünk miatt támadt félelmet az Istenbe vetett rendithetetlen bizalommal mérsékelni kell.

E gondolatok inkább könyvünk második részéhez tartoznak, amelyben vigasztaló szentünk hibáink láttára megkétszerezni törekszik Isten irgalmasságába helyezett bizalmunkat, azonban az itt következőkkel jobban megvilágitjuk az ottani dolgokat. Ezen idézetek és megfontolások a bármi okból támadt kétségbeesésnek eléggé útját állják és bebizonyitják, hogy a gyengeségünk láttára támadt félelmet mindig mérsékelni és uralni kell az Istenbe vetett rendithetetlen bizalommal. Szentünk különösen fölhívja figyelmünket,

[1]) Blaise. 173. l.

hogy mennyire szükséges és hogyan lehet e két lelki állapotot — a félelmet és bizalmat — egymással összekapcsolni. „Állandóan harcolni kell a félelem és remény között, de úgy, hogy a remény mindig erősebb legyen mert hiszen mindenható az, aki minket segít."[1]

„*Tartsatok bűnbánatot!* — mondá szent János, hordjátok le a büszkeség hegyeit és töltsétek meg a völgyeket, a lanyhaság és kislelkűség árkait. A völgyek, melyeket a dicső szent be akar tölteni, nem mások, mint a félelem, amely ha túlságosan nagy, gyávaságra visz. Töltsétek meg a völgyeket, azaz, töltsétek meg sziveiteket bizalommal, és reménységgel, mert az üdvösség közel vagyon. Nagy hibáink láttára bizonyos ijedtség és megdöbbenés, bizonyos rémület és félelem támad bennünk, amelyek a szivet lesujtják és gyakran csüggedést okoznak. Ime ezek a völgyek, ezeket kell betölteni, hogy Üdvözitőnk útját előkészitsük."[2]

11. Aki a boldogságos Szűz Máriához folyamodik annak nem kell kétségbeesni.

Szent Thais egyik napon szent Pafnuciushoz fordult és kérdezte: „Ó jaj, Atyám mit kell cselekednem? Szerencsétlen életemre

---

[1]) Blaise 717. l.
[2]) Szt. beszéd Ádvent IV. vasárnapjára.

való visszaemlékezés elrémit engem.“ Ő ugyanis nagy bűnös volt és bűnei miatt telve volt félelemmel. A jóságos szent azt válaszolta neki. „Féljen, de reméljen is! Féljen, nehogy büszke és gőgös legyen, de reméljen is, nehogy kétségbeesés és kislelkűség fogja el. A félelemnek és reménynek nem szabad egymástól elválasztva lenni, mert, amint a félelem remény nélkül nem félelem, hanem kétségbeesés, úgy a remény félelem nélkül elbizakodottság. Ha tehát lelkiismeretünk sulyos hibáink és vétkeink miatt ijedelmet támaszt és ezáltal völgyeket váj bennünk, töltsük be ezeket az istenfélelemmel egybekapcsolt bizalommal.“[1]

Szalézi szent Ferenc halála után történt egy eset, melyben a szent jámbor lelkek kérésére a gonoszlelkektől vallomást csikart ki, amely a legbűnösebb lelkeket is fölbátorithatja, és ez azt mutatja, mintha Szalézi szent Ferenc még halála után is folytatni akarta volna a harcot a kétségbeesés ellen. Egy öt év óta ördögtől megszállott chablaisi fiatal embert a genfi püspök sírjához vezettek, mialatt épen boldoggáavatása folyt. Az ördögtől való megszabadulás több napot váratott magára, és ezalatt Szalézi Károly Ágost és tiszteletreméltó De Chaugy anya a szent sírjánál többször gyötörték a gonosz lelket

1) Szt. beszéd Ádvent IV. vasárnapjára.

ördögűzéssel. Egy ilyen alkalommal, a[1] szemtanú *elmondja*, hogy miképen orditott többször dühösen és megzavarodva az ördög: Ah! miért kell nekem kimenni? és De Chaugy anya szokott hévvel könyörögni kezdett: „Ó Istennek szent Anyja könyörögj érettünk! Mária, Jézusnak Anyja segíts meg minket!“ E szavaknál a pokol szelleme megkétszerezte rémületes üvöltését és azt kiálltotta:

„Mária, óh Mária! Ah! nekem nincs Máriám. Én! . . . Én nem mondom ki e nevet, mert megremegtet engem! Óh ha nekem is lenne egy Máriám, amint nektek van, nem lennék az, ami vagyok! . , . De nekem nincs Máriám!“ Erre mindannyian könnyekre fakadtak. „Óh — folytatta az ördög, — ha csak egy pillanatom volna mindazon időből, amit ti elfecséreltek, igen, csak egy pillanatom volna és egy Máriám, nem lennék többé ördög.“

Valóban *„mi akik élünk“* (113. zs. 18.) nekünk rendelkezésünkre áll a jelen pillanat, hogy Istenhez térjünk, nekünk van Máriánk, kitől kegyelmet *nyerhetünk*. Ki eshet tehát kétségbe?

---

[1]) E. — C. de la Taur nővér. L. Pouvoir de saint François de Sales. 290. o.

II. RÉSZ.

I. FEJEZET.

Használjuk fel hibáinkat, hogy gonoszságunk tudatában megalázkodjunk.

1. Isten megengedi, hogy a rosszból hasznot húzzunk.

Nélkülözhetetlenül szükséges és ugyanakkor igen üdvös állapot az, hogy hibáink után el ne csüggedjünk, sőt még ne is csodálkozzunk. Ez azonban a hibáink jórafordítása művészetének negatív oldala. Most lássunk hozzá és vizsgáljuk meg a dolog pozitív oldalát és tanuljuk meg Szalézi szent Ferenc iskolájában, hogy miképen szolgálhatnak vétkeink lelki előrehaladásunkra, ha magunk is akarjuk, anélkül, hogy rútságukat és gonoszságukat szem előtt nem tévesztenők.

Természetesen ez az előrehaladás nem származik magából a vétkünkből, hanem Isten irgalmasságából és Krisztus Urunk kegyelméből, aki gonoszságainkat az ő jóságának és gyarlóságunkat üdvösségünknek szolgálatába állítja. A trágya romlás, rothadás,

de, amint szent Bernát megjegyzi, „a földműves és a kertész fölhasználja, hogy szebb és bőségesebb gyümölcsöt teremjen a föld. Isten is fölhasználja hibáinkat, hogy lelkünkből az erények sok gyümölcsét kitermelje, és az ő jósága, mely mindig használni akar, az isteni rend szépsége és rendetlen akaratunk és cselekedeteink tökéletesítése érdekében gyakran javunkra is fordítja azokat".[1]

Ez a haszon annál jelentékenyebb, minél inkább harcolunk ádáz küzdelemmel és utálattal hibáink ellen, és minél inkább bízunk Istenben és alkalmazkodunk az ő terveihez, ki hibáinkat a mi javunkra megengedte.

Nekünk Megváltónk üdvözítő terveihez kell alkalmazkodnunk, amint azokat Anyaszentegyházunk ismerteti, nekünk a sátán ellen saját fegyvereivel kell harcolnunk, az ő fortélyait ellene kell fordítanunk, és orvosságot kell találnunk sebeinkben, melyeket rajtunk ejtett. Ha eszerint járunk el, oly szerencsések leszünk, hogy reánk állanak majd Aranyszájú szent János szavai: „Az ördög gyakran nagy hasznunkra van, csak tudnunk kell, miképen lehet őt hasznunkra fordítani. A tőle eredő haszon megbecsülhetetlen lesz."[2]

Szent Ágoston három szóba foglalja ösz-

---

[1]) Epist. 82. ad Oger.
[2]) Az antióchiai néphez int. beszéd.

sze ezen hasznot. „*Minden javukra szolgál azoknak, kik Istent szeretik*—mondja szent Pállal és folytatja—igen minden, még vétkük is, mert azokból alázatosabban, óvatosabban és buzgóbban kelnek föl.“[1] Szalézi szent Ferencnek is ez a gondolata, midőn így ír: „Ó drága tökéletlenségek, melyek megismertetnek minket nyomorunkkal és gyakoroltatnak minket az alázatosságban, önmegvetésben, türelemben és buzgalomban.“[2]

2. Használjuk fel vétkeinket az alázatosságban való előrehaladásra.

Beszéljünk először a három eredmény elsejéről, az alázatosságról, mert szent Ágoston után ezt teszi meg elsőnek a genfi szent püspök is. „Asszonyom, amit most irok, azt a Szentlélek sugalmazta nekem, kérem tartsa meg kedves leányom! Hogy jámborságában megerősödjön, csak arra van szüksége, hogy szilárd és tökéletes alapelveket véssen elméjébe!

Az első alapelv, amit önben meggyökerezve látni szeretnék, szent Pál apostol mondása: „*Minden javukra szolgál azoknak, kik Istent szeretik.*“ (Róm. 8, 28.) És való-

---

[1]) De corrupt. et grat. cap. I.
[2]) Blaise. 811. l.

ban, minthogy Isten a rosszból hasznot tud és akar meríteni, kikkel akarja ezt megcselekedni, ha nem azokkal, kik minden fönntartás nélkül neki adták magukat. Igen még a vétkek is (amelyektől óvjon meg a jó Isten) jóra változhatnak az isteni gondviselés által azoknál, kik neki adták magukat. Dávid sohasem lett volna olyan mélyen alázatos, ha nem vétkezett volna.[1]

„Hibáinkat gyűlölni kell, de nyugodt, csendes gyűlölettel és nem bosszusan és haraggal. Láttukra türelmeseknek kell lennünk és szent alázatosságunk hasznát kell belőlük meriteni. Ha ezt nem teszi meg, tökéletlenségei, amelyeket alaposan szemügyre vesz, még inkább megzavarják önt és ezáltal továbra is megmaradnak, és semmi sem menti meg önt attól, hogy a nyugtalanság romlásba ne vigye.“[2]

3. Az alázatosság minden erény alapja, és a büszkeség minden bűn eredete.

Ha a tökéletességre törekvő lelkeknek e földön kínjaik vannak, akkor kétszeres kínnal töltheti el őket az a gondolat, hogy menynyire szükséges az alázatosság és mennyi nehézséggel jár annak a megszerzése. Egy

[1]) Blaise. 614. l.
[2]) Blaise. 167. és 173.

részről „ez az erény oly annyira szükséges az embernek halandó életében, hiszen minden erénynek alapja és támasztéka“[1] „a lelki javaknak anyja gyökere, táplálója és foglalata“[2] másrészről látjuk, hogy mialatt ez erénynek gyarló lelkünk megromlott földjén önmagától ki kellene hajtania és virágoznia, azalatt a büszkeség „minden vétek ősforrása,“[3] mélyebb gyökeret vert, és szüntelenül megfojtani akarja.

Semmisem képes a büszkeség ördögének erejét, ravaszságát, és sokféle mesterfogását leírni. Valóságos velünk született kigyó ez, amely magába fonni és mérgével befecskendezni szeretné legszentebb és legközömbösebb cselekedeteinket, legtitkosabb gondolatainkat és legjobb szándékainkat. „Gyakran magából erényeinkből táplálkozik és Istentől kapott legbecsesebb ajándékainkat saját hasznára elkobozni szeretné, hogy belőlük töltekezzék.“[4] Ha elszunnyadni látszik, azért teszi azt, hogy kényelmesebben és jobban szétterpeszkedjen a mi becsapódott lelkünkön. Ha mutogatja magát, és engedi, hogy megüssük, ezt is azért teszi, hogy diadalmasan örvendezzünk a neki osztott ütések fölött.

---

1) Szt. beszéd. Ádvent. III. vas.
2) Aranysz. sz. János.
3) Sirák. k. 10, 15.
4) Sz. Tamás. Catena aurea. in 2-am ad Cor.

Végül Szalézi szent Ferenc szerint „a büszkeség az emberek között általános baj, miért is sohasem lehet eléggé hangoztatni és az embernek szivébe vésni, hogy mennyire szükséges az alázatosság oly szent és szeretetreméltó erényét állhatatosan gyakorolni.“[1]

4. Hibáink, mint az ablakok, megvilágitják gyarlóságunkat.

Az ennyire nélkülözhetetlen erény ellenségével szemben sohasem lehetünk eléggé felvértezve és ha nem is adatott meg nekünk az a kegyelem, hogy ez életben megöljük, legalább buzgón használjuk fel az összes eszközöket meggyengitésére és támadásainak viszszaverésére. A leghatásosabb eszközt épen hibáink szolgáltatják. Amint egy közönséges állat elszáradt álkapcsa Sámson kezében öldöklő szerszámúl szolgált a filiszteusok ellen, úgy a mi vétkeink is, bármilyen ocsmányak legyenek, mindenható buzogánnyá változhatnak a büszkeség ellen és alkalmul szolgálhatnak üdvösségünkre és tökéletességünkre.

Valóban, ha a büszkeség a mi állitólagos jó tulajdonságaink nagyrabecsülése és rendetlen szeretete, akkor az „alázatosság hitványságunk igaz ismerete és szándékos elismerése“[2] — mondja jóságos szentünk.

---

[1]) Szt. beszéd. Gyertyaszentelőre.
[2]) Philoth. III. r. 6. f.

Mi vezethetne minket jobban e helyes ismeretre, ha nem hibáink szemlélete? Ezek, P. Alvarez szellemes megjegyzése szerint, mind valóban olyanok, mint az ablakok, amelyeken keresztül bőséges világosság árad gyarlóságunkra.[1] Hatásosabbak, mint az élet súlya alatt és az emberektől szerzett megaláztatásaink. Ezek teljes bizonyságot derítenek lelkünk legtitkosabb erőinek semmiségére. „Semmiségünk tudata — mondja Szal. szt. Ferenc — ne zavarjon meg minket, hanem csillapitson le, alázzon meg és mérsékeljen. Az önszeretet cselekszi azt bennünk, hogy türelmetlenkedünk, midőn hitványaknak és gonoszaknak látjuk magunkat.

„De én olyan szerencsétlen vagyok és annyira telve vagyok tökéletlenségekkel! — Igazán elismeri azt? Áldja a jó Istent, hogy ezt az ismeretet megadta, és ne panaszkodjék annyira! Nagyon is szerencsés, mivel belátta, hogy ön nem más, mint nyomoruság"[2]

„Meg kell vallani az igazságot: mi szegény sorsú emberek vagyunk, és nem igen tudunk jót cselekedni."[3]

„Mondhatom, hogy hűséges fog maradni, ha alázatos. — De leszek-e én alázatos? —

---

[1]) „Elesik, és úgy nyittatnak meg szemei." Móz. IV. k. 24. r. 4.

[2]) III. tanitás: a határozottság

[3]) Blaise 811.

Igen, ha akarja. — De én akarom. — Akkor az is. — De én nagyon érzem, hogy nem vagyok az. — Annál jóbb, mert ezáltal még biztosabban az!"[1]

„Külső és belső dolgainkban megnyilvánuló tökéletlenségeink az alázatosság tárgyai, az alázatosság pedig létrehozza és táplálja a nagylelkűséget"[2]

Hogy tudjon az ember önmagában bízni, és magáról valamit elhinni, mikor érzi, hogy a kisértés első szelénél elbukik, mikor látja, hogy erős elhatározásai gyengűlnek és eltünnek, „mint a csöpü pozdorjája. . . és mint a szikra?" (Iz. 1, 31) Ó mennyit veszit a büszkeség erejéből az olyan léleknél, akit az esés valódi gyarlóságára emlékeztet, és mennyivel könnyebben lesz az alázatosságból meggyökerezett igazság. Ekkor nem fogja hallani e kiáltó szózatot: *„Igazat itéljetek!"* (57 zs. 1) *„Megmérettél a mérlegben és hiányosnak találtattál."* (Dán. 5, 27.) *„Sokra számoltok, és ime kevés lett belőle."* (Agg. 1, 9.)

5. A háromféle vessző, melyet a jó Pásztor bárányaival szemben használ.

Az Egyháztanitók szerint az Isten szándéka, a következő midőn bűneinket megengedi. „ A jó Pásztor, — mondja az olasz egyházszónokok

[1]) Blaise. 740. l.
[2]) Blaise. 449. l.

fejedelme Segneri, háromféle vesszőt használ bárányainál: az egyik a javító vessző, és ezt képezik a viszontagságok; a másik a megpróbáló vessző, és ezt képezik a kísértések; és a harmadik a fenyitő vessző, és ez a bűnök megengedése. Mind a három az embert arra kényszeriti, hogy elismerje semmiségét és megalázza magát, de főképen az utóbbi eszközzel sikerül ezt elérni. Ugyanis itt a vétkeiben a maga teljes valóságában, látja nyomoruságát és elmondhatja Jeremiás prófétával:

„*Én vagyok a férfiu, ki láttam inségemet az ő* (Isten) *haragjának vesszejében*“ (Sir. 3,1.) Ez a vessző oly üdvösséges, hogy Isten még legjobb barátaival szemben is habozás nélkül használja. Mivel az ő erényességük olyan erős mint a szirt, és alázatosságuk hajótörést szenvedhet rajta, azért megengedi az Úr, hogy néha hibákba essenek, vagy régi rossz hajlamaik hirtelen felüssék fejüket, hogy aztán ezek révén meggyőződjenek gyarlóságukról és ne számítsanak saját erejükre.[1]

„Urunk — mondja szentünk — megengedi, hogy ilyen kis eseteknél megakadjunk és magunkat megalázzuk és belássuk, hogy ha néhány nagy kisértést legyőztünk, az nem a mi erőnknek köszönhető, hanem az isteni Jóság közreműködésének.“[2]

---

1) „Elesik és úgy nyittatnak meg szemei. . . “(Móz. IV. K. 24, 4.)

2) Blaise. Levél egy apácához.

„Legyen türelmes! . . . Ha Isten megbotlani engedi, azt azért cselekszi, hogy magát meggyőzze arról, hogy ha ő nem tartaná magát, ön mélyre esnék.“[1]

6. Az alázatosság tökéletlenségeink türelmes elviseléséből táplálkozik.

„Isten egyeseket rögtön meggyógyított és előbbi betegségükből semmi nyomot sem hagyott hátra, amint ez Magdolna esetében is megtörtént, aki a romlottság szennycsatornájából egy pillanat alatt a tökéletesség tiszta forrásvizévé változott, és e perctől fogva soha nyugtalan nem volt. De ugyanaz a jó Isten több kedves szolgájánál azt is megengedte, hogy megtérése után bizonyos ideig még benne maradjanak rossz hajlamai, és pedig saját hasznára. Bizonyság rá szent Péter, aki első meghívása óta többször is hibába esett és egy alkalommal Krisztustagadásával súlyosan és szerencsétlenül elbukott.

Salamon mondja,[2] hogy igen dölyfös eset az, ha a szolgáló egyszerre úrnő lesz. Hasonlóképen az olyan lélek, ki sokáig szolgált szenvedélyeinek, szintén azon veszélybe kerül, hogy dölyfös és hiú lesz, ha hirtelen

[1]) Levél egy úrnőhöz. 1602. ápr. 8.
[2]) Példab. K. 30, 23.

egy pillanat alatt tökéletes úrnője lesz szenvedélyeinek. Lassan, lépésről-lépésre kell megszereznünk ezen uralmat, amelynek birtoklása a szenteknél több évtizedet vett igénybe."[1]

„Maradjon békében és viselje el türelemmel kicsiny gyarlóságait! Ön teljesen Istennek adta át magát, ő pedig helyesen vezeti majd magát. Hogy önt nem szabadítja meg gyorsan tökéletlenségeitől, ez azért van, hogy annál jobban megszabaduljon tőlük, és ön hosszabb ideig gyakorolja az alázatosságot, és ezáltal mélyen meggyökerezzen e kedves erényben."[2]

„Ön tudja, hányszor mondtam magának hogy az Isten iránti hűséget és az alázatosságot egyaránt örömmel kell gyakorolnia; a hűséget, amennyiben fölújítja magában jó szándékait, vagyis valahányszor megszegi azokat, újra az isteni Jóságnak akar szolgálni, és résen lesz, hogy többé meg ne szegje őket; az alázatosságot, amennyiben midőn áthágja jóföltételeit, elismeri hitványságát és nyomorult voltát."[3]

„Azoknak, kik Isten tiszta szeretetére törekednek, nagyobb szükségük van maguk iránt türelemre, mint mások iránt. El kell

---

[1]) Blaise. 825. l.
[2]) Blaise. 870. l.
[3]) Blaise. 313. l.

viselnünk tökéletlenségeinket, hogy tökéletességre szert tegyünk. Azt mondom: türelemmel viseljük el, és nem azt, hogy szeressük, és kedvezzünk nekik. Az alázatosság ezen elviselésből táplálkozik."[1]

7. Bizonyos bűnök a büszkeség kigyógyítására szolgálnak.

Jól jegyezzük meg ezt. Szentünk tanitása, mint más tanítóké is, nem vonatkozik szorosan csak a kisebb hibákra. Szent Izidor és szent Tamás állítják, hogy Isten a büszkeség büntetésében néha súlyosabb eséseket, szégyenletes bűnöket is megenged. E vétkek nem olyan súlyosak, mint a büszkeség, mondják ők. Az isteni irgalmasság felhasználja ezeket, hogy velük megijessze, megrázza és visszavezesse a büszke lelket a helyes ösvényre, „hogy ezáltal megalázva és megszégyenülve büszkeségéből kivetkőzzék." Hasonlóképen — folytatják — az ügyes orvos is komolyabb betegség gyógyítása céljából kínosabb szenvedést okozhat betegeinek, de ez a szenvedés távolról sem oly veszedelmes, mint maga a baj. Veuillot Lajos, a híres modern ujságíró kitünően ír e tárgyról. „Az emberi gyarlóság számára kegyelem az, hogy megcsúszik akkor, midőn

[1]) Blaise. 811. l.

erőteljes lépteivel a büszkeség pusztító ormára lépne." Aranyszájú szent János hasonlóan elmélkedik: „Isten néha megengedi, hogy nemes és nagy lelkeket bűnök érjenek. Hiú szándékok csúsztak be szivükbe. Az Úr hibák által meg akarja őket fosztani dicsőségüktől és népszerűségüktől, amelyért minden veszéllyel dacoltak, megmutatja, hogy a dicsőség hervatag, akárcsak a mező virága, és arra az elhatározásra vezeti őket, hogy fönntartás nélkül neki szenteljék magukat, és arra a meggyőződésre indítja, hogy ez az egyedüli célja minden cselekedetüknek."[1]

8. Többet ér a bűn alázatossággal, mint az ártatlanság büszkeséggel.

A konstantinápolyi püspök Aranysz. sz. János fölemlít egyes híres bűnbánókat, kiket az Isten jótéteményeiről való elmélkedés és apró hibáik emlékezete bűnbánattal töltött el, és azután folytatja: „Számunkra ezen orvosságok elégtelenek. A mi büszkeségünk letörésére más eszköz kell, még pedig melyik? Vétkeink sokasága és gonosz lelkiismeretünk, amelyek sok gyalázatba sülyesztettek és mindamellett még ezek is kevélységre indithatnak."[2]

---

[1]) Exhortat. I. ad Stagyr. n. 9.
[2]) De compunct. lib. II. n. 9.)

Több más egyházatya is ugyanezt hangoztatja. Szent Ágoston bátran megmondja: „Isten szivesebben néz az alázatossággal kisért rossz cselekedetekre, mint a büszkeségtől megfertőzött jó dolgokra.“[1] Mileviti szent Optát irja: „Többet érnek a bűnök alázatossággal, mint az ártatlanság büszkeséggel.“[2]

Nysszai szent Gergely irja: „A jócselekedetekkel megrakott kocsi büszkeségtől húzva a pokolba megy, és a vétkekkel megtelt kocsi alázatosságtól húzva a paradicsomba megy.“

Nagy szent Gergely irja: „Gyakran megesik, hogy az, aki látja, mennyire befödözik őt a bűnök Isten előtt, mégis gazdagon föl van diszítve az alázatosság ruhájával.“

Szent Bernáta mondottakat befejezi a szüzesség és alázatosság nagyszerű védőbeszédével. „Midőn a bűnös a Bárány nyomát alázatos érzülettel követi, biztosabb úton jár, mint az az ember, aki szüzességében büszkén halad. Az előbbit ugyanis az alázatosság meg fogja tisztítani szennyfoltjától, ellenben az utóbbinak tisztaságát a büszkeség be fogja majd szennyezni.“[3]

Ugyanez az Egyháztanitó másutt, a 24. zsoltár 8. versének magyarázatánál ezeket mondja: „*Jóságos és igazságos az Úr, azért*

---

[1]) Homil. de Public. et Pharis. 4)
[2]) Lib. f. II. comtra Donat.
[3]) Homil. I. super Missus.

fog adni törvényt az útban tévedezőknek." (24 zs. 8.) „Azok a tévedezők, akik eltávolodtak az igazságtól. De Isten azért nem hagyja el őket: megnyitja előttük az alázatosság útját, amelyen visszatérnek az igazság ismeretére."[1]

9. A büszkeség veszedelmes volta, és a tökéletlenség jótéteményei.

A számos idézet miatt meg fognak bocsátani. Maga a tárgy ugyanis oly fontos és oly kényes, hogy továbbra is szükségünk van nagy tekintélyekre támaszkodni. Tárgyalásunkhoz a túlzásnak legcsekélyebb árnyéka sem fog férközni, ha alaposan elmélkedünk a szent Tamás Summájában csodálatosan bebizonyított következő tételről: „A büszkeség természeténél fogva az összes vétkek között a leggonoszabb; súlyosabb, mint a hitetlenség, a kétségbeesés, emberölés, a bujaság stb." (quest. 162. art. 6.) Az okát, az angyali doktor szerint, az Istentől való elfordulásban kell keresni. A többi bűnökben tudatlanságból, gyengeségből vagy valami jó dolog utáni vágy miatt távolodik el a lélek Istentől. Azonban a büszkeség egyedül azért fordul el Istentől, mert nem akarja magát neki és törvényeinek alávetni. Ezért mondja Boetius, hogy mialatt minden bűn menekül Istentől, a büszkeség

[1]) De gradibus humilitatis

szembeszáll vele. Ugyancsak ezért mondja szent Jakab: *„Isten a kevélyeknek ellenáll.“* (Jak. 4, 6.) Mig tehát a többi bűnöknél az Istentől és parancsaitól való elfordulás a gonoszság következménye, addig a büszkeségnél maga a bűn természete, amelynek sajátos cselekedete épen az Isten megvetése. És valamint az a dolog, ami önmagában él, mindig fölülmulja azt, ami más oknál fogva él, hahonlóképen következik, hogy a büszkeség természeténél fogva minden vétek között legsúlyosabb, mert az Istentől való elfordulásban, mint sajátlagos gonoszságban túl szárnyalja valamennyit.

„Ha nem tudunk sok erényre szert tenni, — mondogatta Chantal szent Franciska — legalább legyünk alázatosak!“ Ó, mily szerencse, hogy midőn igazán megismerjük, hogy erényeink hiányoznak, lelki szegénységünk és semmiségünk ismeretére fölépíthetjük a minden erények anyját (az alázatosságot). Nem kell-e jóságos szentünkkel fölkiáltanunk: „Ó drága tökéletlenségek, amelyek megismertetnek minket nyomorúságunkkal és az alázatosság gyakorlatára vezetnek!“ Miért nem alkalmazzuk az „o felix culpa!“ „ó szerencsés bűn!“ kifejezést minden bűnünkre?

Egy szentéletü vizitációs nővér írja: „Nem fog-e örvendezni az árvíz fölött, ha meg is siratja pusztításait, de ha az ön földjére kitünő köveket hajtott, amelyek épen arra al-

kalmasak, hogy az ön által építendő palota alapzatául szolgáljanak? Igen, az alázatosságot a lelki épület alapzatának nevezzük, mert a zsoltáros szerint (126.) Isten, ki egyedül illetékes a házépitésben, csakis igen mélyre akar építeni, és ezt a mélységet mi vájjuk ki helyes önismeretünkkel."[1]

10. A vétkeinkre való emlékezés hathatós orvosság a büszkeség ellen.

Honnét lehet ezt az üdvös önismeretet biztosabban megszerezni? Mivel lehet ezt az üreget még mélyebbre kivájni? Csakis hibáinkkal. Ezek egyenként lerombolják és ledöntik beképzelt erőink kártyavárállványait, és semmiségünk mélységében habozás nélkül belátjuk, hogy egyedül az isteni irgalmasság tart fönn és támogat bennünket. Ó, mily drága ez a fölfedezés! Az Úr Isten ezt várta. Ő látja szolgáinak alázatosságát, és amennyire ellenáll a kevélyeknek, úgy adja a kegyelmet az alázatosaknak. Ez a kegyelem, szent Ágoston mondása szerint, a legmélyebb völgyekbe

[1]) Cortelot: A vizitációs rend szent éve. Nov. 14. Az életrajzírók szerint ez az apáca annyira át volt hatva nyomorúságának, gonoszságának és lelki szükségleteinek tudatától, hogy soha semmi nem tudta őt büszkeségre kisérteni. A gonosz ellenség jól tudta, mennyire meg volt alapozva e lélek az önismerettel és önmegvetéssel.

szeret aláfolydogálni, és minket megalázkodásunk mértéke szerint eláraszt, és megismert semmiségünk mélyébe az igaz szentség alapjait helyezi, és így biztosabb oltalmúl szolgál a büszkeség támadásai ellen.

Ha azután ezen új épületbe a hiúság be akarna térni, egyetlen szó is elűzi: Peccavi, vétkeztem;[1] ez az én művem és minden más Istentől van. Erre ad példát szalézi szent Ferenc egyik híres utóda a genfi püspöki székben. „Elkövetett bűneim emlékezetére — írja — egy titkos könyvet készitettem magamnak és e címet adtam neki: *Orvosság a büszkeség ellen.* És olvasgatni fogom lapjait, és azok majd kilehelik semmiségem illatát és megmérgezik büszkeségem férgét."[2] Minél közelebb emel fel magához Isten, amint ezt szent Pállal cselekedte, kit a harmadik égig ragadt, annál inkább követem az apostolt; megfogom találni régi hűtlenségeim emlékében az égi kegyesség ellensúlyát, amely fönn fog tartani igaz önmegvetésemben. Így követni fogom a Szentlélek tanácsát: *„A jó napokban ne feledkezzél meg a rosszakról!"* (Sir. k. 11, 27.)

Szent Gertrúd életrajzában olvashatjuk, hogy Isten több lelki gyengeséget engedett meg neki, és ezek alázatosságának oltalmára

---

[1]) Ezt szokta gyakorolni tiszt. J. Allemand.
[2]) Mgr. Rey.

voltak. Isten szolgálója emiatt szomorkodott, és egy jámbor nő a szent kérésének engedve bizonyos ideig imádkozott érette, midőn egy napon így szólt hozzá Üdvözitőnk: „Ezen hibák, amelyek miatt kedvencem panaszkodik, nagyon is hasznára vannak neki. Én mindennap a kegyelmek bőségét öntöm lelkébe, még pedig azért, hogy emberi gyengeségét megvédjem a hiúság támadásai ellen, és ezt aképen cselekszem, hogy hiúságát szeme elől elrejtem apró hibáinak felhője alá. A trágya megtermékenyíti a földet; hasonlóképen a lélek gyengeségének tudata kifakasztja a háladatosságot, és valahányszor hibái miatt megalázkodik, kegyelmet adok neki, hogy azokat kiirtsa. Hibáit lassan erényekké változtatom, és egyik napon majd csodálkozni fog a lélek, hogy árnyéktalan világosságban jár."[1]

11. Megbocsátott bűneink emlékének másik gyümölcse: az Isten iránti hála.

Az Isten iránt való hála a másik gyümölcs. amelyet bűneink szemlélete belőlünk kitermel. Az alázatosság lényegében véve igazság, és ugyanakkor, midőn leleplezi előttünk „a semmiséget, amelyből lettünk", jobban bemutatja a bennünk levő jót, amely Istentől, mint első

[1]) P. Gros. S. J.: Szent Gertrúd szive.

okból származik."[1] Tehát minél jobban megvilágítja lelkünk gonoszságát, annál inkább fölragyogtatja előttünk az isteni jótétemények nagyságát és sokféleségét, és következőleg annál könnyebben fölébreszti bennünk a háladatosságot *„a minden javak Alkotója iránt."* (Jak. 1, 17.)

Ez épenséggel nem kis haszon, amit hibáinkból merithetünk. A hálátlanság a büszkeség leánya, „általánosan elterjedt vétek, amely az összes többi vétekre szétárad, és végtelenül súlyosbitja azokat."[2] Perzselő szél az, amely kiszáritja a kegyelem forrásait.[3] Nem is lehet győzedelmesebben küzdeni ellene, mint ha megfontoljuk elkövetett hűtlenségeinket és velük szemben a jó Isten kitartó irgalmasságát.

„Valóban semmi sem tud minket annyira megalázni Isten irgalmassága előtt, mint jótéteményeinek sokasága; semmi sem tud annyira megalázni igazságossága előtt, mint gonosz cselekedeteink nagy száma. Fontoljuk meg mit tett ő érettünk és mit tettünk mi ő ellene, és amint megfontoljuk egyenkint bűneinket, úgy vegyük tekintetbe egyenkint az isteni kegyelmeket is. Ne féljünk attól, hogy Istennek velünk gyakorolt jótéteményei-

---

[1]) Sz. sz. Ferenc. Szent beszéd virágvasárnapra.
[2]) Phitoth. I. r. 12. f.
[3]) Sz. Bernát.

nek gondolata fölpöffeszt, csak gondoljunk arra az igazságra, hogy ami bennünk jó, az nem a mienk. Vajjon az öszvérek megszünnek-e otromba lusta és kellemetlen szagú állatok lenni azért, hogy a fejedelmek értékes és jóillatú holmijait hordozzák? Mink van, amit nem úgy kaptunk, ha pedig úgy kaptuk, mit dicsekszünk vele, mintha nem úgy kaptuk volna Ellenkezőleg: a vett kegyelmek élénk megfontolása kell, hogy alázatosakká tegyen minket, mert a jótétemények megismerése hálás elismerésre indít a jótevő iránt. Ha pedig az Istentől nyert jótétemények megfontolása közben holmi hiúság akarna szivünkbe lopódzni, ez ellen csalhatatlan gyógyszert találunk, midőn gyorsan megfontoljuk hálátlanságunkat, tökéletlenségeinket és gyarlóságunkat. Ha meggondoljuk, mit tettünk, midőn Isten nem volt velünk, könnyen belátjuk, hogy ez, amit jelenlétében művelünk, nem a mi ügyességünk, sem a mi munkánk. Élvezni fogjuk ugyan a jót, és örülünk neki, de a dicsőséget Istennek tulajdonítjuk, mert ő az egyedüli alkotója."[1]

„Tartsák emlékezetükben hibáikat és hűtlenségeiket, hogy miattuk megalázzák magukat, és megjavuljanak, úgyszintén emlékezzenek az Istentől kapott jótéteményekre, hogy hálásak legyenek iránta."[2]

---

1) Philoth. III. r. 5. f.
2) Első szt. beszéd Mindenszentekre.

„Mondja szivének: Rajta szivem, ne légy többé hűtlen, hálátlan és engedetlen az ilyen nagy Jótevő iránt! Miért ne vetném alá lelkemet ezentúl Istennek, ki annyi csodát és kegyelmet művelt velem?“[1]

12. A hibáink emlékezetéből fakadt alázatosságnak ismét másik gyümölcse: felebarátaink gyengeségeinek elnézése.

Végezetűl Szalézi szent Ferenc azt akarja, hogy hibáink fénye, amely megvilágítja gyengeségünket, az alázatosság által mások gyengeségeinek elnézésére vezessen.

Az alázatosság műveli bennünk azt, hogy mikor mások hibáira emlékezünk, nem boszszankodunk azon, hogy mi tökéletlenek vagyunk, mert miért lennénk mi tökéletesebbek, mint mások. Épen úgy nem ingerülünk föl mások hibái miatt, ha a mieinkre emlékezünk, mert miért találnánk abban valamit, hogy másnak hibái vannak, mikor nekünk is bőven kijut belőlük?“[2]

Aranyszáju szent János az ő megszokott energiájával bővebben foglalkozik ezen eredménnyel, melyet az isteni terv szerint hibáink hoznak létre. Bebizonyítja, hogy az angyalokra azért nem bízták a papi hatalmat, mert félő, hogy vétkezhetetlenségük miatt szigoruságra

---

[1]) Philoth. I. r. 11. f.
[2]) Blaise. 53. l.

ragadtatnák magukat és nem bánnának kellő megértéssel a bűnösökkel. Ellenben az ember, ki saját tapasztalatából ismeri az emberi gyarlóságot, természetesen szánalommal van eltelve, mikor ezt másokban is fölismeri. Ime, azért engedte meg Isten egykor és most is, hogy Egyházában hatalmának részesei hibázzanak, és botlásuk emlékezete irgalmasabbá tegye őket testvéreik iránt. Tételét két példával is megerősíti az ó és új szövetségből. Az újszövetségben bemutatja a heves és rettenthetetlen szent Pétert. Ő nem érti, hogy lehet Mesterében megbotránkozni és miatta szégyenkezni; háromszor is megesküszik, hogy hű maradállhatatosan és azután szerencsétlenül megtagadja őt, nem a kínokkal és halállal való fenyegetésre, hanem egy szolgálónak szavára. Azután fölemliti Illés profétát, kinek lángoló buzgalma hadseregeket is letiport és egész népet megszabadított, az éhinségtől, de nemsokára megijed és megréműl egy nőnek, Jezabelnek haragjától. Fejtegetését e szavakkal fejezi be a szent: „Isten megengedte, hogy Péter, az Egyház oszlopa, a hit kapuja, mindeneknek tanitója elessék, hogy megtanuljon irgalmasan bánni másokkal. Megengedte, hogy Illés is hibázzék, hogy a szeretet köpenyével befödözze magát, és irgalmas legyen, mint Ura, Istene.“[1]

1) Sz. beszéd szt. Péter és Illésről.

Szent Bernát az egyik példabeszéd magyarázatánál a következőket mondja: „Aki egészséges, az nem érzi át másnak a baját; aki jól lakott, az nem tudja mit szenved az éhező. A szenvedők és éhezők annál mélyebb részvéttel vannak egymás bajai iránt, minél hasonlóbb szenvedésen és éhségen mentek keresztül . . . Hogy mások baját könyörületes szívvel átérezzük, először magunk baját kell átélnünk, és azután megtalálhatjuk felebarátunk lelkét a mi lelkünkben és megtudhatjuk, hogyan segitsünk rajta.“[1]

Gyakoroljuk ezt a tanitást! Ameddig a bűntől távol szilárdan állunk, nem tudjuk menteni, és megérteni mások bűneit, ellenkezőleg megbotránkozunk, fölingerlődünk, sőt gyakran az álbuzgóságba rejtőzködött titkos büszkeség kifakadásra visz minket. Azonban midőn hasonló hiba minket is földre sujt, mily gyorsan elfoglalja az együttérzés szigoruságunk helyét, és mennyire megértjük szent Ágoston szavait: „Nincs oly vétke az embernek, amivel be ne szennyezhetném magamat,“ és milyen szépen mondja a Krisztus Követése: „Mindnyájan gyarlók vagyunk, de mindenki között magadat tartsd a leggyarlóbbnak!“ (Kempis. I. 2.)

---

[1]) De gradibus humilitatis. c. III.

II. FEJEZET.

Használjuk fel hibáinkat, hogy szeressük hitványságunkat.

1. Hitványságunk tudata és kedvelése nagy kegyelem.

„Az alázatosság tetőpontja — mondja szalézi szent Ferenc — nem abban áll, hogy hitványságunkat készséggel elismerjük, hanem szeretjük is és örülünk neki, nem ugyan gyávaságból és nagylelkűség hiányából, hanem, hogy Isten szent fölségét annál dicsőitőbben magasztaljuk, és felebarátunkat magunknál sokkal többre becsüljük.“[1]

„Az alázatosság — mondja maga részéről pazzii szent Magdolna — nem más, mint semmiségünk folytonos tudata, és állandó örvendezés mindannak, ami önmegvetésünket előmozdítja.“ Ez az a „tetőpont,“ amelyre hibáinknak föl kell bennünket emelni és föl is tudnak. Hibáink fényt vetnek hitványságunkra, és ezáltal megismerjük, de ne csak megismerjük, hanem meg is szeressük. „Mi mindannyian tartsuk csak magunkat hibára hajló embereknek — mondja szeretetremél-

1) Philoth. III.r. 6. f.

tó tanítónk — és nem szabad megütköznünk, ha valamiféle hibát fedezünk föl magunkban. Ugyanis, ha bizonyos ideig hiba nélkül élünk, utána más idő következhetik, amikor csakis botlunk és több súlyos hibát is elkövetünk. Ezeket föl kell használnunk, hogy elismerjük hitványságunkat."[1]

„Ha lehetséges volna az, hogy Isten előtt egyformán kedvesek lennénk a tökéletesség állapotában, vagy anélkül, akkor azt kellene kivánnunk, hogy tökéletlenségben legyünk, mert ezáltal inkább ápoljuk bennünk a szent alázatosságot."[2]

„Hitványságunk tudata és kedvelése — mondja De Bernières — egyike Isten legnagyobb kegyelmeinek, amiket velünk gyakorolt, mert általa pusztulásunkból épen úgy enged üdvöt meríteni, mint ahogy bántalmainkból képes magának dicsőséget szerezni. A kegyelemtől eképen megvilágositott lélek örömmel ül nyomorúságainak szemétdombján, föl van övezve és díszítve hibáiból szerzett megaláztatásaival, miként Job föl volt övezve fájdalmaival — és hibáinak, gyarlóságainak sokaságában örömét találja, minthogy általuk tisztelheti és magasztalhatja az isteni Jóságot. Ha a lélek bűne miatt gonosz lett, megaláztatása mégis drága kincs, amely gazdaggá teszi. Csakhogy ez legtöbb ember

[1]) 10. tanítás: Az engedelmesség.
[2]) 18. tanítás: A szentségek.

előtt el van rejtve, nem ismerik nagy szerencséjét. Szegények ők, és szegénységükben mégis kincsük van, de jaj! még sincs meg nekik e kincs, mert nem tudják magukban föltalálni.“ [1]

E kincset következőképen értékeli egy vizitációs apáca: „Földi életünk nagy részét hibák alkotják. E földön hitványságunk szeretete vezessen minket. Ha nem megyünk e fonál nyomában, mély lyukba eshetünk. Ha hitványságunkat nem szeretjük és miatta fölizgulunk és nyugtalankodunk, akkor a gonoszlélek szelleme vezet minket. Hibáink oly hasznosak, hogy ha semmi sem tudná akaraterőnk hiányát pótolni, a hibákból szerzett haszon pótolhatja és elősegiti előhaladásunkat . . . Az élet a hibák sorozata, mindegyik után rögtön fel kell kelnünk, félbe kell szakítanunk és mondanunk: „Nem teszem többé! Ez a cselekvésmód felvilágosít, megerősít és fölbátorít. Midőn így helyrehoztuk hibáinkat, már nem árthatnak, és alázatossággal visszaszerezhetjük azt, amit gyarlósággal elvesztettünk “[2]

2. Hitványságunk szeretete igaz szeretet.

Igazság az, hogy gyarlók vagyunk, és ha Isten ajándékaitól eltekintünk, nem mondha-

1) De Bernières. Le Chrétien intérieur.
2) Chappuis Mária nővér, a troyesi vizitációs zárda 1875-ben szentség hírében meghalt főnöknője.

tunk mást magunkénak, mint semmiségünket és vétkünket. Örülnünk kell, hogy ezt elismerhetjük és, hogy testvéreink is minden botrány nélkül elismerik, akárcsak a tudós is örül, ha felfedezett egy tudományos igazságot és azt be is bizonyíthatja és elfogadtathatja társaival. Az ellenkező érzület szemben találná magát az engedelmességgel és alázatossággal és a királyi próféta következő feddését érdemelné: *„Miért szeretitek a hiúságot és keresitek a hazugságot?“* (4. zs. 4.) „Ezek a hibák jót akarnak velem — “ mondá egy szent látva hibáit. „Eh! mit is érdemel a leprás, ha nem rongyokat?“ Szalézi szent Ferenc egyik vizitációs leánya követte szent atyjának tanítását és így kiáltott fel: „Ha lehetséges volna az, hogy hibáinkkal nem bántanók meg a jó Istent, én állandóan hibázni szeretnék, hogy folytonosan megalázva és lesujtva legyek.“[1]

3. Szeressük a megaláztatásokat, hogy közelebb jussunk a megtestesült Igéhez.

A genfi szent püspök mondja: „Nemcsak az igazság iránt való tekintetből viseljük el megelégedetten a keresztény alázatosságot, vagyis, hogy semmik vagyunk és semminek tartanak minket, hanem azonkívül főképen

1) De Mayen M. — A. nővér. A vizitációs rend szent éve. Márc. 16.

a megtestesült Ige megaláztatása miatt."[1] Midőn ez az isteni Bárány imádandó ártatlanságára fölvette a bűnnek ruháját, bukott természetünk állapotából mindent át akart venni, kivéve a vétkezés lehetőségét.[2] Az evangélium elmondja nekünk, mily mély volt megaláztatása, ahová szándékosan alá akart szállni, mekkora gyalázatokkal akart eltelve lenni.

Évszázadokig tartó elmélkedéssel sem tudnók felfogni azt a szomjúságot, ami isteni Szivét eltöltötte a megaláztatások után és amely őt hajtotta, hogy örömmel menjen a legkegyetlenebb gyalázatok elé, mintha kész ünnepi lakomára menne, melyet számára „a bűnösök menedékének" rendeznek. Ó, az, igazán keresztény lélek szükségét érzi annak-hogy részt vegyen szeretett Üdvözítője oldalán a gyalázatok eme lakomáján. A bűnös lélek nem tűrheti meg azt, hogy ő, az ártatlan egyedül igyon a megaláztatások kelyhéből, azért szintén ki akarja venni részét belőle és, hogy oda nyomhatja ajkát, ahová Istene és Üdvözítője is nyomta, oly boldogsággal tölti el, amely a legkeserűbb epét gyönyörűséges itallá változtatja.

---

[1]) Blaise. 130. l.
[2]) Zsid. 4. 15.

4. A megaláztatások szeretete biztos eszköz az alázatosság megszerzésére.

A megaláztatások szent Bernát szerint az a nélkülözhetetlen út, amelyen alázatosságra jutunk és következőleg azon léleknek, amely meggyőződött ezen erény szükségességéről, szeretnie és keresnie kell a megaláztatásokat, miként az utas, ki élénken kivánkozik útjának végére jutni, azt az utat követi, mely oda vezet. Ezért, amint a következő fejezetben látni fogjuk, hitványságunk szeretetreméltó valami, mert az isteni Szív bőséges irgalmasságát hivja le ránk.

Mindeme tekintetben bűneinket fölhasználhatjuk arra, hogy velük hitványságunk szeretetét tápláljuk. Ha így járunk el, látni fogjuk, hogy ezek megalázó erejüknél fogva teljesen kielégitő egyensúlyba hozzák lelkünket, hogy helyesen itélkezzünk zavarodottságunkban, amelyet belső vagy külső megérdemelt megszégyenüléseink okoztak. Urunk a megaláztatást elfogadta és mohón kereste, mint a bűnösök váltságdíját, és mi valódi bűnös voltunkat tekintve, mint valami megdönthetetlen nyereséget becsüljük nagyra.

Minden hibánk arra segít, hogy önbecsülésünkben és önző követelődzésünkben leszálljunk az „utolsó helyre," ami minket illet, de sajnos legyőzhetetlen büszkeségünk még ott is az elé helyez minket, aki *„mindenki*

között az utolsó, az emberek gyalázata és a nép megvetése.“ (Iz. 52. 21. zs.)

5. Azon lélek, amely hasznot tud meríteni a megaláztatásokból, felülmúlhatja az olyan lelket, amely kevésbbé hibázik.

Hibáink igen nagy hasznunkra válnak, ha általuk megszeretjük hitványságunkat, mert kedves szentünk, ki az alázatosságot a szentség fokmérőjének tartja, kétségtelenül megengedi, hogy a vétkeit eképen felhasználó lélek túlszárnyalhatja a kevésbbé hibázó lelket.

„Megtörténhetik, hogy az a nővér, kit gyakran lát botlani és sok hibát elkövetni, erényesebb és kedvesebb Isten előtt az olyan nővérnél, kinek egy tucat erénye van. Mert az első hibáinak ellenére nagy bátorságot mutat, hogy nem hagyja magát megzavartatni, és nem nyugtalankodik azon, hogy mennyire ki van téve az esésnek. Alázatossága, amit eséséből merített, és hitványságának szeretete megóvják ettől. Ellenben a második nővér erényei természetéből fakadtak, és szerencsésen sikerült őket megszerezni, és ezek kevesebb gyakorlatot és munkát igényelnek és ennélfogva kisebb bátorságot és alázatosságot, mint a másiknál, kit gyakrabban lát az ember hibázni. Szent Péter az apostolok fejévé lett kiszemelve, pedig sok hibát követett el, még akkor is, miután

a Szentlelket megkapta. De mivel e hibák ellenére nagy bátorsága volt és nem csodálkozott rajtuk, őt tette meg Urunk helytartójává, őt kegyelte a többi fölött, és az apostolok között senki sem gondolt arra, hogy azt mondja: ő nem érdemelte meg, hogy szent János és a többi apostolok fölé emeljék és kedvezzenek neki."[1]

Chantal szent Franciska gyakran szerette hangoztatni szent atyjának eme tanításait. „Kedves kis nővérem — írta F.-A. de la Croix de Fesigny nővérnek — csüggedései nem mások, mint kisértések. Mert mondja csak nekem, micsoda hasznot lehet azokból meríteni, és mi vezeti önt azokra? Gondolja, hogy nekünk hatalmunkban áll, hogy mindig figyelmesek legyünk Istennel szemben, és nem hibázhatunk? Akkor valóban angyaloknak kellene lennünk. Kérem tehát, alkalmazkodjon e nyomoruságos élet viszonyaihoz minden aggódás és zavar nélkül. És ha hűtlenséget követett el, kislelkűség nélkül alázza meg magát. Ez a megaláztatás, és hitványságának nyugodt és békés szeretete kedvesebb lesz Isten előtt, mint szőrszálhasogató hűsége."[2]

1) 4. tanítás: A szivességről.
2) A vizitációs rend szent éve. Márc..3.

6. Ha nem vagyunk bizonyosak, hogy hibáztunk, csak alázzuk meg magunkat, és igen nagy érdemeket szerzünk.

Szent tanítónk úgy látszik nagyon fél attól, hogy nem használjuk ki eléggé az alkalmakat önmegvetésünk gyakorlására, és ezért még akkor is alkalmat akar nekünk nyujtani erre, mikor hibáink bizonytalanok. Ez esetben azt ajánlja, hogy a büszkeségre nézve igen kedvezőtlen, de nagyon is érdemszerző, és az alázatosságot nagyon elősegítő eljárásmódot kövessük.

„Általános szabályként mondom, — írja — hogy mikor nem tudjuk megállapítani, vajjon bizonyos alkalommal helyesen teljesítettük-e kötelességünket, és kételkedünk, vajjon megbántottuk-e Istent, alázzuk csak meg magunkat, és kérjük az Istent, hogy bocsásson meg, és esedezzünk hozzá több világosságért más alkalomra, azután felejtsük el a megtörtént dolgot és térjünk a rendes útra. Kétségtelen ugyanis, hogy ha kiváncsian és nyugtalanúl keressük és kutatjuk, hogy jól cselekedtünk-e, önszeretetből cselekszünk, amely arra ösztönöz, hogy jóknak tudjuk magunkat ott, ahol az Isten iránt való szeretet azt mondja: „Haszontalan és gyáva voltál, alázd meg magadat, támaszkodj Isten irgalmára és kérj tőle szüntelen bocsánatot, és ünnepélyes hűségnyilatkoza-

od után haladj tovább lelkiéleted útján!"[1]
Krisztus követése szerzőjének is ez a gondolata: „Uram többet ér nekem bőséges irgalmad a bocsánat elnyerésére, mint az én vélt igazságom annak mentségére, ami lelkiismeretemben el van rejtve."[2]

A külső megaláztatás nagy hasznára van a belső megaláztatásnak.

Nem csupán lelkiismeretünk belső titkos ítélőszéke előtt rántják le hibáink a leplet hitványságunkról, nemcsak itt nyílik alkalom azt megszeretni, és magunkat jobban megalázni, hanem gyakran felebarátunk is tanuja eséseinknek, és látja gyengeségünket és gyarlóságunkat a maga nyiltságában, és ekkor járul a külső megaláztatás a belsőhöz. Az egyiket és másikat is el kell fogadnunk és szeretnünk, és kétszeres lelki hasznunkra fognak válni. Így cselekedett egy nemes és jámbor személy, kit már többször idéztünk. Azt irja egyik barátjának: „Ismeri legutóbbi haragomat, tanuja volt neki . . . Igen nagy vigasztalásomra szolgál, hogy e hibám barátaim jelentétében történt és belőle megtudják, hogy mi vagyok. Egyrészt nagyon fájt, hogy Istent megbántottam, és kegyelmeihez hűtlen

[1]) Blaise. 808. l.
[2]) Kempis. III. k. 46. f.

voltam, de másrészt örömömet találtam megaláztatásomban és készséggel elfogadtam. Mások szemében lealacsonyodni nagy szerencse és igen édes dolog azoknak, kik jóvá akarják tenni az Istennel szemben elkövetett igazságtalanságot. Ha szilárdan meg vagyunk győződve arról, hogy tisztára semmik vagyunk, és nagyon gyengék, ez oly haszon, amelyet hibáinkból kell meríteni. Milyen hasznos az nekem, hogy gyarlóságom ismeretes lesz mások előtt, és ezáltal mindeme igazságok ismeretére jutok! Valóban igazságos, hogy én csak semmiség, gyengeség, romlás vagyok, még pedig jobban, mint ahogy megértettem. Ez igazságot szeretem és azért alámélyitem magamat semmiségembe és készséges örömmel szeretem és imádom az isteni Gondviselést, amely ezt kinyilatkoztatta nekem. Tudom és beismerem gyarlóságomat és örülök annak, hogy mindenki tudja és eszerint bánik velem."[1]

8. Az alázatosság gyakorlásában megvédjük azt igazság és szeretet jogait.

A Philothea szerzőjének magasztos elveit nem lehet eléggé gyakorolni. Kedves szentünk, az őt jellemző bölcs mérséklet szellemében, gondot fordít arra, hogy megvédje az igazság jogát, midőn lebeszél a hibáink

[1]) De Bernières.

színleléséről, amelyet azon ürügy alatt teszünk, hogy megaláztatásban részesüljünk, (kivéve az egészen különös sugalmazást, amelyet néhány szent kapott.) azután megvédi a szeretet jogát is, midőn ajánlja, hogy tegyük jóvá a botrányt és sértést, amit hibáink felebarátunknak okozhattak. „Ha haragomban, felháborodásomban sértő szavakra fakadtam és velük Istent és felebarátomat megbántottam, töredelmesen megbánom és mindenáron azon leszek, hogy hibáimat ismét jóvá tegyem, de nem mulasztom el, hogy az ebből eredő megaláztatást készséggel magamra ne vegyem; és ha az egyiket a másiktól el lehetne választani, a bűnt rögtön elutasítanám, a megaláztatást pedig alázattal megtartanám.“[2]

„Ha ostobaságot követek el, megaláztatás ér engemet, úgy is van rendjén. Valamiért megsértődöm és nagy haragra gerjedek, azután bánom, hogy Istent megsértettem, és örülök, hogy emiatt hitványnak, gonosznak és nyomorultnak tartanak engemet.

Mindazonáltal, kedves leányom, jól jegyezze meg, amit mondani akarok: Habár a bűnből származó megaláztatást szeretjük, azért nem szabad fölhagyni a baj orvoslásával. Én minden eszközt megragadnék, csakhogy megóvjam arcomat valami fekélytől, de ha már megvan a baj, az ebből származó megaláz-

[2]) Philoth. III. r. 6. f.

tatást szeretni fogom. A bűn dolgában még jobban meg kell tartani a szabályt. Például ebben és ebben a dologban rendetlen voltam, nagyon bánom az esetet, bár szivem mélyéből magamhoz ölelem a belőle folyó megaláztatást, és ha az egyiket el lehetne választani a másiktól, örömmel megtartanám a megvetést, a bajt és bűnt pedig elvetném."[1]

Ha aztán igyekezetünkkel jóvá tehetjük a felebarátunkon ejtett *sérelmet* és a botrányt, és ezáltal ismét megszerezhetjük irántunk érzett teljes tiszteletüket, és ép oly véleménynyel lennének rólunk, mint hibánk elkövetése előtt, ez esetben arra vagyunk kötelezve, hogy „távolítsuk el szemük elől megaláztatásunkat, és rejtsük el és zárjuk be szivünkbe."[2]

9. Az elöljárók is meríthetnek hasznot a megaláztatásokból.

Szentünk nem akarja, hogy ameddig a felebaráti szeretet és a jó példaadás kötelezettsége megengedi, megvonjuk magunktól a külső megaláztatás áldásait. „Ami hibáinkat illeti, szeretném, ha semmi gondot sem fordítanánk arra, hogy elrejtsük őket, mert, hogy nem látja őket a világ, azért nem lesznek

[1]) Blaise. 100. l.
[2]) Philoth. III. r. 6. f.

jobbak. A nővérek nem fogják elhinni, hogy magának semmi hibája sincs. Az ön tökéletlenségei veszedelmesebbek lehetnének, ha elrejtve vannak, mintha felfödözve lennének és magára szégyent hoznának, úgy, amint ez megtörténik azokkal, akik könnyedén veszik azt, hogy a világ megismeri hibáikat. Tehát nem kell megdöbbenni és kedvünket veszteni, ha nővéreink előtt hibákat követtünk el, hanem ellenkezőleg örülnünk kell, hogy olyanoknak ismernek meg minket, amilyenek vagyunk."[1]

Szalézi sz. Ferenc, a vizitációs rend alapítója azt szeretné, hogy ha valaki tisztséget visel és következőleg nagyobb gonddal kellene őrködnie jóhírneve fölött alattvalói előtt, még ez esetben is, bár szükséges elővigyázattal, de gyűjtsön mindenütt, ahol csak található, megvettetést:

„Ön azt kérdezi tőlem . . . vajjon a főnöknő vagy igazgatónő tartozik-e nemtetszését kifejezni, ha nővérei figyelik hibáit, és mit mondjon arra, ha az egyik nővér azzal vádolja magát előtte, hogy szeretetlent gondolt felőle, mert egyik figyelmeztetését felhevűlve végezte?

Mit cselekedjen ez esetben? Azt mondom: alázza meg magát és szeresse a megaláztatást, de ha a nővér emiatt bosszankodik, nem tartozik úgy tenni, mintha a dolog semmi

1) Blaise 237. l.

sem lenne, hanem megparancsolja, hogy a nővér hagyja abba beszédjét, és csak a belső megalázkodást gyakorolja. Ugyanis nagyon kell vigyáznunk arra, hogy önszeretetünk meg ne hiúsítsa azon alkalmakat, midőn látjuk tökéletlen voltunkat és megalázhatjuk magunkat. Bár külsőleg nem alázza meg magát a nővér előtt, attól tartva, hogy az a szegény nővér amúgy is haragos lévén, emiatt még jobban fog bosszankodni, de a belső, szívbeli megalázkodást nem fogja elmulasztani. Ellenben, ha a nővér minden bosszankodás nélkül vádolja magát e gondolatáról, akkor azt gondolom, hogy a főnöknő nyugodtan ismerje el, hogy valóban felhevülve cselekedett. Mert, ha az ítélet hibás volt, helyes, ha alázattal beismerjük és így különös gonddal mindig megragadjuk a belőle származó megaláztatást.

Lásson hozzá, és a megaláztatások szeretete sohase hagyja el szivét, mert erre mindenkoron nagy szükségünk van előrehaladásunk szempontjából, annál is inkább, mivel szenvedélyeink fel-felújúlnak, néha még akkor is, mikor már hosszabb ideig jámborságban éltünk és nagy előrehaladást tettünk a tökéletességben.

A nővérek ne csodálkozzanak, ha főnöknőjük hibákat követ el, hiszen szent Péter, az Anyaszentegyház főpásztora és az egész keresztény világ feje volt, és mégis eléggé

hibázott, még pedig oly hibát követett el, hogy szent Pál szerint feddést érdemelt. De a főnöknő se nyugtalankodjék, ha észreveszik hibáit, hanem alázattal és szelídséggel viselje el, miként szent Péter is elfogadta szent Pál figyelmeztetését, bár elöljárója volt. Az ember nem tudja mit csodáljon jobban, szent Pál bátorságát, amellyel szent Pétert megdorgálta, vagy szent Péter alázatosságát, amellyel szent Pál intését fogadta, hiszen oly dologban kapta, amelyről azt hitte, hogy helyesen cselekszik és a legjobb szándék vezérelte.[1]

10. Örvendjünk a megvettetésnek és cselekedjünk úgy, mint Jézus Krisztus apostolai.

Midőn pazzii szent Mária Magdolna egyik nap látta, hogy jelöltnője kedvező véleménnyel van róla, zokogva kezdte neki elmondani hibáit és kísértéseit, és miután bemutatta magát, mint a nők legbűnösebbjét, így folytatta: „Ezt azért mondottam el magának, leányom, hogy lássa, milyen ujoncmesternőre akadt. Ha Isten nem zárt volna be e kolostorba, akkor életfogytiglan tartó börtönben töltöttem volna napjaimat, vagy a hóhér pallosa alatt fejeztem volna be életemet. Imádkozzon hát érettem, eszközölje ki számomra

[1]) 16. tanítás: Az ellenszenv.

azt a kegyelmet, hogy Isten egykoron megadja meg nem érdemelt kegyességéből üdvösségemet."

Időre és helyre nézve közelebb állott hozzánk szalézi szent Ferenc egyik méltó leánya, kit zárdájának főnöknőjévé tett, és ez bizalmasan a következőket mondotta nővérének: „Örülök annak, hogy előljárói hivatalom táplálja bennem a szent alázatosságot, mert gyertyatartóra helyezve jobban nyilvánosságra kerülnek számos hibáim, mint a cella elrejtettségében."[1]

Annál inkább óhajtja a genfi püspök, hogy mikor valaki alattvaló lehet, buzgósággal ölelje magához a külső megaláztatásokat, és könyörtelenül korholja az e tekintetben érzékeny lelkeket. „Megvetett vagyok, és emiatt haragszom: épen így csinálnak a pávák és a majmok. — Megvetett vagyok, és örülök neki: így cselekedtek az apostolok."[2]

Tudja, hogy mit kell csinálni, mikor megkorholnak és megaláznak minket? El kell fogadnunk ezt a megaláztatást, mint a szeretet almájátés cirogatva, csókolgatva szivünkbe kell rejtenünk."[3]

---

[1]) Pommeroy M.—Mélánia anya.
[2]) Blaise. 715.
[3]) 11. tanítás: Az engedelmesség.

11. A bűnös lélek annál kedvesebb Isten előtt, minél hitványabbnak tartja magát.

Hiszem, hogy szalézi szent Ferenc iskolájában teljesen megtanulhattuk, hogyan képes szent alázatosságunk hibáinkból hasznot meríteni. Ha hibáink megismertették és megszerettették velünk megaláztatásunkat, nézzük csak tovább, hogyan képesek minket a tőlük vájt mélységből a legszükségesebb erények dicső magasságába fölemelni, és hogyan lehetnek a semmisége tudatában lévő lélek új dicsőségének forrásává? Jób könyve (11, 17.) és szent Bernát gondolata szerint: „bűnös lelkünk Isten előtt annál kevésbbé látszik gonosznak, minél gonoszabbnak tűnik föl a mi szemünk előtt, midőn vétkeire emlékezünk."[1]

Merítsünk így hasznot hibáinkból, és Fénelon szerint jobban javunkra szolgálnak, midőn megaláznak minket magunk előtt, mint ahogy megvigasztalnak jócselekedeteink. „A hibák mindig csak hibák, de midőn megszégyenítenek minket és visszavezetnek Istenhez, ezáltal nagy jót tesznek velünk."

Vannak bizonyos anyagok, melyek látszolag bemocskolják a ruhákat és mindazonáltal a foltok kitisztítására szolgálnak. Épen így fölhasználják az igazak bűneiket, habár

[1]) In Cant Sermo. X. n. 5.

utálják azokat. Általuk megtisztítják lelküket a büszkeségtől, amely legnagyobb vétkük.[1]

Erre mondja szent Bernát: „Igy van az, hogy az igaz kiesik Isten kezéből, és megtörténik vele az a különös csoda, hogy elkövetett vétke közreműködik megigazulásában. . . Vagy nem az Isten keze fogja az elesettet, midőn az alázatosság támogatja?"[2]

Tanúljuk meg ily módon felhasználni hibáinkat, és pedig mihelyt elkövettük és bűnbánattal eltöröltük![3] Kivétel nélkül használjuk fel őket, ha mindjárt emlékezetük el is szomorít. Vannak igen rosszszagú növények, amelyek ha kiszáradnak, a végén kellemes illatot árasztanak szét. Ugyanilyenek legyenek szegény életünk vétkei is. A vizitációs rend egyik szent leánya gondosan őrzött egy kis papirzacskót. Halála után megtalálták cellájában e fölirással: *Ez azért van, hogy megaláztatásom drága illatával betöltsem szivemet.* Ebbe a zacskóba tette mindazt a megalázót, amit neki mondottak és írtak, a főhibáit, amelyekre figyelmeztették, amelyeket gyónásaiban lelkiatyja nagyon ko-

---

1) P. Gaud: Értekezés a keresztény reményről.
2) In Ps. 90. Sermo 2, n. 2.
3) „Töredelmébe bizonyos tetszésnek kell vegyűlnie, amit abban talál, hogy szegény és gyarló és, hogy megvan semmisítve és megvan fosztva minden érdem-és erénytől." (B. De La Colombière 131. lev.)

molyan lelkére kötött és mindazon hibáit, amelyekért dorgálást kapott.[1]

Nem kellene-e nekünk is ilyen zacskót csinálni? Ó jaj! ha visszatekintünk életünkre, megtaláljuk megszámlálhatatlan hibáinknak gonosz növényeit és velük megtölthetjük zacskónkat. Használjuk fel őket hasonló módon és ismételjük boldog De la Colombière Kolos atya csodálatos szavait: „Ó boldog nyomorúságaim, amelyeknek tudata megszégyenít Isten előtt és megaláz az emberek előtt! Oly szükségesek vagytok számomra, hogy nem cserélnélek el titeket mások érdemeivel és erényeivel. Szivesebben akarok olyan lenni, hogy meg kelljen aláznom magamat. Ellentmondok minden kegyelemnek, amely megfoszthat ezen előnytől, és hogy semmiképp el ne veszítsem, kész vagyok arra, hogy meg legyek fosztva minden egyébtől."

---

[1]) A viz. rend szent éve. Jan. 12. De la Grave F-G. nővér élete.

III. FEJEZET.

Használjuk fel hibáinkat, hogy az Isten irgalmasságába vetett bizalmunkban gyarapodjunk.

1. A bűn problémáját megoldja az isteni irgalmasság.

Megaláztatásunk már azért is megérdemli szeretetünket, mert arra ösztönöz, hogy tiszteljük az igazságot, és megkönnyíti a testté lett Ige megaláztatásainak követését. De még kedvesebb lesz előttünk, ha megfontoljuk, milyen kapcsolatban van Isten végtelen irgalmasságával.

Már könyvünk első részének harmadik fejezetében megértettük, — szalézi szent Ferenc vezetése mellett, — hogy hibáink miatt sohasem kell reményünket veszteni és kedvünket szegni, hanem a miattuk érzett bánatfájdalmat kisérje az isteni Jóságba vetett rendíthetetlen bizalom. A most következő megfontolások megmutatják, hogy vétkeink és hibáink ahelyett, hogy kisebbítenék ezt a bizalmat, ellenkezőleg a leghatásosabban gyarapítják.

Szentünk idézetei főleg e tekintetben oly

számosak és világosak, hogy semmiféle magyarázatra nem szorulnak. Mi csak ismertetésükre szorítkozunk. Nem lesz azonban haszon nélkül, ha előbb más forrásokból is merítünk néhány megfontolást, hogy láthassuk e vigasztaló tanítás összetételét és theológiai bizonyitékait.

Először halljuk az egyik neves iró és már említett kortársnak fejtegetéseit, miképen magyarázza meg aquinói szent Tamás tanításának szellemében ragyogó módszeréve a hibáink fölhasználásának művészetében levő alapelvet minden oldalról.

Mgr. Gay a következőket mondja szent János e kitételére: „*Isten a szeretet.*“ (I. Ján. 4, 8.) Igen, Isten szeret minket: szeret minket, mert Ő a szeretet! Létezni és szeretni, és most miután már létezünk, minket szeretni, számára egy és ugyanaz a dolog, egy és ugyanaz a szükségesség. Ennélfogva nem kötelességünk-e mindnyájunknak remélni? Lehetséges, hogy reménytünk túlhaladja a rendes mértéket? . . . És lehetséges még a bizalmatlanság is és menthető az? . . .

Valaki mondhatja: De itt a vétek! Ó, sajnos nagyon is igaz, hogy a vétek mindenütt ott van és ahol megjelenik, ott problémát okoz, bonyodalmat teremt bennünk, akadályt állít útunkba. Azonban probléma csak számunkra lehet, bonyodalom csak bennünk lehet, és akadály csak előttünk lehet — el-

lenben Isten előtt vannak-e nehézségek? Meglehet-e akadályozni az ő útját, állíthatók-e korlátok eléje? Ha ő akarja, megáll, de egyedül csak azért, mert akarja; és ahová csak menni kíván, megy. A vétek Istenre hat, amennyiben megsérti, de sohasem hat rá úgy, hogy őt megváltoztatja. Megváltoztatja cselekedeteit, de nem változtatja meg lényegét, legkevésbbé változtatja meg öröktől fogva irányunkban levő érzületét vagyis szeretetét. Amint a semmiség előtt jósága szeretetté változott, aképen a bűn előtt szeretete irgalomra fordul, és ezzel minden meg van mondva. Igen, ez az egyedüli változás, de csak egy föltétel alatt: *ha a bűnös remél.* És bizonyos tekintetben senkinek sincs akkora jogcíme erre az Istenbe vetett bizalomra, mint a bűnösnek. Kétségkívül az isteni szentség akkora iszonyattal viseltetik a bűn iránt, hogy kényszeríti igazságát, hogy rettenetes kínnal büntesse ezt. De ugyanebből a szentségből származik irgalmassága, hasonlíthatatlanul jobban megindul bűnös állapotunkon, mint bármely más szerencsétlenségen, ami minket érhet. Mert valójában a vétek, ha a megérdemelt büntetés szempontjából tekintjük, nem más, mint Isten elvesztése, tehát a legnagyobb baj és a teljes nyomoruság. És mifelé irányul a legnagyobb szánalom, ha nem a legnagyobb nyomoruság felé? Ez az oka annak, amiért az isteni irgalmasság itt jobban

buzgólkodik, mint másutt, hogy a bűnös bánatot és bizalmat ébresszen fel magában, és ezáltal bocsánatot nyerjen és megmeneküljön. Ebből látható, hogy Istenben még a harag tűze is új és élénk forrása a szánalomnak és jóságnak, és következőleg mindnyájunk számára új bizalom alapja.

2. Piusz biboros magára az Istenre alkalmazza a hegyi beszéd ötödik boldogságát.

Miután világosan bebizonyitottuk, hogy az isteni irgalmasság nem más, mint az isteni jóság, vagyis maga az isteni lényeg, amely teremtményeinek nyomorúságával összeköttetésben van, könnyen beláthatjuk, hogy mindegyik hibánk, ha akarjuk, új meg új alkalmúl szolgálhat ezen isteni tulajdonságnak, hogy kinyilatkoztassa és megdicsőitse magát. Amint a bárány könnyebbséget szerez anyjának, midőn magához veszi az emlőjében fölhalmozódott jótékony tejet, úgy mi is, ha bizalommal és bánattal közelébe visszük az isteni Szívhez hibáinkat, nagy örömet szerzünk neki, úgy, hogy anyai irgalmasságának túláradó bőségében részesít minket.

Halljuk csak a XIX. század egyik legnagyobb püspökszónokának fenséges szavait:

„*Boldogok az irgalmasok*! . . . Állíthatjuk, hogy e mondással Istennek emberré lett Fia kinyilatkoztatta előttünk az ő és Atyja boldog-

ságát, ki a mennyekben van. Mert ha az irgalmasság, úgy, amint az egyszerű halandó azt gyakorolhatja, a boldogságnak alapja és forrása, mit mondjunk az olyan irgalmasságról, amilyent Isten, és egyedül Isten képes gyakorolni? Micsoda kitörő boldogságot szerez és táplál szüntelenül az Istennek Szívében? Boldogok az irgalmasok: tehát mindenki fölött boldog az, kit egyedül nevezhetünk jónak, „*egy a jó, Isten* ". (Máté. 19, 17.) Ő, akinek irgalmassága és jósága ép úgy határtalan, mint örökkévalósága. „ *Adjatok hálát az Úrnak, mert jó, mert örökkévaló az ő irgalmassága.*" (135. zs.) A szigorúság semmiképen sem tartozik Isten természetéhez. Midőn Isten igazságot gyakorolva haragszik, oly munkát végez, amely idegen előtte. „ *Haragudni fog . . . hogy dolgát végezze, az ő idegenszerű dolgát, hogy dolgát cselekedje, az ő szokatlan dolgát.*" (Iz. 28, 21.) Balkezében tartja a vesszőt és hamar kifárad e kéz használatában. „*Idegenszerű dolog ez.*" Jobbkeze azonban Szivének kedves eszköze, és vele szeretetének munkáit végzi. . . Elvakúlt és javíthatatlan bűnöst egy szempillantás alatt megtört bűnbánóvá tud változtatni. „ *Ez a változás a fölségesnek jobbja által vagyon.*" (76. Zs. 11.)"[1]

[1]) Mgr. Piusz beszéde 1871. Mindenszentek napján.

3. Hogyan kell még hibáink sokaságának is reményünket erősíteni abban, hogy bocsánatot nyerünk?

Az irgalmasságot csakis a nyomorúsággal szemben lehet gyakorolni. Van-e rettenetesebb nyomoruság, mint a bűn? Van-e ennél szánalomraméltóbb tárgya a végtelen irgalomnak? Hibáinknak súlya lesújt és az isteni harag kétségbeesett áldozataivá tesz bennünket, de rajtunk áll, hogy Isten előtt értekesítsük, midőn alkalmul nyujtjuk oda neki, hogy velük egyik isteni tulajdonságát kinyilvánítsa, amely kedvesebb, mint igazságossága, és ez jósága és szeretete. Csakis rajtunk áll, hogy Szivéhez fordúljunk és Dáviddal mondjuk: *„Uram, te meg fogsz nekem bocsátani és el fogod törölni vétkeimet,“* hogy megdicsőítsd legkedvesebb tökéletességedet, az irgalmasságot; „jóságod miatt Uram;“ és mivel annál inkább megdicsőited, minél számosabbak eltörlendő bűneim, azért vétkeim sokasága még inkább növeli reményeimet abban, hogy megbocsátasz: *„Uram kegyelmezz bűnömnek, mert sok az.“* (24. zs. 11.)

Régi, de sajnos kevésbbé ismert iró mondja:[1]

„A jó Isten a mi Mesterünk, ki arra tanit minket, hogy ne hagyjuk magunkat a gonosztól legyőzetni, hanem győzzük le a gonoszt a jó által, (Róm. 12, 21.) ne fizessünk rosz-

[1]) Szent Ferencről nev. tiszteletreméltó Sándor atya, sarutlan kármelita: Manuale pauperum, cap. 38.

szat rosszért, sem szidalmat szidalomért (Péter. I. 3, 9.), hanem halmozzuk el ellenségeinket jó cselekedetekkel, és így tüzes szenet gyűjtsünk fejükre. (Rom. 12. 20.) Az bizonyos, hogy *„a tanitvány nem nagyobb mesterénél, sem a szolga uránál“*. (Máté. 10, 24.) Ha tehát látjuk, hogy az Isteni Mester tanitványai mily tökéletesen gyakorolták tanitását, hogy nemcsak telve voltak jósággal és szelídséggel gonosz üldözőik és kegyetlen zsarnokaik iránt, hanem a rosszért jóval is fizettek nekik, sőt életüket is odaadták, hogy üdvözítsék őket — mit mondjunk hát akkor a Mesterről, akitől az igazak e magasztos tanítást kapták és gyakorolták?

Az összes tanitványok egyesített szeretete Krisztus szeretetéhez képest csupán egy vizcsepp az oceánhoz viszonyítva. Ha már most a szeretet egy szikrája ily hatalmas volt náluk, mit művelhet akkor Isten mindent túlszárnyaló szeretetének mérhetetlen és végtelen tűztengere?“

„Ó, Jézus azt mondja nekünk — kiált föl aranyszájú szent János — *„Ha csak atyátok fiait köszöntitek, mivel cselekesztek többet? Nem azt mívelik-e a pogányok is?“* (Máté. 5, 47.) Mi pedig azt mondjuk Istenről: „Ha csak az igazakat, az ő barátait hallgatja meg, csak azoknak megy segítségére, nem hibázik-e akkor valamiképen jóságában?“

4. Midőn az isteni kegyesség elválasztja a bűnt a bűnöstől, megkiméli az utóbbit, és megsemmisíti az előbbit.

Isten végtelen szentsége egyesül jóságával, hogy a bűnt gyűlöletével üldözze, és még inkább azért, hogy a bűnöst meg irgalmasságával üldözze. Segneri atya mondja: „Isten oly nagy iszonyattal viseltetik a bűn iránt, hogy a szivekből való kipusztitásáért nemcsak a halálig alázta meg magát, midőn fölvette halandó testünket, hanem még most is dicsőségesen az égben annyira megalázza magát érettünk, hogy esedezővé lesz: *„Elfáradtam a könyörgésben“* (Ján. 15, 6.) De tudjátok miért? Megfigyeltétek már a vadászt abban a pillanatban, midőn zsákmányára akar lőni? Nemde, mennyire kerüli a legkisebb zajt, mennyire lehajol, és ha kell, csúszik a földön? Miért? Mert el akarja találni és le akarja lőni a vadat. Épen úgy ez a célja Urunk könyörgéseinek, türelmének, nyugalmának, csendességének, mialatt megbántjuk őt. Csak egy célja van: kipusztítani a vétket, még pedig teljesen.

Ha az Úr rögtön a pokolba vetne minden súlyosan vétkező lelket, a bűnöst elpusztítaná, de a bűnt sohasem irtaná ki. A büntetés által a bűn épen örökké megmaradna. De épen mivel az isteni harag közvetlenül a bűnt üldözi és csak közvetve a bűn miatt a bűnöst,

azért Isten nagyszerű mesterfogást végez, és megalázza magát, midőn szeretettel eléje megy a bűnösnek hogy elválassza a bűnt a bűnöstől, megsemisítse az előbbit, és megmentse az utóbbit. Csak akkor határozza el magát a bűnös elkárhoztatására, ha az akaratával makacsúl ragaszkodik a bűnhöz, és ennélfogva nem ölheti meg a bűnt a bűnösben, hanem a bűnöst kényszerül megölni a bűnben.

Ez az inditóok vezeti az isteni jóságot, midőn reánk vár, bűnbánatra hív, és magához visszafogad. Dávid jól ismerte Isten eme érzületét és sajátságos módon támaszkodik reá, midőn felkiált: *„Uram, kegyelmezz bűnömnek, mert sok az.“* (24. zs. 11.) Az olyan lélek, ki nem ismerné ezen isteni érzületet, azt hihetné, hogy a próféta tévedett, és a *„sok“* jelzőt az isteni irgalmasságnak kellett volna adnia, és nem vétkeinek; és ellenkezőleg vétkét ki kellett volna mentenie, vagy mindenféle enyhítő körülményekkel kisebbitenie, hogy annál biztosabban kapjon bocsánatot. De Dávid jobban értesült erről. Ő tudta, hogy bűneinek sokasága az isteni Jóság számára inditóok, hogy örömestebb eltörölje azokat, és azért fordult e szavakkal az isteni Jósághoz: *„mert sok az“*, hogy rávegye lelkének teljes megtisztítására. Így cselekszik a vincellér is, midőn szőllőjét a vaddisznótól elpusztítva látja. Mily borzasztó

szinben tünteti fel a vadász előtt az állat vadságát és erejét, hogy annál jobban föllelkesítse a vad üldözésére és megölésére. *„Uram, kegyelmezz bűnömnek, mert sok az!“* [1]

Ha Dávid a seregek Isteneihez ilyen kifejezésmóddal szólt, mennyivel nagyobb bizalommal intézhetjük mi szavunkat az Igéhez, ki a bűnösök üdvösségéért testté lett, és természetünket föl akarta venni, *„hogy irgalmas legyen,“* (Zsid. 12. 17.) határozottan azért, hogy irgalmasságát bővebben kinyilatkoztassa, és nagylelkübben szétárassza! Bossuet nem habozik kijelenteni, hogy Jézus Krisztus, mint Istennek Fia és maga a szentség lényege, habár örömmel látja lábainál a bűnöst, ki visszatért a helyes útra, mégis nagyobb szeretettel szereti az ártatlant, ki sohasem tagadta meg . . . De midőn Üdvözitőnk lett, irántunk való szeretetből más érzületet vett föl. Mint Isten az elsőséget az igazaknak adja, de örvendjünk keresztények, — mint irgalmas Üdvözitő azért jött, hogy a bűnösöket keresse. Csak a bűnösöket nézi, mert a bűnösökért küldetett. [2] „Az ő hivatása az, hogy Üdvözitő legyen.“ [3] „Ő a szerencsét-

---

[1]) Cristiano instruito II. VII. n. 16.
[2]) Első szt. beszéd. Szűz Mária szül. ünnepére.
[3]) Szt. beszéd Nagypéntekre.

lenek Istene"[1] folytatja tisztelendő Chappuis anya. Valahányszor alkalmat adunk neki arra, hogy hibánkat megbocsássa, mindannyiszor Üdvözitő cimmel tiszteljük meg.

5. Nem az egészségeseknek, hanem a betegeknek van szükségük orvosra.

Isten őrizzen attól, hogy valamit is mondjunk, ami túlzott dolog lenne, vagy ellentmondana az Egyház tanításának, de önkéntelenül is eszünkbe jut egy nagy püspök mondása, amivel a misszionáriusokat vigasztalta, kik panaszkodtak előtte, hogy hivatásuk gyakorlása közben mennyi gonoszsággal találkoznak. „Hát akkor miért kellenének maguk jó atyáim, ha semmi bűn nem volna?" Ó Jézus, örök Főpapunk, és Üdvözitőnk engedd, hogy neked is mondhassuk: mire való volt a te halandó életed, a hallatlan szenvedésed, miért vagy itt közöttünk Egyházad szentségeiben, ha nem volna mit megbocsátani? Mire való a te irgalmasságod, ha nem lennének nyomorúltak?

Szent Gertrúd mondá: „Ha Jézus nem találja a lelkeket eléggé tisztáknak, arra hogy mint vőlegénynek eléje jöjjenek, betegségbe

---

[1]) Hasonló módon ír sz. Bernát: Az irgalmasság Atyja szükségképen a szerencsétlenek Atyja (Első sz. beszéd Mindenszentekre.)

hagyja őket esni, hogy mint orvos ő jöjjön hozzájuk." Azt az örömöt és tiszteletet, amit a beteg orvosának szerez, midőn benne bízik, és bajának szerencsés gyógyulását kezeibe teszi, ugyanazt a bűnös is meghozza az isteni Szamaritánusnak, midőn gyógyulásáért fölajánlja neki hibáit. Ha Istent a bűn megsértette, az Üdvözítőt a bocsánat, amivel azt eltörli, megdicsőiti. Valóban, ha látjuk, mennyire kedvez a hozzá visszatérő bűnösöknek, úgy tűnik fel, mintha épen ő köszönné meg azt, hogy alkalmat adtak neki vágyainak, és kegyességének kielégítésére.

„Ha tehát, lelkem, betegnek érzed magadat — fejezi be az előbb említett író,[1] ne félj az orvoshoz menni! Ellenkezőleg, fordulj hozzá nagy bizalommal, hiszen temiattad jön hozzád *„mint a vőlegény kilép terméből, örömmel futja meg pályáját, mint a hős."* (18. zs. 6.) Azért jött, hogy a bűn betegségéből megszabadítson, mert ő tudja, hogy *„nem szükséges az orvos az egészségeseknek, hanem a betegeknek."* (Máté 9, 12.) — Ó milyen szerencsétlen ostobák azon bűnösök, akik ugyanazon ok miatt futnak el az orvostól, ami miatt épen legnagyobb bizalommal járulhatnának hozzá! Mily esztelen az, aki attól fél, hogy megsértett ellenséget talál abban, ki gyógyitani jött!

---

[1]) Szent Ferencről nev. tisztm. Sándor atya.

„Az istentelen fut, ha nem is üldözi senki.“ (Példab. 28, 1,:) Csodálatos, hogy valaki akkor is fut, ha senki sem üldözi. De még csodálatosabb az, hogy az istentelen fut, midőn nemcsak hogy senki sem üldözi, hanem az isteni Jóság épen hívja őt, igen, utána megy, irgalmasságot mutat vele szemben, orvosságot akar nyujtani bajára és megigéri, hogy mindent megad neki, amit üdvössége érdekében kér.

6. Jézus Szivének kijelentései bizalomra ösztönzik a bűnöst.

Mily édes és drága világosságot sugároznak e gondolatra a paray-le-moniáli jelenések és kinyilatkoztatások! Egy szentéletű szerzetes joggal mondhatta:[1] „Üdvözitőnk eljövetele óta a szegény bűnösök sajátos erénye a bizalom legyen.“ Miután azonban Jézus Szive kinyilatkoztatta magát a világnak, nem emelkedhetik-e a bizalom egészen a vakmerőség határáig? Nemde ugyanaz a Szív az, amely Longinus lándzsadöfését azzal viszonozta, hogy nemcsak bocsánatot adott neki, hanem szentséget, sőt a vértanúság kegyelmét is? Nemde ez az a Szív, amely a bűnösöket vérével táplálja, amelyet ők ömlesztenek ki belőle, miként a pelikán

[1]) P. Varin.

keblét is feltépik fiókái, hogy véréből táplálkozzanak?[1] Nemde, ez az a Szív, amely megsebesíttetett, és megnyílott, hogy megmutassa a bűnösöknek a bocsánat forrását?[2] Nemde ez az a Szív, amely a szentségház csendjéből mindenkinek azt kiáltja: *„Jöjjetek hozzám mindannyian, kik fáradoztok és terhelve vagytok, és én megenyhítlek titeket?“* (Máté 11, 28.) Nem epeszti-e e Szivet olthatatlan szomjúság, hogy megbocsásson és gyógyítson? — Nem oltjuk-e szomjuságát azáltal, hogy hozzávisszük bűneinket, hogy megbocsássa azokat?

Megjegyzendő még, hogy épen azon lelkek a legbuzgóbb apostolai a bűn utáni bizalomnak, és azok terjesztik legfőképen a hibáink jórafordításának művészetét, akik Jézus Szivének édes titkaiba leginkább be vannak avatva. Szent Gertrúd élete gyönyörüséges vonásokat tartalmaz e tekintetben, és Alacoque sz. Margit is gyakran beszél e tárgyról. „Jézus Szive — mondja — az irgalmasság trónja, ahol a legnyomorúltabbak a legjobban lesznek fogadva, csak a szeretet mutassa be őket nyomoruságuk mélységében.“

„És ha hibázott, ne jöjjön e miatt zavarba, mert a zavar és nyugtalanság és elhamar-

---

[1]) Szent Epifán.
[2]) Ferreri szent Vince.

kodottság eltávolítják lelkünket Istentől, és kiűzik Jézust szivünkből. Inkább esedezzünk hozzá bocsánatért, és kérjük szent Szivét, tegyen eleget érettünk, és vegyen vissza isteni fölségének kegyelmébe. Mondjuk azért teljes bizalommal Jézus szeretetreméltó Szivének: „Ó, egyetlen szerelmem, váltsd ki szegény szolgádat, és tedd jóvá a bajt, amit az imént okoztam. Tedd meg a te dicsőségedre, felebarátom épülésére, és lelkem üdvösségére!« — Ilyen módon hibáink gyakran nagy hasznunkra vannak, hogy megaláznak és megmutatják, hogy mik vagyunk, és milyen üdvös, hogy el vagyunk rejtve semmiségünk mélységében.

Miután így megalázta magát, kezdjen el egészen újból hűségesen szolgálni, mert a szent Szív szereti ezt a cselekvésmódot, minthogy a lelket békében tartja."[1]

7. Boldog De la Colombière atya bizalomra buzdítja a hibákkal megterhelt lelket.

Alacoque szent Margit vezetője b. De la Colombière atya nem győzi eléggé hirdetni e gondolatot. Úgy véljük, jó lesz azon levelét közölni, melyet a vétkeinek súlya alatt roskadozó léleknek irt. Szalézi szent Ferenc tanításának ennél hivebb összhangját és prakti-

[1]) Oeuvres complètes. II. 173.

kusabb összfoglalatát nehezen lehet másutt föltalálni:

„Ha az ön helyében lennék — irja a boldog — úgy vigasztalnám magamat: Uram, ime itt egy lélek, ki azért van a földön, hogy csodálatos irgalmasságodat gyakoroljad és ragyogtasd az ég és föld szine előtt. Mások azáltal dicsőitenek téged, hogy hűségükkel és állhatatosságukkal megmutatják, milyen nagy a te kegyelmed hatalma és milyen édes és nagylelkű vagy azokhoz, kik hozzád hűek. Ami engemet illet, én azáltal dicsőitelek téged, hogy megmutatom, milyen jó vagy a bűnösökhöz, és irgalmasságod mennyire fölülmúl minden gonoszságot, úgy, hogy semmi sem képes azt kimeríteni. Semmiféle visszaesés, bármilyen szégyenletes és bűnös legyen, nem viheti a bűnöst arra, hogy kételkedjen a bocsánatban. Ó, édes Megváltóm, én súlyosan megbántottalak, de még rettenetesebb sérelem érne téged akkor, ha azt gondolnám: te nem vagy olyan jó, hogy nekem megbocsáss. Hiába vet tőrt ellenem napról-napra közös ellenségünk, bármi mástinkábbelpusztíthatbennem, mint irgalmasságodba vetett bizalmamat. Ha mindjárt százszor is elesnék és gonoszságaim százszorta borzasztóbbak lennének, mint amilyenek valójában, még akkor is biznék benned. — Ezután úgy gondolom, semmi sem esne nehezemre, csak jóvá tegyem hibáimat és a botrányt, amit okoztam . . . Utána is-

mét elkezdenék az előbbinél is nagyobb buzgalommal Istennek szolgálni, és oly nyugalommal, mintha sohasem bántottam volna meg."[1]

Tisztelendő Chappius de Sales anya, kit már emlitettünk könyvünkben, és aki saját vallomása szerint feladatává tette, hogy „Isten Szivét kikutatja," bátran kijelenti: „Ha minden lélegzetnél hibába esnénk, de ugyancsak ismét Istenhez térnénk, neki adnók magunkat és újból jóra törekednénk, hibák nem ártanának nekünk. Az Úr nem annyira az esésekre néz, mint inkább a haszonra, amit belőlük merítettünk. Figyeli, vajjon felhasználjuk-e azokat, és megalázkodunk-e előtte? Kicsinyek, alázatosak és szelidek leszünk-e? Ó, ez esetben nem ártanak nekünk, és nem gyöngitik Istennek jóakaratát irányunkban. A lélek számára nagy kegyelem az, ha elismeri hibáit. Ez az ismeret föltárja előtte Isten jóságát, és az isteni Üdvözítő érdemeinek értékét."

---

[1]) 89. levele.

IV. FEJEZET.

Az előző fejezet folytatása.

1. Nyomorúságunk az isteni irgalom trónusa.

A hittudósok és szentek tanításából megértettük, hogy hibáink bizalomra gerjesztenek az isteni irgalom iránt.

Engedjük most az annecy-i szent tanítót, szal. szent Ferencet beszélni:

„Drága leányom, ön azt kérdezi tőlem, hogy az olyan lélek, amely nyomorúságának tudatában van, járulhat-e nagy bizalommal Isten elé? Erre azt válaszolom, hogy az a lélek, amely nyomorúságának tudatában van, nemcsak hogy nagy bizalommal lehet Isten iránt, hanem, még tovább megyek, nem is lehet neki bizalma, ha nincs nyomorúságának tudatában; mert a nyomorúságok megismerése és elismerése vezet Istenhez. Így kezdték az összes szentek, mint például Jób, Dávid, és a többiek, imádságukat nyomorúságuk és méltatlanságuk bevallásával. Azért nagyon helyes belátnunk, mily szegények, hitványok, gonoszak és méltatlanok vagyunk arra, hogy Isten szine előtt megjelenjünk.

Bár a régiek hires mondása: Ismerd meg

magadat! azt jelenti, hogy ismerjük meg a lélek nagyságát és jelességét, hogy a nemességéhez méltatlan dolgokkal ne alacsonyítsuk le és ne szentségtelenítsük meg, amellett az a jelentése is van neki, hogy ismerjük meg méltatlanságunkat, tökéletlenségünket, nyomorúságunkat, mert minél jobban megismerjük gonoszságunkat, annál jobban bízunk Isten jóságában és irgalmasságában. Az irgalmasság és nyomorúság között ugyanis bizonyos összefüggés van, úgy, hogy az előbbi ez utóbbi nélkül nem gyakorolható. Ha az Isten nem teremtette volna meg az embert, akkor is nagyon jó lett volna, de a valóságban nem lenne irgalmas, mert az irgalmasságot csakis a szerencsétlenekkel lehet gyakorolni.

Ime látja, minél inkább megismerjük, hogy nyomorúltak vagyunk, annál több okunk van Istenben bízni, mert magunkban nincs semmi, amiben bízhatunk. Magunkkal szemben való bizalmatlanságunk, tökéletlenségeink ismeretéből fakad. Nagyon helyes, ha bizalmatlanok vagyunk magunkhoz, mert azon hasznot nyujtja nekünk, hogy minden bizalmunkat Istenbe helyezzük és irgalmasságában reméljünk.

Elkövetett hibáink és hűtlenségeink mindenesetre szégyennel és alázattal töltsenek el, midőn Urunk elé akarunk járulni, miképen olvassuk is, hogy a nagy lelkek, mint szié-

nai szent Katalin és nagy szent Terézia, midőn hibáikba estek, nagy szégyent éreztek emiatt. Az is helyes dolog, hogyha megbántottuk Istent, alázatosságunkkal kissé magunkba szállunk és szégyenbe merülünk, mert ha megsértettük egyik barátunkat, szégyenkezünk hozzá közeledni. De nem szabad emellett megmaradni, mert alázatosság, önmegvetés, és megszégyenülés közvetítő erények, és általuk lelkünknek Istennel való egyesülésére kell jutnunk. Keveset ér az, ha megalázkodunk és magunkból kivetkőzünk, (ami az önmegszégyenülés által történik) hacsak nem azért történik mindig, hogy magunkat Istennek átadjuk, miként szent Pál tanítja: „*Vetkőzzetek ki az ó-emberből és öltözzetek az újba!*“ (Kol. 3, 9-10.) Csakis azért hátrálunk meg egy kissé, hogy a bizalom és szeretet cselekedeteivel annál följebb emelkedjünk Istenhez. — Íme, ezért az első pont befejezésénél mondhatjuk, hogy nagyon jó a megszégyenülés, midőn nyomorúságunk és hibáink tudatában vagyunk és élünk, de itt nem kell megállni és kedvünket veszteni, hanem emeljük fel szivünket szent bizalommal Istenhez, hisz őbenne van bizalmunk alapja, és nem mibennünk. Mi állandóan változunk, ő azonban sohasem változik, mindig jó marad, és irgalmas, ha mi gyengék és tökéletlenek, vagy erősek és tökéletesek vagyunk.

Azt szoktam mondani, hogy nyomoruságunk Isten trónusa.[1] Tehát minél nagyobb a nyomoruságunk, annál nagyobbnak kell lenni bizalmunknak."[2]

2. Tökéletlenségeink inditékul szolgálnak arra, hogy bizzunk az Isten szeretetében.

„Csöppet se kételkedjék abban, hogy vajjon Isten szeretettel néz-e magára, minthogy a világ leggonoszabb bűnöseire is szeretetteljesen tekint, ha kevéske kis igaz vágyuk van megtérni. Az ő szive oly édes, oly kedves, oly leereszkedő, oly szerető a gyarló teremtményekhez, hacsak beismerik nyomoruságukat! Oly kegyes a nyomorultakhoz, oly jó a bűnbánókhoz! Ki ne szeretné ezt a királyi szivet, amely atyai és anyai szeretettel szeret minket? . . .

Hibáinkban ne találjuk tetszésünket, hanem a nagy apostollal mondjuk: *„Ó, én szerencsétlen ember! Ki szabadít meg engem e halálnak testéből?"* (Róm. 7, 24.) De ne is csodálkozzunk rajtuk, és ne is vegyék el kedvünket. Meritsünk belőlük Istennek tartozó alávetést, alázatosságot, önbizalmatlanságot, nem pedig csüggedést, szívfájdalmat, még

[1]) IX. Pius pápának is ez volt kedves mondása. 1870-ben az annecy-i vizitációs templom építésére kiadott gyüjtőív elejére e mondatott irta.

[2]) 2. tanitás: A bizalom.

kevésbbé bizalmatlanságot Isten szeretete iránt. Isten nem kedveli a mi tökéletlenségeinket és bocsánatos bűneinket, de mindezek ellenére is szeret minket, miként az anyának sem tetszik a gyermek gyengesége és betegsége, és mégis nemcsak, hogy szereti őt, hanem még gyöngéd és résztvevő szeretettel is van irányában. Épen úgy Isten is, bár nem szereti hibáinkat és bocsánatos bűneinket, de gyöngéden szeret minket. Azért helyesen mondotta Dávid Urunknak: *„Könyörűlj rajtam, Uram, mert erőtlen vagyok!“* (6. zs. 3.) Igen, drága leányom, ez elég ahhoz, hogy örömmel éljen. Urunk szeretettel tekint magára, még pedig annál gyöngédebb szeretettel, minél nagyobb a gyarlósága. Sohase engedje meg lelkének, hogy ellentétes eszmékkel táplálkozzék, és ha ilyenek támadnak, ne is nézzen rájuk. Forditsa el tekintetét e haszontalanságoktól és irányítsa bátor alázattal Istenhez, hogy vele kimondhatatlan jóságáról társalogjon, amellyel a mi hitvány, szegény és gonosz emberi természetünket gyarlósága ellenére is szereti.“ [1]

3. A nagyobb nyomor nagyobb irgalmasságot kiván.

„Dicsekedjék semmiségével; örvendjen, hogy nyomoruságával alkalmat adott a jó Istennek, hogy irgalmasságát gyakorolja.

[1]) Blaise. 428. l.

A koldusok között, azok tudják leginkább kicsalni az alamizsnát, akik a legszánalmasabbak, és kiknek sebei legnagyobbak és legszörnyűbbek. Mi is koldusok vagyunk, és a legszánalmasabbaknak van a legjobb helyzetük, mert Isten irgalmassága szeretettel néz le rájuk.

Alázzuk meg magunkat, kérem önt és semmi mást, csak sebeinket és nyomorúságainkat hirdessük az isteni irgalom templomának kapujánál. De aztán örömmel hirdesse, és vigasztalódjon meg, ha teljesen üres, és mindentől meg van fosztva, mert Urunk be fogja tölteni királyságával."[1]

„A koldus akkor indít meg minket legjobban, ha fekélyeit és inségét elénk tárja."[2]

„Ami az ön hosszú éven át elkövetett bűneinek feloldozását illeti, és amit tőlem kért, tudja meg, kedves leányom, hogy Isten még abban a pillanatban megbocsátotta, midőn szivét neki óhajtotta adni, midőn sugallatának engedve arra szánta magát, hogy csak

---

[1]) Blaise. 84. l.

[2]) Blaise. 795. l. Az Egyháznak is ugyanaz a tanítása. Liturgikus imáiban fölhív minket, hogy vigyük Isten, Szűz Mária és a szentek elé bűneinket, mert náluk oltalomra találunk: Mi bűnösök kérünk téged hallgass meg minket! Imádkozzál érettünk bűnösökért! . . . Mivel nagyon vétettem, én igen nagy vétkem . . . ezért kérem a mindenkoron bold. Szűz Máriát stb.

neki fog élni. Mindazonáltal hasznosan cselekszik kedves nővérem, ha a bűnbánó zsoltáros könyörgését ismételgeti: „*Uram, moss meg engem mindinkább gonoszságomból, és bűnömből tisztíts meg engem.*“ (50. zs. 4.) Azonban e könyörgést intézze igaz gyermeki bizalommal Isten végtelen jósága iránt, amely biztositja önt, hogy irgalmassága nem fog hibázni.“ [1]

4. Szent Pál mondja: „Örömest dicsekszem erőtlenségeimmel.“ (II. Kor. 12, 9.)

„Emelje fel szivét gyakran mélységes alázattal egybekapcsolt szent bizalommal Megváltónkhoz, és mondja neki: „Uram, én gyarló vagyok, és te nyomoruságomat irgalmasságod ölébe veszed, és atyai kezeddel bevezetsz örökséged boldogságába. Én hitvány, silány és gonosz vagyok, de te mégis szeretni fogsz engemet ama napon (halálom napján), mert benned bíztam és tied kívántam lenni.“[2]

„Jézus Krisztusra, a mi közös szerelmünkre kérem, éljen teljesen megvigasztalódva és nyugodtan gyarlóságaiban! „*Örömest dicsekszem erőtlenségeimmel,* — mondja a nagy szent Pál — *hogy bennem lakjék a Krisztus ereje.*“ Igen, ezt óhajtom, mert gyarlóságunk

1) Blaise. 889. l.
2) Blaise. 829.l.

trónust képez, amelyen felismerjük Urunk legfőbb jóságát."[1]

„Magasztaltassék Isten az ön gyarlóságaiban, jóságának trónusán, és az ön tiszta, őszinte alázatosságában."

„Ó, drága leányom, legyen békében és ne foglalkozzék nagyon tökéletlenségeivel, hanem emelje fel tekintetét annak végtelen jóságára, aki tovább hagy minket élni gyarlóságainkban, hogy megőrizzen az alázatosságban. Helyezze minden bizalmát jóságába, és az ön lelkére, és mindenre, ami vele kapcsolatban van, több gondot fog fordítani, mint amennyire ön gondolhatná.

Ha eddig nem használta fel jól a kegyelmet, itt az idő a javulásra, amennyiben ezentúl helyesen fölhasználja. Nyomoruságai és gyarlóságai ne ejtsék csodálatba. Isten már elég sok bajt látott, és irgalmassága nem veti meg a nyomorúltakat, hanem jót tesz velük és dicsőségének székét gonoszságukra építi."[2]

„Bármekkorák is legyenek gyarlóságaink és gyengeségeink, nem szabad, hogy elcsüggesszenek minket, hanem alázzanak meg és vezessenek az isteni irgalmasság karjaiba, amely annál inkább megdicsőül általunk, minél nagyobbak gyarlóságaink, föltéve,

---

[1]) Blaise. 838. l.
[2]) Blaise. 406. l.

hogy azokból kivetkőzünk. És ezt reménlnünk kell az istení kegyelem közreműködésével."[1]

5. Miképen indítsanak bizalomra a lelki vezetők?

Szalézi szent Ferenc óhajtja, hogy azok, akik a lelkek vezetésével foglalkoznak, gondot fordítsanak arra, hogy a lelkeket fölbátorítsák és bizalomra gerjesszék. Következőképen ír egy főnöknőnek,[2] ki sajnos nagy hírnévre emelkedett, és figyelmébe ajánlja egyik leányát: „Lássa be, hogy kissé nagyon szigorú azzal a szegény leánnyal! Nem kell őt annyi szemrehányással illetni, mert jóindulatú leány. Mondja neki, hogy ne csodálkozzon valamennyi botlásain sem, és ne is mérgelődjön, inkább tekintsen Urunkra, ki mint jó atya az égből letekint ránk és szeretettel kiséri a még gyenge és alig járó gyermekeket és bíztatja: Csak előre gyermekem! És ha elesik, felbátorítja: Ne sírj! már fölkeltél és minden jól van — aztán hozzáközeledik és megfogja kezét. Ha a leány még gyermek az alázatosságban, és tudja is, hogy még gyermek, akkor nem

[1]) Szt. beszéd sz. Jánosnak latin kapu előtti templomának ünnepére.

[2]) Arnauld Angélika anya, a port-royáli zárda önöknője, a janzenista tévtanok egyik megindítója

fog csodálkozni elestén, mert nem esik nagyot.“[1]

6. Szalézi szent Ferenc kioktatja a gyóntatókat, hogy miképen bánjanak a bűnösökkel.

A jóságos tanitó hasonló, és még értékesebb tanitást ad a gyóntatóatyáknak. Miután arra emlékeztette őket, hogy a szegény bűnbánók atya névvel illetik őket, és hogy irányukban atyai szivet kell mutatniok, és hibáik ellenére rendkívüli szeretettel kell őket fogadniok, következőképen folytatja: „Bár a tékozló fiú egészen meztelenül, piszkosan, és a sertések bűzétől undort keltően jön vissza, atyja mégis megöleli, szeretettel megcsókolja, és sír fölötte, mert atyja volt, és az atyák szive gyengéd gyermekeikhez.“

Ezután a szent megadja a módot, hogyan bánjunk az olyan bűnbánóval, aki kétségbeesésre hajlik:

„Ha látja, hogy félénk és levert, és nem bízik bűneinek bocsánatában, emelje fel őt azáltal, hogy rámutat arra, milyen nagy örömöt okoz Istennek a nagy bűnösök bűnbánata. Minnél nagyobb a mi nyomorunk, annál nagyobb az Istennek belőle származó dicsősége. Urunk azért is imádkozott mennyei Atyjához a keresztrefeszitőkért, hogy megértesse velünk,

1) Blaise. 534. l.

ha mi feszítettük volna fel őt saját kezeinkkel, nekünk is nagylelkűen megbocsátott volna. Isten annyira nagyrabecsüli az igaz bűnbánatot, hogy legkisebb megnyilatkozása is elfeledteti vele az összes bűnöket úgy, hogy ha a kárhozottak, sőt ha az ördögök is képesek volnának erre a csekélyke bánatra, minden bűnük meg lenne bocsátva. A legnagyobb szentek nagy bűnösök voltak, mint például szent Péter, szent Máté, szent Magdolna, Dávid stb. És végezetűl figyelmeztessük őket, hogy a legnagyobb sérelmet akkor okozzuk Isten jóságának és az érettünk szenvedett és meghalt Jézus Krisztusnak, ha nem bizunk gonoszságaink bocsánatában. Azonfelül az egyik hitcikkelyünk is kötelez minket, hogy higyjünk bűneink bocsánatában. Ne is kételkedjünk abban, hogy megkapjuk, midőn azon szentséghez járulunk, amelyet Urunk e célból alapított."[2]

7. Szalézi szent Ferenc szelídsége a bűnbánókkal.

Ismeretes, milyen tökéletesen alkalmazta szaléziszent Ferenc a szelídséget a bűnbánókkal. Az emlitett gondolatok teljesen áthatották, és önmaga számára is fölhasználta. Kortársai és bizalmas barátai eléggé tanuskodnak erről.

---

[1]) Tanácsok gyóntatók számára. Art. II. §. 3.

Camus mondja: „Gyakran hallottam, dicsérőleg nyilatkozni szent Terézről, aki a nagyon bűnös szentek életét szerette olvasni, mert ezeknél az isteni irgalmat nagyszerűen látta lesugározni a nyomorúságokra.“[1]

„Nem tudom, hogyan lettem teremtve — irja a szent Chantal szent Franciskának, — de mikor nyomorultnak érzem magamat, nem jövök zavarba, néha még örülök is neki, arra gondolván, hogy vajmi alapos munkát adok Isten irgalmasságának.“[2]

Végezetűl La Rivière atya a szent püspökről beszélve mondja: „Nem lehet kifejezni, milyen szerető fájdalom fogta el őt minden hibája miatt, és ehhez hozzájárúlt gyermeki félelme, valamilyen keserű-édes érzés, föltétlen odaadás és teljes bizalom a fölfoghatatlan Jóságban. Nem, bizonnyal nem lehet ezt kifejezni, mert ezt a kiváló embert kora ifjuságától fogva a Szentlélek tanította, hogy Istent, még hibáiban is végtelenül szeretetreméltó és jóságos Atyának lássa, aki egytől-

---

[1]) Szal. sz. Ferenc szelleme III. r. 14. f.

[2]) Alacoque szent Margit majdnem ugyanígy fejezi ki magát: „Ó kedves Anyám, — irja — én igazán csak akadály vagyok minden jóra, és telve vagyok minden testi és lelki nyomorusággal. Gyengeségemben csak az a tudat tart fenn, hogy az Üdvözitő örömét találja abban, hogy végtelen irgalmasságát a legnyomorúltabb teremtményekkel dicsőitheti.“ (Levél De Soudeilles anyához 1684. nov. 3. án.)

egyig elpusztítja azokat, ha megbánjuk. Beleveti irgalmasságának oceánjába és elégeti végtelen szeretetének tüzében. Innét van az, hogy ha néha kisebb dologban hibázott és áthágta jóföltételeit, szeliden magához tért, és anélkül, hogy búsúlt vagy türelmetlenkedett volna, teljes bizalommal jóságos Üdvözitőjéhez emelte szemét.“ [1]

---

[1]) P. La. Rivière: Szalézi sz. Ferenc élete. III. 9.

V. FEJEZET.

Használjuk fel hibáinkat, hogy az állhatatosságban megerősödjünk.

1. Bűneink tapasztalata okossá tesz minket.

Az új fejezet tárgya tulajdonképen bennfoglaltatik az előbbi lapokban, és alapjában véve a két utóbbi fejezetből levont következtetés. Midőn hibáink gyöngeségünk alapos ismeretére vezetnek, és az isteni irgalomba vetett bizalomra nagyobb jogcímet adnak, azáltal természetszerűen arra ösztönöznek, hogy jobban őrködjünk magunk fölött és bizalmasabb alázattal fussunk ahhoz, aki nélkűl semmit sem tehetünk, de akivel mindent megtehetünk. Már most tudjuk, hogy önbizalmatlanságunk és az Istenbe helyezett bizalom, a győzelem két záloga a lelki harcban.

Ha több szempontból megfigyeljük hibáinkat, látni fogjuk, hogy Isten szándéka szerint jelentős szolgálatot tesznek állhatatosságunk érdekében. Először világos, hogy éberebbé tesznek minket. Ebben az értelemben fejtegetik a Szentírásmagyarázók az Irás

eme szavait: *„A nehéz betegség józanná teszi a lelket.“* (Sirák k. 31, 2.)

Aranyszájú szent János mondja: „Ha látjuk, hogy a szentségben jóval fölöttünk állóemberek nincsenek biztonságban a hibák elten, ez elég figyelmeztetés arra, hogy óvatosak legyünk és szigorú felügyeletet gyakoroljunk magunk fölött.[1] Azonban személyes hibáink még jobban megtanítanak erre. A mi természetünk már így van megalkotva, hogy szirtekbe kell ütköznie, hogy megismerje azoknak pusztító valóságát.[2]

Ezen igazságot megerősíti a Szentlélek valamint a mindennapi tapasztalat. *„Aki nem kisértetett meg, mit tud az?“* (Sirák k. 34, 9.) Az egyik egyházatya e kitételt magyarázva így ír: „Aki nyugodt szerencsében él, könnyen bajba juthat, de a félelem, hogy ismét kelepcébe kerülhet, ahová már belekerült, őrködővé teszi őt, amint a hajós is jobban vigyáz magára, ha keresztülélt már egy veszedelmet, és a gondtalanságból történt hajótörésének emlékezete elégséges arra, hogy távoltartsa magát a veszedelmes partoktól.“[3]

---

1) Homil. VII. de Poenit.
2) Homil. IV. de Poenit.
3) Viktor. Karthagói püspök.

2. Vétkeink főleg arra intenek, hogy kerüljük a bűnalkalmakat.

Ez az első tanúság, amit hibáink éberségünkre vonatkozólag nyújtanak: a vétkek okait meg kell ismernünk, és ellenük harcolnunk, kerülni kell a vigyázatlanságot és könnyelműséget és mindenekelőtt kerülni kell a szándékos bűnalkalmat, ezt az ördögök ördögét, ahogy nevezni szokták, amely annyi lelket romlásba vitt. A hajósoknak tengeri térképük van, ahol gondosan megjelölik a zátonyokat. Készítsünk mi is elkövetett hibáink világosságánál lelki tengerésztérképet, és jegyezzük rá előbbi hibáink okait, a veszedelmes befolyásokat és csalódásokat, az elővigyázatlanságokat, amelyek eltévelyedéseinket előidézték, és szomorú tapasztalatainkon okulva hajótöréseink által megjegyzett szirteket a jövőben el fogjuk kerülni.

E tekintetben szalézi szent Ferenc a következő tanácsokat adja: „Leveleiből megismertem apró hibáit és tökéletlenségeit, és ezeken sem önnek, sem nekem nincs mit csodálkozni. Mert ezek mind apró figyelmeztetések, hogy kicsinyek és alázatosak legyünk magunk előtt és el ne aludjunk az őrködésben.“[1]

„A lelki lázbetegségek, akárcsak a testiek,

[1]) 1614. Márc. 22-iki levél.

rendesen többféle utóbajjal vannak összekötve, amelyek több oknál fogva hasznára vannak a gyógyuló betegnek, annyiban, hogy a betegséget okozó romlott szeszélynek utolsó maradványát is kiölik, úgy, hogy semmi sem marad vissza a betegségből. Továbbá, mivel eszünkbe juttatják az elmúlt bajt, üdvös félelmet öntenek belénk, hogy vissza ne essünk, mert szabadosságból és könnyelműségből kifolyólag ismét gyakran kitennők magunkat annak, ha az utófájdalmak, mint fenyegetések mindaddig féken nem tartanának és vigyázatossá nem tennének, míg csak egészségünk teljesen helyre nem állt."[1]

„Soha sem kell arról megfeledkeznünk, hogy mik voltunk, nehogy még rosszabbak legyünk."[1]

3. Gyakoroljuk hűen az állhatatosság azon eszközeit, amelyeket Aranyszájú szent János és szent Epifán nyujtanak nekünk.

A hibáinkból merített eme első haszonból természetszerűleg következik a második haszon: *az állhatatosság eszközeinek hűséges gyakorlása.* Mindegyik esésünk ellenállhatatlanúl hirdeti a kegyelem szükségességét, és hogy mennyire meg kell azt szereznünk imádság és a szentségek gyakori vétele által. Ezen

[1]) Blaise. 811. l.
[2]) 16. tanitás: Az ellenszenv.

megalázó emlékek felriasztanak alvásunkból, nagyobb buzgóságra ösztönöznek az Isten szolgálatában és az erények megszerzésében. Pinamonti atya mondja: Nincs gyorsabb futó, mint az olyan ló, amely kiszabadult a farkas karmaiból. Mindig azt hiszi, hogy az ellenség oldala mellett van, nem is fut, hanem repül. Hasonló eredménye van a hibáknak a szenteknél, buzgóbbakká teszik őket a jóban."[1]

Aranyszájú szent János Theodorhoz írott munkájában ezen következtetésre jut: „Miként a vadász, ha az oroszlán bőrét simogatja, mindig dühösebbé és megfékezhetetlenné teszi, aként az emberinem ellensége is megkétszerezi az ön nagylelkűségét és jó dolgok iránti odaadását, midőn mély sebet akar ejteni."[2]

Gyönyörűen adja elő e gondolatokat szent Epifán: „Midőn a szarvas érzi, hogy megöregedett, megkeresi a sziklahasadékokban a kigyó fészkét, a nyilására teszi száját és magába szív és lenyel egy kígyót. Azután a mérges harapástól hirtelen föltüzelve és égő szomjúságtól hajtva szaladni kezd és tiszta

---

[1]) Il Direttore della perfezione cristiana. Cap.

[2]) Ad Theod. laps. lib. II. n. I. Egy szentéletű pap, ki nemrég meghalt és épületes életrajzát kiadták, bűnös voltát következőképen tudta értékesíteni: „Mivel gyalázatos bűnös voltam, irja, elsőrendű szentnek kell most lennem: Isten akarja. Úgy legyen! Úgy legyen!"

vizet keres, és ha három óra alatt rátalál és iszik, további ötven évre szóló életerőre kap. Ugyanez történik a lelki életben. Ha a bűn kígyója beférkőzött szivedbe, siess a kegyelem forrásához és tarts bűnbánatot, meglásd, nemcsak le lesz mosva minden vétked, hanem friss életerő is tér lelkedbe."[3]

Grou atya mondja: „Ha a gyermek eltér anyjától, és egyedül akar menni, és elesik, nagyobb ragaszkodással tér vissza hozzá, hogy megvigasztalja bajában, és eséséből meg fogja tanúlni, hogy többé ne hagyja el anyját. Gyengeségének tapasztalata és anyja jósága, mellyel magához vette, nagyobb ragaszkodást önt belé édesanyjához."[2]

4. Miképen gyakoroljuk hűen az állhatatosság eszközeit Szalézi szent Ferenc szerint?

Mindezen gondolatoknak alapját megtaláljuk jóságos szentünknél.

„Vegye szivét és tegye csendesen Urunk kezeibe, és kérje őt, gyógyitsa meg. A maga részéről is tegyen meg mindent, amit csak megtehet: újitsa meg föltételeit, olvasson olyan könyveket, amelyek elősegitik gyógyulását, és használjon más megfelelő eszközt is. Ezáltal sok hasznot fog meríteni kárából, és egészségesebb lesz betegsége után."[3]

---

[1]) Physiologus. cap. 5. de Cervo.
[2]) Manuel des âmes intérieures.
[3]) Blaise. 835, l.

„Az önszeretet, az önbecsülés és az ál lelkiszabadság mind az emberi szívbe eresztett gyökerek, melyeket nem lehet egyszerre kitépni, hanem gyümölcstermésüket, vagyis a vétkeket lehet megakadályozni. Ugyanis első támadásukat és rohamukat, vagyis az első lökést és indulatot nem lehet teljesen megakadályozni, míg e halandó életben vagyunk, csak erejüket tudjuk csillapítani és számukat csökkenteni, midőn az ellenkező erényt gyakoroljuk, főképen az Isten iránt való szeretetet. Tehát türelmeseknek kell lennünk és lassan az egyes alkalmakkor javítsuk meg rossz szokásainkat, szelidítsük meg idegenkedésünket, győzzük le hajlamainkat és szeszélyeinket. Drága leányom, ha összegezzük az eddigieket, mondhatjuk: ez az élet folytonos háborúság; és senki sem mondhatja: engem többé senki sem támad meg. Nyugodalmunk majd ott lesz az égben, ahol a győzelem pálmája vár ránk. A földön állandóan harcolnunk kell félelem és remény között, de a remény ereje nagyobb legyen, minthogy Mindenható az, ki minket segít.“[1]

„Ó Istenem, mily szerencsés is lelkünk belső birodalma, ha a szent szeretet uralkodik benne! Mily szerencsések lelkünk képességei, ha ilyen szent és bölcs királynak engedelmeskedhetnek! Nem, kedves hugom, az ilyen

[1]) Blaise. 734. l.

engedelmesség mellett, az ilyen országban nincs helye a bűnnek, még a legkisebb bűn utáni vonzódásnak sem. Igaz, hogy az Úr megengedi, hogy az ellenség a határt érintse, de csak azért, hogy lelkierőinket a háborúra gyakoroljuk és harcrakészen tartsuk. A kémek is bejöhetnek, vagyis a bocsánatos bűnök és hibák, és itt is, ott is járhatnak az országban, de azért, hogy belássuk, mennyire zsákmányai lennénk valamennyi ellenségünknek, ha Ő nem volna mellettünk."[1]

„Nos hát, kedves leányom, milyen tanácsot óhajt arra az esetre, ha visszaesik nyomorúságába? Ilyenkor tegyen úgy, mint az ellenség visszatérésekor, vagyis ragadjon fegyvert és még nagyobb bátorsággal, mint valaha, harcoljon... De a jó Istenre kérem, vigyázzon és ne adjon helyet a bizalmatlanságnak, mert az isteni jóság nem azért engedi hibákba esni, hogy önt elhagyja, hanem, hogy önt megalázza, és hogy irgalmassága karjaiba vegye és belezárja."[2]

5. Salamon bukása gyengeségünkre és ellenségünk gonoszságára figyelmeztet.

„Ha azt gondoljuk, kedves leányom, hogy régi ellenségeinktől, kik fölött diadalt arat-

[1]) Blaise. 764. l.
[2]) Blaise. 275. l.

tunk, teljesen megszabadúltunk, bizony megtörténik néha, hogy egyszer csak azt vesszük észre, hogy másik oldalról jönnek felénk, ahol legkevésbbé sem gyanítottuk. Ó, a világ legnagyobb bölcsét, Salamont, ki oly nagyszerű dolgokat cselekedett fiatalságában, és hosszú, erényes élete miatt bízott és bizonyos volt erényességében, és azt hitte, hogy minden kisértéstől meg van védve, épen az az ellenség lepte meg, akitől rendes körülmények között legkevésbbé félt.

Ebből két elsőrendű tanúságot meríthetünk: az első, hogy magunkkal szemben mindig bizalmatlanok legyünk, járjunk szent félelemben, kérjük folytonosan az ég segedelmét és éljünk alázatos jámborságban. A második tanúság az, hogy ellenségeinket visszaverhetjük, de meg nem ölhetjük. Néha békében hagynak minket, de csak azért, hogy aztán annál hevesebben megtámadjanak.

De mindezek ellenére drága nővérem, semmiképen sem szabad kedvét vesztenie . . . Ezek az apró támadások arra valók, hogy magunkhoz térítsenek minket, és megfontoljuk gyarlóságunkat, és annál buzgóbban folyamodjunk Pártfogónkhoz. Szent Péter biztos léptekkel járt a hullámokon, egyszerre csak szél támad és úgy látszott, mintha a hullámok elnyelnék őt. Erre fölkiáltott: Ó, Uram ments meg! És Urunk megragadja őt, mondván: Kicsinyhitű, miért kételkedel? Ki-

áltsunk hát mi is Üdvözítőnkhöz szenvedélyeink zűrzavarában és kisértéseink szélviharában, mert hiszen azért enged megkisérteni, hogy buzgóbban kérjük segítségét."[1]

„Alázzuk meg mélyen magunkat, ismerjük be, hogy ha Isten nem lett volna páncélunk és pajzsunk, a különféle vétkek nyomban keresztüldöftek és megöltek volna minket. Ezért erénygyakorlatunk folyamán ragaszkodjunk erősen Istenhez. Ez legyen legfőbb gondunk és ettől függjön minden más."[2]

„Ha néha önszeretete és gyengesége kikiütközik, ne nyugtalankodjon emiatt! Ezt is azért engedi meg az Isten, hogy kezébe fogódzkodjon, megalázza önmagát, és atyai segítségét kérje."[3]

6. A bátorságot és erőt nem szükséges magunkban érezni. Elég, ha reméljük, hogy egyik is, másik is kellő időben és helyen meglesz.

Nem kell kételkednünk abban, kedves Uram, hogy képesek leszünk-e Istenben bízni, mikor a bűnök elkerülése közben nehézségekre találunk vagy mikor bizalmatlanság és félelem fog el, hogy ennek vagy annak a kísértésnek és bűnalkalomnak ellene tudunk-e állni? Ó, nem, Uram, mert az erőnk iránt érzett bizalmatlanság nem a

[1]) Blaise. 802. l.
[2]) Blaise 764. l.
[3]) Camus: szol. sz. Ferenc szelleme. XVI. 210.

határozottság hiánya, hanem nyomorúságunk elismerése.

Jobb bizalmatlannak lenni az iránt, hogy ellene állhat-e a kísértéseknek, mint magát biztonságban és elég erősnek érezni. Ez utóbbi csak akkor helyes, ha nem saját erőnkre, hanem Isten kegyelmére alapozzuk biztonságunkat. Azért többnyire azok, akik reménységben ringatják magukat, hogy Istenért nagy dolgokat képesek művelni, adandó alkalommal hibázni szoktak, mig azok, akik nagyon is bizalmatlanok maguk iránt, és nagyon félnek attól, hogy az egyes alkalmakkor hibázni fognak, egyszerre csodálatos dolgokat végeznek Istenért, mert gyengeségük tudatában segítséget és támogatást kértek tőle, őrködnek maguk fölött, imádkoznak és megalázkodnak, hogy kísértésbe ne essenek.

Habár úgy érezzük, hogy nincs erőnk és bátorságunk ellenállni a kísértésnek, ha most ránk törne, mégsem szabad keseregni emiatt; csak kívánjunk ellenállni, és reméljük, hogy ha ránk támad, a jó Isten megsegít, és segítségül is hívjuk. Nem szükséges ugyanis állandóan érezni az erőt és bátorságot, elégséges csak remélni és kívánni, hogy a megfelelő időben és helyen meglegyen. Még a bátorság valamelyes jelét sem kell érezni, elég ha reméljük, hogy a jó Isten meg fog segíteni. Sámson, kit erősnek neveztek, soha máskor nem érezte természetfölötti erejét,

amivel Isten fölruházta, csak ha alkalom adódott. Ezért tudjuk, hogy ha oroszlánokkal, vagy ellenségekkel találkozott, az Isten lelke megragadta, hogy megölje őket. Isten semmit sem cselekszik hiába. Míg nincs rá szükség, nem nyújt nekünk erőt és bátorságot, de alkalomadtán sohasem hagy bennünket cserben. Ennélfogva mindig reménlünk kell, hogy minden egyes alkalommal segíteni fog rajtunk, ha kérjük is tőle. Mondjuk mindig Dáviddal: *„Miért vagy szomorú én lelkem és miért háborgatsz engem? Bizzál az Istenben!“* (*42. zs. 5.*) *és imádkozzuk vele: „Midőn megfogyatkozik erőm, ne hagyj el engem!“* (*70 zs. 9.*)[1]

7. Ha legtökéletesebbek is lennénk, tökéletleneknek kell tartani magunkat.

„Hogy igaz jámborságban maradjunk, annak az a titka, hogy legyünk mélyen alázatosak. Legyen alázatos, és Isten magával lesz és nagyra fogja becsülni jóakaratát. Adja át neki magát szinlelés és visszatartás nélkül; mondja meg neki szive mélyéből, hogy ha mindezideig nem szolgált elég hűen, bocsássa meg kegyesen, erősítse meg azon elhatározásában, hogy minden világias kívánságtól távol tartja magát, és nem törekszik másra csak Istenszeretetre és teljes szívből hűségesen szolgálni akar neki . . . Ne nyugtalankodjunk bűneink miatt, mert a

1) Blaise. 836.l. Levél egy nemes emberhez.

Szentlélek gyakran bőkezűbben adja azoknak az ajándékot, akik vele szemben fösvények voltak, és visszatartották előtte szivüket és vágyukat.“ [1]

„Bízom benne, hogy mindig Urunk kezébe fogódzkodik és következőleg sohasem fog egészen elbukni. Hogyha véletlenül egyik másik kőbe belebotlik, ez azért van, hogy annál jobban vigyázzon magára, és egyre inkább segitségül hívja azt a jóságos égi Atyát, akit kérve kérek, hogy tartsa meg önt továbbra is szent pártfogásában. Amen.“[2]

„Ha a világ legtökéletesebb lelkei volnánk, akkor sem szabad ezt tudni és ismerni, hanem mindig tökéletleneknek kell tartani magunkat. Sohase tartsunk azért lelkiismeretvizsgálást, hogy megismerjük, vajjon tökéletlenek vagyunk-e, mert kétségkívül azok vagyunk. Ezért nem kell csodálkozni, sem bánkódni, ha hibásaknak találjuk magunkat, mert ezen életben sohasem lehetünk mások, és ez ellen nincs orvosság. Azonban alázzuk csak meg magunkat, mert ezért vannak hibáink megengedve. Ha nem törekednénk a javulásra, nem lennénk menthetők, de ha nem tudtuk magunkat teljesen megjavítani, azért már menthetők vagyunk. Az előbbinél ugyanis nem tökéletlenségről, hanem bűnről van szó.“[3]

---

[1]) Blaise. 881.
[2]) Camus. XIV. 194..
[3]) Blaise. 45. l.

8. A lelkiismeretfurdalásokra és lelkigyötrelmekre való visszaemlékezés kitünő segitség a kisértések ellen.

Az eddigi megfigyelések alapján még egy utolsó hasznot is meríthetünk hibáinkból, még pedig azáltal, hogy visszaemlékezünk a lelkifurdalásokra, amelyek bűneinket követték, a lelki gyötrelmekre, amelyeket bűneink okoztak, és az elégtételre, amelyre el lettünk ítélve. Idegenkedésünk ellenére is idézzük vissza e kellemetlenségeket és a kisértések idején mondjuk magunknak: Ó lelkem, gondolj vissza a nyugtalanságra, amely bűneidet követte, midőn oly szerencsétlen voltál, hogy elestél. Emlékezzél vissza, milyen nehéz volt azt helyrehozni, a sebeket begyógyítani, a rossz következményeket jóvátenni. Gondolj vissza az aggodalmakra, amelyek gyötörtek, mialatt ilyen vétkek súlya nyomott, a rettegésre, amely eltöltött, midőn Isten ítéletére gondoltál, a szégyenre, amelyet le kellett győznöd, hogy bevalljad nyomorúságaidat a gyóntatószékben. Emlékezzél vissza mindezekre és nagylelkűbb hűséggel kiméld meg magadat e gondoktól, gyötrelmektől és megaláztatásoktól.

Természetes, hogy eme indítóokok nem tökéletesek, és inkább félelemre, mint szeretre vannak alapítva, mégis különböző esetekben hasznunkra válhatnak, és megérdemlik, hogy fölemlítsük a hibáink jórafordítá-

sának művészetében. Ha bár szentünk nem áll ezen alapon, mégsem mulasztja el e figyelmeztetést: „Bármily bátor legyen a szeretet, mégis nagy fáradságba kerül, hogy derekasan megállja a helyét, épen azért, mert, az emberi szivben van a székhelye, amely pedig változékony és lázongásra hajló.

Ezért a szeretet segítségül hívja a harcban a félelmet, hogy vele visszaverje az ellenséget.“[1]

---

[1]) Theotimus. XI. rész. 16. f.

VI. FEJEZET.

Használjuk fel hibáinkat, hogy buzgóbbak legyünk.

1. Ha hibáinkat alázatosan beismerjük, érdemekké változnak át.

Itt az idő, hogy befejezzük írásunkat. Vezessen ez a fejezet a hibáink jóraforditása művészetének végcéljához, a minden tökéletesség legfőbb csúcsához: *az isteni szeretethez.*

Azon olvasóinknak, kik tudni szeretnék a szeretet titokzatos keletkezését a bűnbánatból, ajánlom, olvassák el szalézi szent Ferenc könyvét az isteni szeretetről, (Theotimus.) még pedig második részének utolsó fejezeteit. Most gondoljunk csak arra, hogy a bűnbánat tárgya vétkeink, és könnyen meg fogjuk érteni, micsoda hasznot kell hajtaniok e szempontból is.

A bűnbánatnak különböző cselekedetei vannak. A hittudomány „a bűnbánó cselekedeteinek" nevezi őket. Ezek a következők: a bűnbevallás, a bánat és az elégtétel. Ezek képezik a bűnbánat szentségének anyagát, vagy legalább is lényeges részeit.

Jóságos szentünk mind a három ponthoz fönséges gondolatokat és tanítást nyujt, és ezek fényénél fölismerjük, mennyi kincset ajándékoznak hibáink, midőn bűnbánó lelkünk egyes cselekedeteihez az anyagot szolgáltatják.

Tekintsük először a bűnvallomást, a velejáró megerőltetést, és a belőle származó áldást. Milyen hathatós eszköz bűneinknek érdemek forrásává való átváltoztatására.

„Megváltónk szerető Szive a világ minden eseményét javukra fordítja azon lelkeknek, kik fönntartás nélkül át akarják adni magukat az isteni szeretetnek . . . Valóban úgy van az leányom, hogy míg a hibák lelkünkben vannak, szúró tövisek, de ha a bűnvallomással eltávolítottuk, illatos rózsákká változnak. Miként a mi gonoszságunk szivünkbe ültette ezeket, aképen a Szentlélek kigyomlálta.“[2]

„A skorpió csípése mérges, de ha olajban föloldjuk, kitünő orvosszer a saját csípése ellen. Ugyanúgy a mi bűnünk is gyalázatos, ha elkövettük, de a gyónás és bűnbánat által tisztes és üdvös lesz.“[2]

„A bánat és gyónás oly szép és kellemes

---

[1]) Blaise. 787. l.

[2]) *„Életed miatt ne szégyelj igazat mondani. Mert vagyon bűnt hozó szemérmesség, és vagyon dicsőséget és kegyet hozó szemérmesség.“* (Sirák könyve 4, 24-25.)

illatú, hogy eltörlik a bűn rútságát és eloszlatják undok szagát. A bélpoklos Simon bűnösnek mondotta Magdolnát, de Urunk tagadta, és csak kiöntött illatszeréről és nagy szeretetéről beszélt. Ha mélyen alázatosak vagyunk Philothea, akkor végtelenül útálni fogjuk bűneinket, mivel velük Istent megbántottuk. Bűneinknek megvallása ellenben édes és kellemes lesz nekünk, mert azzal Istent tiszteljük. Számunkra mindig megkönnyebbülés az, ha kínzó fájdalmunkat az orvosnak föltárjuk. Ha odalépett gyóntatóatyjához, képzelje el, mintha a Kálvária hegyén a megfeszített Jézus Krisztus lábainál állna, és drága szent vére minden sebéből az ön lelkére csepegne, hogy bűneitől megtisztítsa. Mert ha nem is az isteni Megváltónak a vére, de mindenesetre az ő kiontott vérének érdeme az, ami a bűnbánó lelkeket a gyóntatószékben öntözi. Tárja fel szivét egészen, hogy belőle minden bűnt kitakarítson a gyónás által, mert amily mértékben távoznak ezek, oly mértékben térnek be Krisztus kínszenvedésének drága érdemei."[1]

„A gyónás által az alázatosság, az engedelmesség, a szerénység és szeretet erényeit gyakorolja, és egyáltalán a szent gyónás által több erényt gyakorolhat, mint bármely más cselekedettel."[2]

---

[1]) Philotea. I. r. 19. f.
[2]) Philothea. II. r. 19. f.

2. „A gyónás és bánat végtelenszer tiszteletreméltóbbá teszi az embert, mint amennyire feddésre méltóvá tette a bűn.“[1]

„Ó Istenem! milyen öröm járja át a jóságos gyóntatóatyának szivét, midőn hallja, miképen vallja be leánya irigységét és gonoszságát. Mily szerencsés ez az irigység, mivel összefüggésben van ilyen őszinte gyónással! Ön ezáltal nagyobb cselekedetet vitt végbe, mint Nagy Sándor.“[2]

De Ponte atya találó gondolatokat ad e tárgyról. Kiemeli azt a sokféle erényt, amit bűneink bevallásánál gyakorolunk és egyenesen kijelenti, hogy emberfeletti erénygyakorlat van benne. Azt mondja: „Úgy látszik Jób is erre célzott, midőn Isten előtt fölteszi a kérdést: *Elrejtettem-e, mint ember bűnömet, és eltiltottam-e keblemben gonoszságomat?*“ (31, 33.)

Szent Gergely[3] állitja, hogy gyakran nagyobb bátorságba kerül a bűnt bevallani, mint elkerülni. Ismeretes szent Ágoston mondása: „Isten bűnnel vádol téged. . . Ha te is vádolod magadat bűnnel, akkor az övé vagy.“

Ha meggondoljuk, hogy a bűn, amelyet csupán egyszer követtünk el, százszoros bevallással alkalmat nyújt az erénygyakorlatra

---

[1]) Útmutatások a gyóntatóknak.
[2]) Camus XVI. 218.
[3]) Gregor. Moral. a. 2.

és érdemszerzésre, nem mondhatjuk-e mindig több joggal: „O felix culpa! Ó szerencsés bűn!“

3. A bűnbánat csodálatos hatásai.

Az eddigi megállapításokat még inkább alkalmazhatjuk a bánatra. Szalézi szent Ferenc az isteni szeretet könyvének szerzője föltárja előttünk az isteni szeretet éltető szerepét, „szerető fájdalmát, és fájdalmas szeretetét.“

„Amennyire tudom a természetben a tűz sohasem változik vizzé, azonban többféle viz tűzzé válhat. Az előbbi csak egyszer történt meg csoda által. A Makkabeusok könyve irja, hogy mikor Szedeciás idejében a babyloni fogságba vitték Izrael fiait, a papok Jeremiás parancsára az oltárról elvett tüzet titkon elrejtették egy völgyben, ahol mély és száraz kút volt. A fogságból visszatért unokák atyáiktól kapott utasítás szerint keresték és meg is találták azt, de sűrű víz alakjában. Mikor pedig kimeritették és Nehemiás parancsára az áldozatokra öntötték, a nap sugarainak hatása alatt hirtelen hatalmas tűzzé változott. (II. Makk. 1, 19.)

Az élénk bánat szorongatásai és fájdalmai között Isten gyakran fölszítja a szeretet tüzét szivünkben. Ez a szeretet könnyek árjává változik át, a könnyek ismét a szeretetnek még sokkal nagyobb tüzévé. Az evangélium nagy

bűnbánója is eleinte csak egyszerűen szerette az Üdvözitőt, később szeretete könnyekké változott át, a könnyek pedig lángoló nagy szeretetté, melyről aztmondja az Üdvözitő: „*Megbocsáttatnak neki sok bűnei, mert igen szeretett.* "(Luk. 7, 47.) És amint látjuk, hogy a tűztől pálinkává változik a bor, melyet az élet vizének neveznek, és mivel könnyen meggyullad és táplálja a tüzet, égő víznek mondjuk: úgy a szeretetreméltó, de a bűn által megsértett isteni Jóság édes szemlélete a szent bánatnak könnyeit fakasztja, majd a bűnbánat könnyeiből az isteni szeretet tüzét gyújtja meg. Méltán nevezhetjük tehát a bánatot az élet vizének, és égő viznek."[1]

„Figyeld csak meg, Theotimus, hogyan zokog a szeretettől áthatott Magdolna? „*Elvitték az én Uramat, és nem tudom, hová tették őt.*" (Ján. 20, 13.) De miután sok sóhajtás, és sirás után megtalálta, átkarolja és szerelmével magáénak vallja őt. A tökéletlen szeretet áhitozza és keresi az Urat, a bűnbánat pedig megtalálja, a tökéletes szeretet már bírja és magánál tartja. Valamint Ethiópia drágakőveinek természetüktől fogva halvány fényük van, de ecetbe téve nagyon fénylenek és tündöklően ragyognak, úgy a bánatot megelőző szeretet is rendesen tökéletlen, de a bűnbánat

---

[1].) Theot. II. 20.

által ereje megnő, és tökéletes szeretetté változik "[1]

„Helytelen dolog volna az, ha a bűnnek oly hatalma lenne a szeretet fölött, mint aminő hatalmat gyakorol a szeretet a bűn fölött; hiszen a bűn gyengeségünkből származik, ellenben a szeretet az isteni hatalom szülötte. Ha a bűnnek elég nagy a gonoszsága, hogy romboljon, az isteni kegyelemnek sokkal nagyobb ereje van, hogy javítson és az Isten irgalmassága, amely a bűnt eltörli, megdicsőiti magát, és fönséges győzelmet arat az itélet szigorúságán. (Jak. 2, 13.)

Valahányszor az Üdvözítő csodás testi gyógyítást művelt, a betegeknek nemcsak egészséget adott, hanem új áldásokat is, és ezáltal a gyógyulás sokkal több lett, mint a testi egészség visszaállítása. Ekkora az Isten szeretete az emberek iránt!"[2]

Szent Bernát kellemes illatszerről beszél, és ez a bánat illatszere. „Ezen illatszert a különböző bűnökbe merült lélek készíti magának, midőn végiggondolja viselkedését, és összegyűjti megszámlálhatatlan bűneit, lelkiismeretének mozsarában összetöri és azután felgyullasztott szivének katlanjába dobja, ahol a bűnbánat és fájdalom tüzénél megpörkölődnek. És azután a prófétával elmondhatja:

---

[1]) Theot. II. 20.
[2]) Theot. XI. 12.

„Szivem felhevült bennem, és elmélkedéseimben fölgyullad a tűz.“[1] (38. zs. 4.) Ezen illatszer anyagát nem kell messziről hozni. Könnyen megtalálhatjuk magunkba, és amennyi csak kell, annyit szedhetünk szivünk kertjében; mert ki ringathatná magát azon hitben, hogy kevés bűne és gonoszsága van!“[2]

4. Milyen érzelmek képesek fölbátorítani a bűnbánót, midőn bűneire visszaemlékezik?

A bűntől nyitott résen át a bűnbánó lélekbe benyomulnak a legerősebb és leghatásosabb érzelmek, és kényszerítik őt, hogy megsokszorozza szeretetét a megsértett Istenség iránt. Ezen érzelmek főkép: a bánat, mivel megsértette az isteni Szivet, a hála, hogy oly türelmes hozzá, és továbbra is elhalmozza ajándékaival és megbocsátotta bűneit, annak a szükségérzete, hogy az Urral elfeledtesse előbbi hűtlenségeit, végül egy bizonyos keserű és kenetteljes érzület, amely arra ösztönzi, hogy Magdolnával az Üdvözítő előtt zokogjon, még pedig annál bőségesebb zo-

[1]) A bűnbánó lelkeknek nem lehet eléggé ajánlani, hogy a Dávid zsoltáraiban levő gondolatokkal és érzelmekkel táplálkozzanak. „Ha e szép imákra gondolok — mondja Vianney sz. János — elfog a vágy, hogy fölkiáltsak: Ó, szerencsés bűn!“, mert, ha Dávidnak nem lett volna mit siratni, sohasem bírnók ezeket“.

[2]) In Cant Sermo X. n 57.

kogással, minél kegyesebb hozzá, és minél irgalmasabban fogadja bűnbánatát. Mindez nem gyullasztja-e fel a bűnbánó lélekben a szeretet tüzét, amelyet a bűn előtt nem ismert? És, ha e lelkületet a bűneinkre való visszaemlékezés által fönntartjuk, micsoda lángoló szeretetre lehet általa szert tenni!

„Minél mélyebbre merülünk az isteni szeretetben, — mondja a szeráfi Gojos Benigna[1] — annál fájdalmasabb lesz ez a visszaemlékezés, és következőleg annál inkább kényszerülünk szeretni az oly méltatlanúl megsértett Lényt.“ A hiba csak egy pillanatig tartott, de a lángoló szeretet egész életen át tart, és mindannyiszor megkétszereződhetik, valahányszor megbánjuk. — De mit is mondjak? — Örökké tarthat! Gonzaga szent Alajos egy vagy két hibájának köszönheti örökkétartó kimondhatatlan gyönyörűségének tengerét, és valószinű, hogy nélküle nem élvezné.

Valóban, ha az elkövetett bűnökben való szándékos tetszelgés és helyeslés újabb vétek, akkor méltányos és jogos, hogy valahányszor a megigazult lélek elitéli, sajnálja és rosszalja azokat, ugyanannyiszor újabb és újabb érdemeket szerezzen. És, ha e rosszalások a végtelenségig sokszorozódhatnának, hol végződne ez érdemeknek lehetséges száma?

---

[1]) Mint a turini vizitációs zárda apácája szentség hírében halt meg 1602. dec 5-én.

Ősrégi szokás szerint egy zarándok sem megy el Jozafát völgyében Absalom sírja előtt anélkül, hogy rá ne gondoljon a gonosz gyermekre és meg ne gyalázza nyugvóhelyét, egy követ rá ne dobjon sírjára. Ime tehát egy gonosztevőnek a sírja, amelyet általános megbotránkozásból kőhalmazzal emeltek, Isten negyedik parancsának: „*Atyádat és anyádat tiszteljed!*“ — oszlopává lett és ezt a népek egyuttal a parancs iránt való tiszteletből emelték.

Ugyanúgy minden hibánk az érdemek egész hegyének alapját képezheti, ha folytonosan megbántuk.

És ki tudja megmondani, mennyi értéket és gyümölcsöt szerez bűnbánatunknak a szentségi föloldozás, valahányszor belekapcsoljuk gyónásunkba elkövetett vétkeinket? Nemcsak a megszentelő malaszt jön bőségesebb és szebb virágzásba és gyarapszik a bűnbánó állapotának megfelelőleg, hanem azonfelül Jézus Krisztus vére is, mint valami isteni bibor, eltakarja a bűnösök szennyfoltjait és oly természetfölötti erővel lát el minket, hogy az gyakran hatalmasabb a bűn után, mint a bűn előtt.[1]

Erre az álláspontra kell helyezkedni, hogy megérthessük a gyakran ellentmondóknak tetsző kijelentéseket, amelyeket azok tesznek,

1) Lásd. Sforza — Pallavicino biboros: A keresztény tökéletesség művészete. I. r. 4. és 5. f.

kik a hibák jóraforditásának művészetéről irnak és beszélnek. Egy nagyon bölcs szerzetes mondá bizonyos alkalommal a kolostor lakói előtt: „Kedves Nővéreim, néha egy hiba nagyobb hasznunkra van, mint egy szentáldozás.“ Igen, bizonyos értelemben igaza van, mert a hibát követő jóvátétel és bánat gyakran tartósabb, vagy legalább is érezhetőbb eredményt hoz létre, mint a kegyelem Alkotójának szivünkbe fogadása.

Ugyebár mindeme megfontolások a vigasztalódásnak végtelen oceánja? Az ember mintegy kényszerűl Ozeás próféta és szent Pál szavait a halálról a bűnre alkalmazni: *A halál elnyeletett a győzelem által,*“[1] a szeretet győzelme által.

---

[1]) Ozeás. 13, 14. — I Kor 15, 54.

VII. FEJEZET.

Használjuk fel hibáinkat, hogy az elégtételben gyakoroljuk magunkat.

1. Hibáink a mély alázatosság és elégtétel bőséges forrását képezik.

A szeretet nem lehet tétlen. „Cselekedetekkel bizonyságot kell tennie magáról" mondja szent Gergely. Azért idézzük vissza hibáinkat emlékezetünkbe, hogy ilyen cselekedeteket előmutassunk. A minden jó iránt valót buzgóság, amit hibáink emlékezete fakaszbennünk, nem maradhat meg a puszta érzelemnél, hanem uralma alá kell hajtania akaratunkat, és termékennyé kell tenni. „Az igazi bűnbánatból fakadó szomorúságot — mondja jóságos szentünk — nem annyira szomorúságnak kellene nevezni, mint inkább nemtetszésnek, utálatnak, melyet a bűn iránt érzünk. Ez a szomorúság nem teszi az embert bosszussá, epéssé, nem bénítja meg a szellemi erőket, hanem munkára, tevékenységre, haladásra serkent. Olyan szomorúság ez, melynek hatása alatt nem csügged el a lélek, hanem az imádság és az Istenbe vetett erős bizalom segítségével fölemelkedik,

és lángra lobbantja a buzgóság tüzét . . . Olyan figyelmes és szerető szomorúság az, mely utálja és megveti a gonoszat a multban és elkerüli a jövőben.“ [1]

Tökéletlenségeink . . . kitünő alkalmak az alázatosságra, az alázatosság pedig növeli és táplálja a nagylelkűséget és bizalmat.“[2]

Az igazi bűnbánatnak eme gyümölcse az elégtétel kötelezettségéből származik. Elégtételt adni — szent Anzelm szerint — annyi, mint visszaadni Istennek az elrablott tiszteletet. Szent Ágoston szerint annyi, mint elhárítani a bűnalkalmat és megtagadni az újabb kísértésekbe való beleegyezést. Szent Tamás helybenhagyja e két meghatározást és gyönyörűen egybekapcsolja. Bármelyiket is fogadjuk el, mindkettő alaposan megmutatja, hogyan lehet hibáinkból hasznot meríteni.

Ha elgondoljuk azt a bizonyos értelemben végtelen gonoszságot, amit legkisebb bűnünk Isten megsértésével művelt milyen buzgóság volna elégséges arra, hogy az isteni fölségnek gonoszúl elrabolt dicsőségét ismét visszaadjuk? Nem kényszerítenek-e hibáink annál nagyobb hűségre, minél súlyosabbak, és nagyobb számmal voltak, amint a próféta is mondja: „*Térjetek meg,*

---

[1]) Theotim. XI. r. 21. f.
[2]) Blaise. 449. l.

bármi mélyen estetek is el, Izrael fiai!" (Iz. 31, 6.) Nem fog-e minden teremtmény, amit, bűnre használtunk, e szavakkal hozzánk fordulni: „*Távozzatok, menjetek, ne illessetek!*" (Jer. sir. 4. 15.) és ezentúl csak arra használjatok engemet, hogy jóvá tegyétek bűnös mulasztástokat! Nem érezzük-e annak szükségét, hogy „megkétszerezzük, megháromszorozzuk azon órákat, melyeket Isten még adni fog," hogy az elveszett időt behozzuk?[1] Ezentúl tehát türelemmel viseljük el vétkeink megalázó és fájdalmas következményeit! Szent ügyességgel bosszuljuk meg magunkat az önmegtagadás által Isten jóságának megsértéséért. Buzgósággal törekedjünk Istennek szentelni minden képességünket és pillanatunkat. Ugyanezt ajánlja szalézi szent Ferenc is a következő szavakkal:

„Drága leányom, legyen teljes békében! Gyónásai a végletekig jók voltak. Gondoljon ezentul az erényben való előrehaladására és ne gondoljon előbbi bűneire, legfeljebb avégből, hogy békésen megalázza magát Isten előtt, és magasztalja irgalmasságát, amely a szentség által megbocsátotta azokat."[2]

„Beismered Theotimus, hogy az erény útján való lassúságod a te hibádból szár-

[1]) Mgr. Ch. Gay: A keresztény élet és erények. A szeretet.

[2]) Blaise. 585. l. Levél egy úrnőhöz.

mazik? Alázd meg hát azért magad, Istenelőtt, esedezzél irgalmasságához, borulj le jóságos szine előtt, és kérj tőle bocsánatot, valld be neki hibáidat, és adj hálát, hogy a gyóntatóatya által bocsánatban részesitett. Ha ez megtörtént, légy nyugodt és a sérelmet megutálva, öleld magadhoz szeretettel a megaláztatást, melyet az erényben való restség miatt érzesz. Ó, Theotimusom, a tisztitótűzben szenvedő lelkek kétségkívül ama bűneik miatt gyötrődnek, melyeket megutáltak és még most is mindenek fölött utálnak. De szeretettel viselik el azt a megaláztatást és kínt, hogy vissza vannak tartva és még egy ideig nélkülözniök kell a Paradicsom gyönyörüséges szeretetének élvezését. Ájtatosan éneklik az isteni igazságosság dicséretét: „*Igaz vagy Uram! és igaz a te itéleted.*“ (118. zs. 137.)

De menjünk tovább! Ha Istentől sugalmazott vállalkozás kivitelével bíznak meg minket és az saját hibánkból dugába dől, hogyan lehet ilyenkor azt mondani, hogy nyugodjunk meg Isten akaratában? Mert azt mondhatná valaki, hogy nem az Isten akarata akadályozta meg létrejöttében, hanem az én hibám, amely nem Isten akarata szerint járt el. — Igaz, kedves gyermekem, hogy hibád nem az Isten beleegyezésével történt, mert Isten nem lehet a bűn szerzője. De az már az Isten akarata,

hogy vállalkozásod sikertelensége bűneidből következzék, mégpedig büntetésképen. Mert ha jósága nem is akarja hibádat, de igazságossága akarja, hogy a büntetést hibádért elszenvedjed. Így nem az Isten volt az oka annak, hogy Dávid vétkezett, de igenis ő szabta rá a büntetést, amelyet bűne miatt megérdemelt. Nem ő volt oka Saul bűnének, de büntetésből ő ragadta ki kezéből a győzelmet.

Ha tehát megtörténik, hogy bűneink után nem érezzük Isten büntető ostorát, egyformán mély bánattal meg kell utálnunk azokat és el kell fogadnunk a reánk várakozó büntetést. Mert amint Isten akaratával ellenkezik a bűn, úgy akarata szerint van a büntetés."[1]

2. Kövessük azon szenteket, kik esésük után bátran fölkeltek.

Szalézi szent Ferenc még tovább megy. Nem elégszik meg azzal, hogy elfogadjuk bűneink gyászos következményeit mint igazságos büntetéseket, hanem azt is akarja, hogy bűneinket ismét jóvá tegyük, amennyiben megkétszerezzük buzgalmunkat.

„De azt mondhatná valaki: mit tegyünk, hogy az elvesztett időt visszanyerjük? Vissza

[1]) Theot. IV. r. 6. f.

kell nyernünk azáltal, hogy nagyobb buzgósággal haladunk előre utunkon."[1]

Chantal szent Franciska, a szent atyának igaz tanítványa, gyakran hangoztatta leányai előtt e jótanácsokat: „Miképen ismerjük föl Isten akaratát hibáinkban és tökéletlenségeinkben, kérdezik önök. — Mindenesetre, drága leányaim, állandóan fölismerhetjük az ő megengedő akaratát, amely hagyja, hogy ebbe és ebbe a hibába essünk, de azért, hogy megalázzuk magunkat, vádoljuk magunkat, szeressük megaláztatásunkat, és ezeket gyakorolva jóvátegyük hibáinkat, és megszerezzük bocsánatukat."[2]

A szentek eljárásmódja a következő: „Esésükből fölkelnek, — mondja szent Ambrus — és nagyobb hévvel és vitézséggel harcolnak, úgy, hogy hibáik távolról sem késleltetik útjukban, sőt megkétszerezik előrehaladásukat."[3]

„Azon emberek, kik szenvedélyből estek bűnbe, — mondja Aranyszájú szent János — ugyanezt a szenvedélyt megtartják a jóban is, mégpedig annál inkább, minél élénkebben, szemük előtt lebeg nagy adósságuk. *„Akinek kevesebb bocsáttatik meg, kevésbbé szeret."* (Luk. 7, 47.) A bűnbánat tüzétől fölgyullaszt-

[1]) Szt beszéd Gyertyaszentelőre.
[2]) 13. tanítás.
[3]) De apolo ia Dávid. c. II.

va tisztább lesz lelkük, mint az arany, és azután lelkiismeretüktől és régi eltévelyedésük emlékétől, mint valami hatalmas széltől hajtva, kifeszített vitorlákkal hajóznak az erényesség partja felé. E tekintetben túlszányalják azokat, akik soha sem estek el... Hogy a bűnbánat a megtérő bűnösöknek nagy dicsőséget szerez, és ez gyakran ragyogóbb, mint az igazaké, azt a Szentírás is bizonyítja. Ime szent Máténál a papi fejedelmeknek és véneknek ezeket mondja az Úr: *„Bizony mondom nektek, hogy a vámosok és parázna személyek megelőznek titeket Isten országában.“* (Máté. 21, 31.) *„Sokan lesznek pedig elsőkből utolsókká, és utolsókból elsőkké.“* (Máté. 19, 30.)[1]

3. Hogyan tudja édes Üdvözítőnk a bűnbánó nyomorúságait kegyelmekké változtatni?

Azt hozhatná fel valaki, hogy ha ez így van, akkor úgy látszik, a bűnbánó bűnösök az igazak fölé kerekednek, akik nem vétkeztek, és a helyreállított megigazulás fölötte van az állandóan megőrzött ártatlanságnak. — Távol áll tőlünk, hogy párhuzamot vonjunk a sértetlenül megőrzött és a helyreállított erényesség között, még kevésbbé, hogy a másodikat az első hátrányára magasztaljuk. Az ártat-

[1]) Ad Theod. laps. I. c. II.

lanság közelebb áll Isten végtelen szentségéhez, tökéletesebben követi azt, és mindig kedveltebb barátja lesz a Fiúnak, ki önmagának és Anyjának osztályrészesévé tette. A bűnbánat keserű mirhaillata sohasem fog hasonlítani a szeplőtelen élet tiszta arómájához, és amint a liliom a többi virágok között kitünik, úgy az ártatlanság mindig megőrzi vakító fényességét és sajátos illatát. Sőt még tovább megyünk: Ha az ember elveszti ezt az ártatlanságot, oly méltóságot veszít el, amely csak az ő sajátja, s amelyet, ha egyszer elvesztett, többé nem szerezhet vissza magának teljesen.

Ha a bűnös és bűnbánó ember nem is szerezheti vissza elvesztett ártatlanságát, mégis — szent Tamás szerint — néha nagyobb kincset, nagyobb javakat gyűjt magának. „Mert—azt mondja szent Gergely — akik komolyan visszagondolnak eltévelyedéseikre és a veszteségeket megfelelő nyereséggel pótolják, azért nagyobb boldogságban is részesülnek az égben. Hasonló eset történik a csatában. Az a katona, aki meghátrált, de azután bátrabban támadja meg az ellenséget, kedvesebb a vezér előtt, mint az a katona, ki hűségesen megmarad a helyén, de valami rendkivüli módon nem mutatta ki vitézségét.“[1]

---

[1]) S. Thomas. III. pars q 89. art. 3.

Irgalmas Üdvözítőnk a maga részéről szintén ilyen kegyesen bánik a hozzá visszatérő bűnösökkel, és bűnbánatukat megjutalmazza drágalátos vérének bőséges érdemeivel, és ezáltal szépen eléri azt, hogy *„ahol eláradott a bűn, túláradóbb lett a kegyelem.“* (Rom. 5, 20.) Szentünk szavai szerint nyomorúságainkat „kegyelmekké, a töviseket rózsákká, gonoszságaink mérgét ellenméreggé és üdvözítő eszközzé változtatja át miként Jób, a bűnbánó bűnösnek ártatlan előképe visszakapta mindannak a kétszeresét, amit elvesztett.“[1]

4. A bűnbánat könnyeivel az elvesztett időt pótolhatjuk.

Végül lássuk, miképen mutatja be a szent tanító a szeretet diadalát.[2] Egy többször idézett író kérdezi: „Van-e olyan titkos eszköz, amivel az elmúlt időt vissza lehet szerezni? Nemde ez olyanféle, mint a szélvihart megfékezni?“ És erre azt feleli: „Hála Istennek, van ilyen titkos eszköz; a szeretet föltalálta a szeretet kinyilatkoztatta és az önben rejlő szeretet is szerezze meg magának. E titkos

---

[1]) Theoth IX. r. 12. f.

[2]) „Ha egészen hű maradsz hozzám — mondá Urunk szent Mechtildnek — örvendj, mert a szeretet még inkább jóvá teszi hanyagságodat, mint saját magad, hiszen ebben van dicsősége és érdeme.“

szer: *a szent könnyek.* Természetesen, nem kell itt a szemekből folyó könnyekre gondolni, Isten nem értékel minden ilyen könnyet, nem is kiván ilyent mindenkitől, hanem a szív könnyeit kell itt érteni, a bánatot, a lélek töredelmét, a bűnbánatot. E láthatatlan könnyekkel kutassa ki életének minden szakát, amely gyümölcsözetlen maradt, mivelhogy nem engedte belevilágítani a szeretetet, és a szeretet fölkerekedik és visszaszáll oda. És ki tudja, ezek a megsiratott esztendők nem lesznek-e kedvesebbek, virágzóbbak, értékesebbek Isten előtt a bűnbánat által, mintha egyébként ártatlanságban töltöttük volna el azokat? Önt nem lehetne sajnálni, ha olyan bűnös volna mint Magdolna, de úgy is zokogna mint Magdolna."[1]

5. Szent Magdolna a bűnbánók királynője.

Szent Magdolna példája valóban nagyon megerősíti az eddigi tanítást, és azért föl is használja szalézi szent Ferenc. Legyen tehát e fejezetnek záradéka és összfoglalata a szeretetreméltó tanító idézete, drága tanításainak csokra.

„Magdolna megtérése oly csodálatos volt, mert hiszen az utálatos teremtményből nagy

---

[1]) Mgr. Ch. Gay: A keresztény élet és erények. A szeretet.

értékű edény lett, amely képes volt befogadni a kegyelem értékes és jóillatú italát és ezzel később megkenhette Üdvözítőjét. Ő, aki utálatos szagú szemétdomb volt, a megtérés által szépséges és igen kellemes illatú liliomvirág lett, és amennyire el lett rútítva és csúfítva, olyannyira meg lett tisztítva és újítva. E csodát mindennap látjuk a természetben is. A virágok növekedésüket és szépségüket bűzös és rothadt anyagból kapják, és minél jobban meg van töltve a föld trágyával, annál bujábban teremnek rajta a szebbnél szebb virágok.

Ugyanígy szentünk is teljesen elrothadt a bűn által, és megtérése után a bánattal és szeretettel annál szebbé lett.

Azért joggal illethetjük őt az összes keresztények és az Anyaszentegyház gyermekeinek királynője címmel. Az Anyaszentegyháznak háromféle gyermekei vannak: az elsők az igazak, a második csoportba a bűnbánók tartoznak, kik nem akarnak bűnükben meghalni, és a harmadikba a bűnösök tartoznak, akik ugyanis megrögzött bűnösök, nem akarnak megtérni és gonoszságukban halnak meg. Ez utóbbiakról nem szükséges beszélni, mivel ezek nem igénylik a mennyországot. Számukra a pokol el van készítve, és ez az ő örökségük. Ó, mily szerencsétlenek ezek, mert amennyiben megátolkodottan halnak

meg, önmaguk lesznek okozói örök kárhozatuknak."

Szent Magdolna nem ezeknek a királynője, hanem azon bűnösöké, kik gonoszságuktól szabadulni akarnak. Magdolna az Evangélium tanúsága szerint *„bűnös asszony vala a városban,"* de bűnével fölhagyott, és igaz bánattal és komoly elhatározással bocsánatért esedezett Istenhez, és ezáltal fölhívja a bűnösöket, hogy példáját kövessék.

Ó, mily nagylelkű volt bűnbánata! Hányszor megsirátta vétkeit! Mit nem tett az Üdvözítő életében és halála után azért, hogy lemossa bűneit! Amennyire megbántotta Istent egész szivével, lelkével, testével kivétel nélkül, ugyanannyira fölhasználta mindazokat, hogy velük tökéletesen és teljesen megbánja bűneit. Ezért nevezhető a bűnbánók királynőjének, mert mindannyiukat fölülmulta a bűnbánatban.

A mindennapi életben tapasztalhatjuk, hogy a megsértett ember elvárja, hogy az elégtétel a sérelemnek megfelelő legyen. Például, ha valaki felebarátjától ellopott egy tallért, a megkárosodott elvárja, hogy visszaadják neki. Ha valaki másnak kárt okozott, az illető annyi jóvátételt követel, amennyi kára történt.

Az ószövetségben törvény volt, hogy aki mást arculütött, a visszaütést elviselni tartozott, vagy aki kiverte valakinek a szemét vagy

fogát, vele is azt tehették. Bár e törvény már el lett törölve az emberek között, mégis még mindig megmaradt Urunk, és azok között, kik neki szentelik magukat. Az Úr azt kivánja, hogy amennyire lehet, bűneik nagysága szerint tegyenek eleget neki, vagyis azt akarja, hogy legalább annyit cselekedjenek neki, amennyit a világnak cselekedtek. És ez nem nagy követelés. Mert, ha a világért annyit megtettünk, és annyira engedtünk hiú csábitásainak, mennyivel inkább át kell adni magunkat a kegyelem vonzerejének, amely oly édes és kedves! Valóban semmi igazságtalanságot sem cselekedett velünk az Úr, midőn ezt követeli tőlünk. Ha szivünket, lelkünket, vágyainkat, szemünket és szavunkat és csinos hajunkat a vilá szol álatába állitottuk, akkor szükséges, hogy a szent szeretetnek is föláidozzuk és szolgálatába állitsuk.

6. Szent Magdolna az igazak királynője.

Szent Magdolna az igazaknak is a királynője, mert habár nem nevezzük szűznek, mégis megtérése utáni tökéletes tisztaságáért előkelő helyet foglal el a tiszta lelkek között. A szent szeretet tüzhelyében annyira megtisztult, oly kiváló tisztaságra tett szert, oly tökéletes szeretettel telt meg, hogy az Istenanya után ő szerette legjobban Urunkat. Mondhatni, úgy szerette őt, mint a szeráfok, sőt még azoknál is csodálatosabb az ő szeretete, mert azok

fáradság nélkül birják a szeretetet és félelem nélkül őrzik, míg e szent nagy fáradsággal és gonddal szerezte meg és félelemmel és aggodalommal őrizte szivében. Az Úr Isten hűségének jutalmául lángoló, erős, és tökéletes tisztasággal egybekapcsolt szeretetet ajándékozott neki. Szivét akkora vágy, sóhaj és szerelmes hév sebezte meg, hogy csak az isteni Jegyes tudta kielégiteni. Bizonyára gyakran mondogatta a jegyes szavát: „*Csókoljon meg engem az ő szája csókjával*", (Ének. Én 1, 1.) azon csókjával, amit az emberiség annyira óhajtott, a pátriárkák és próféták annyira kértek, ami nem más, mint a megtestesülés és az isteni természetnek az emberi természettel való egyesülése, az a szoros egyesülés, ami után e szent szerelmes annyira epedett.

Ime mindebből látható, hogy szent Magdolna miképen királynője az igazaknak. Semmi sem tehette őtjobban megigazulttá, mint ez a szeretet mély alázattal, és töredelemmel összekötve, mely Üdvözitőnk lábánál tartotta őt. Az Üdvözitő is gyengéd és bensőséges szeretettel szerette, amivel az igazakat szereti. Ebből kifolyólag nem tűrhette, hogy valaki őt szemrehányással illesse. [1]

Szalézi szent Ferenc más alkalommal is írt e nagy bűnbánóról és megerősíti az előbb mondott szavainkat. „Urunk szent Magdolnát

1) Szt. beszéd sz. M. Magdolna ünnepén.

visszahelyezte szüzességébe, bár nem a teljesen helyreállitott tisztaságba, de oly tisztaságba, amely bizonyos tekintetben fölötte áll az előbbinek, amelyhez, ha nem is fér semmi szennyfolt, de nem is kiséri az alázatosság."[1]

Végül következőképen fejezi be szentünk az erről szóló tanitást: „Magdolna sohasem szerette volna az Üdvözitőt oly hévvel, ha nem lett volna annyi bűne megbocsátva és nem követte volna el azokat. — Tekintsen, kedves leányom az irgalmasság nagy müvészére, aki nyomorúságainkat kegyelmekké változtatja, és gonoszságaink viperáiból üdvös gyógyszert készít lelkünk számára. [2]

---

[1]) 19 tanitás: Szt. József erényei.
[2]) Blaise. 614. l.

VIII. FEJEZET.

Használjuk fel hibáinkat, hogy a boldogságos Szűz Mária iránt fokozottabb áhitatra gerjedjünk.

Mária, a hajótöröttek menedéke szeretettel veszi át Jézus kezéből a megtérő Magdolnát.

E kis könyv harmadik kiadásának készítésekor az a gondolatunk támadt, hogy e fejezettel megtoldjuk a könyvet. Mert hogyan tudnók az isteni irgalmasságot énekelni, anélkül, hogy dicséretet ne zengenénk az irgalmasság Anyjának? Hogyan tudnánk szentünk iskolájában, hibáink jóraforditása művészetének tanúlmányozásakor megfeledkezni a bűnösök menedékéről, kinek jóságát annyira magasztalta a szent püspök? Igaz, hogy könyvünk folyamán[1] már rátértünk a szent Szűzre, de ez nem volt elég, Őneki egy külön fejezetet kell szentelni.

E gondolatok főképen a bűnösök menedékéről nevezett Nagyasszonyunk clermonti templomában voltak ránk nagy hatással. A régi

[1]) L. I. r. III. f. 11.

szentélyben világosabban megértettük, hogy Mária a hajótöröttek menedéke és csillaga.

Szépen írja szalézi szent Ferenc: „A szent Szűz a nyomorúságos világ tengerének hullámain evező embereknek sarkcsillaga és védpartja mindenkoron . . . Akik ezen dicső csillag oltalma alatt hajóznak, nem ütköznek a bűn szirtjeibe és nem merülnek alá a mélybe.“ Azonban, akik szerencsétlenül kivonták magukat irányító oltalmából, nem találnak biztos partra, hol kijavítsák sérülésüket és nem tapasztalják azt a boldogító tudatot, hogy Mária szeplőtelen szive a leggyengédebb anyai szív.

Úgy látszik, szentünk szándéka szerint jártunk el e pótfejezettel. Most következő idézetei természetes kapcsolatban vannak az előbbi fejezettel, amelyben Magdolnát, mint a bűneikből hasznot merítő bűnösök mintaképét mutattuk be.

Chantal szent Franciskához írt egyik levelében kitér e tárgyra, midőn a bélpoklos Simon házában Magdolnával történt eseményt magyarázza, amelyet lelki szemeivel szemlélt: „Barátságos hangulatban láttam Üdvözítőnket, és én kedves Magdolnánk iránt való tiszteletből mégsem mertem lábaihoz borulni, hanem szent Anyjához járultam, aki, ha nem csalódom, szintén ott volt. Nagyon bánkódtam, hogy nekünk nincsenek annyi könnyeink és illatszereink, mint e szent bűnbánónak.

De a Miasszonyunk megelégedett néhány csepp könnyel, ami ruhájára esett; szent lábait ugyanis nem mertem megérinteni. Egy dolog azonban igen megvígasztalt. Az étkezés után Urunk kedves megtérőjét édes Anyjának ajánlotta és ettől kezdve, amint tudja, Magdolna asszony mindig vele volt, és a szent Szűz a leggyengédebb szeretettel vette körül a bűnös nőt. Ez nagyon fölbátorított és kimondhatatlan örömmel töltött el engemet!"[1]

Másutt így ír: „Az Istenanyának közbenjárására történhetett meg az, hogy szent Magdolna az előbb még ezerféle undok bajoktól befeketített edény és a tisztátalanságoknak tárháza, megtérése után a Miasszonyunk tisztaságának zászlaja alá szegődött, és ragyogó, átlátszó kristályedénnyé változott, amely magába fogadta, és magában tartotta a kegyelmek és erények legértékesebb italát."[2]

2. Az Úr Jézus, ki az Atyánál közbenjár érettünk, Szűz Máriát az ő közbenjárójává tette érettünk.

Ó jóságos Atya! add meg minden bűnösnek, hogy bátorsággal és vidám bizalommal fusson Máriához! Győzd meg őket, hogy ha gonoszságuk e könyvben levő indítóokok

---

[1]) 1607. júli. 24.
[2]) Camus X. 30.

ellenére még mindig megakadályozná, hogy Jézus végtelenül jó Szivéhez forduljanak, vessék magukat buzgó hévvel Anyjának karjaiba, ki szánakozó kedvességéről biztosítja a legszerencsétlenebbeket is.

Édes Üdvözítőnk elejét akarta venni a félelemnek, amellyel istensége és birói tisztsége szükségszerűleg eltölti a bűnösöket, bármennyire is kinyilvánítja szeretetét. Azért anélkül, hogy megszünne az Atyánál közbenjárónk és szószólónk lenni, önmaga számára is kiválasztott közöttünk egy közbenjárót és szószólót, akihez mindannyian félelem nélkül járulhatunk, mert hiszen anyánk, és mivel az ő Anyja mindent kieszközölhet érettünk Istennél, és épen úgy győzedelmesen védi ügyünket Fiánál, mikor keblére mutat, mellyel táplálta, mint ahogy a Fiú mindenható közbenjárónk az Atyánál, midőn Szivét és sebeit mutatja néki.

Az egyházatyák tanuskodása is egyöntetüen bizonyítja, hogy ez az isteni üdvrend. Azt mondják, hogy Jézus egyedül is képes lett volna az emberi nem állapotának helyreállítására, hisz mindent megadhat, amire szükségünk van, — de *„nem jó az embernek egyedül lenni.“* Mivel mind a két nem közreműködött romlásunkban, illő, hogy ugyancsak mind a két nem vegye ki részét

fölemelésünkben.[1] A Megváltó tehát az emberi nem váltságdíját átadta Szűz Máriának és ezzel azt akarta, hogy mindent őáltala nyerjünk meg. Ő a csatorna, amelyen át a kegyelem lelkünkbe ömlik, Ő a létra, amely Istenhez vezet, Ő az ajtó, amelyen át Isten jóságához juthatunk, Ő a nyak, amelyen keresztül a szent főnek érdemei az Egyház egész testébe szétáradnak. Mindenki csak őáltala üdvözül és nyer bocsánatot.[2]

3. Mária, az új Eszter, az isteni irgalmasság teljhatalmú birtokosa.

Mária az új Eszter, aki kegyelmet talált az Úrnál minden emberért, kinek átadta az Úr országának felét. Ő az irgalmasság kormánypálcáját tartja, mialatt Fia az igazságosság királya marad.[3]

Igen, Mária az irgalmasság teljhatalmú kiszolgáltatója. Az irgalmasság az ő ügyköre. Miként a modern államokban azoknak, akik pénzügyi, tengerészeti vagy mezőgazdasági dolgokat akarnak elintézni, az egyes szakminisztériumokhoz kell folyamodniok, úgy azoknak, kik irgalmasságra szorulnak, az Istenanyához kell fordulniok. Minél na-

---

1) Szt. Bernát: Sz. Beszéd sz. Mária mennybemenetelére.
2) Szt. Bernát: 2. sz. beszéd Jézus születésére.
3) Szt. Tamás: In Esther.

gyobb a nyomorúságuk, annál több okuk van arra, hogy anyai szivéhez forduljanak.

„*Az örvény az örvénynek kiált,*“[1] és amint szalézi szent Ferenc mondja „semmi sem kedvesebb a bőkezű adakozásra nézve, mint a szűkölködő szegénység.“ És minél nagyobb a bőség, annál nagyobb a hajlandóság kiárasztására és közlésére. Minél nagyobb a szűkölködő szegénysége, annál nagyobb várakozással kíván részesülni a jóban, hasonlóan az üres edényhez, amely megtöltésre vár. Tehát szívesen és mohón közelednek egymáshoz a bőkezűség és a szűkölködés, olyannyira, hogy alig lehetne eldönteni, melyik merít ebből nagyobb megelégedést, vajjon a bővelkedő és önmagát kiárasztó és közlő jóság, vagy a szükség, amely kapni akar a jóból, hogy vele beteljék. Csak az Üdvözitő tanítása dönti el a kérdést, aki így szól: „*Üdvösebb adni, mint kapni.*“[2] (Ap. cs. 20. 35.)

4. Mária neve gyakran hathatósabbnak tünik fel, mint Jézusé.

Szent Anzelm még tovább megy. Nem habozik kijelenteni, hogy Mária nevének kiejtésére gyakran gyorsabban találunk meghallgatást, mint Jézus nevére. „Ugyebár — mondja — mintha az Anya hathatósabb lenne

---

1) (151. zs.)
2) Theot. I. k. 15. f.

a Fiúnál, pedig minden hatalom Tőle van. De Jézus, mint mindenkinek Mestere és Birája, ismeri kinek-kinek érdemeit és az igazságosság mellett van, midőn késlelteti a meghallgattatást. Ellenben Mária nevének hallatára kielégül és megenyhül igazságossága, mert e csodálatos teremtmény érdemeivel közbelép, hogy mindent kieszközöljön."[1]

Van egy másik igazság is, amit a régi írók a Szentirásra támaszkodva hosszasan tárgyalnak. Ez még tisztábban világítja meg a két titkot.

Azt mondják, hogy az ószövetségben Istent a seregek Urának, a bosszuállás Istenének, Juda törzse oroszlánjának nevezték. Ő tűztől körülvéve, mennydörgés és villámok cikkázása közben mutatkozik be, kardját élesíti, íjját forgatja, és a nyilat kiröpíti, a földet a vízözön halotti leplébe borítja, a bűnös városokat kénköves tüzes esővel elpusztítja, ellenségeit a tenger forgóiba fullasztja, vagy a haragjától megnyilt föld mélységébe göngyölíti.

Az újszövetségi Evangéliumokban ugyanaz az Isten egyszerre bárány jelképében jelenik meg előttünk. Nem akarja összetörni a repedezett nádat, sem eloltani a füstölgő mécsbelet. Mi történhetett tehát?

Ó! az Isten testet öltött Szűz Máriában! Miképen a nap bejárva az állatövi körben

---

[1]) De Excell. Virg. c. 6.

a rákot, bikát, skorpiót, mérleget, és oroszlánt, belép a szűzbe[1] és a forró égövekhez ér és azokat fölmelegíti, és kellemes helyekké változtatja; valamint az egyszarvú elfelejti szilaj vadságát, és megszelidül, mihelyt ráteszi fejét a leányka térdeire[2], — hasonlóképen az igazság Napja a jóság csillagává változik, és haragjának lángjait édes meleggé változtatja, mihelyt elrejti fényességét a názáreti Szűz méhébe. Az igazságosság az égben marad: *„Az igazságosság a mennyből lelekint;“* az irgalmasság a földre jön lakni *„mert az Úr jót ád,“* sem nem haragszik, sem nem méltatlankodik. *„Megenyhíted minden haragodat, eltértél a te haragod hevétől,“* midőn Mária méhének szűzi talaja meghozta gyümölcsét, *„a mi földünk megadja gyümölcsét.“* (84. zs.)

5. Véga Kristóf hittudós meginditó elmélkedése Szűz Mária irgalmasságáról.

Júda oroszlánja a legszelidebb asszony ölébe tette a lágy gyapjas, és a természeténél fogva jóságos bárányt.[3] A bárány szelidségét Anyja tejéből merítette. *„A tej jobb a bornál“* mondja az Énekek éneke egyik ne-

1) Szt Antonin.
2) A középkorban divott eme képletes állatmagyarázat megvan örökítve a strassburgi székesegyház északi homlokzatának frizében.
3) Szt. Antonin.

ves magyarázója, mert a bor ugyan megrészegíti az embert, elveszi a sérelmek emlékezetét, és az ember könnyen megbocsát, de a boldogságos Szűz Mária tejének megvolt mintegy az a hatása, hogy Istent megrészegítse; alig ivott belőle, a tejjel együtt az irgalmasságot is magába szívta, és vétkeink emlékezetét mintegy messze elűzte magától, és bőkezű lett a bocsánatra.[1] „Igen — teszi hozzá bátran szent Viktorról nevezett Richárd — teáltalad mintegy gyarapodott az isteni irgalmasság bősége, teneked köszönjük azt, hogy reánk ömlött. A méz sziklából jött, amint hogy Joppe száraz ága virágot fakasztott, amely az édes nedvet szolgáltatja, és ez minden bajra orvosság."[2]

A Vörös-tengeren való átvonulásnál a boszszús habok maguk alá temették az egyiptomiakat. Ez a bűnösök képe. A Jordánon való átvonulás azonban minden baj nélkül történt. A frigyszekrény és a kegyelem trónja távol tartott minden bajt. Mária nélkül félni kell a bosszuálló Istentől. Mióta az Úr a frigyszekrényben, Szűz Máriában lakott, csakis jótéményeket várhatunk tőle. Midőn Simeon a Megváltót Anyja karjaiban látta, Izrael üdvösségének nevezte. Midőn saját karjaiban tar-

---

1) Hailgrin biboros.
2) In Cantic. p. II. c. 23.

totta, úgy látta őt, mint aki sokaknak romlására, és sokaknak föltámadására lesz.[1]

Remegj te bűnös, ha Krisztust elválasztod Máriától, azonban a jóságos Királyné karjaiban látva, minden bizalmatlanság nélkül imádkozzál hozzá, mert ő ekkor számodra a trónuson ülő irgalmasság, a száron nyugvó virág és a mérhetetlen oceánban levő víz.

Az emberré lett Istenfia Atyja ölében istenségének atyai vonásait mutatja, anyja ölében azonban anyai érzülettel is fölruházta magát. Az egyik híres hittudós,[2] kitől az előbbi idézetek legtöbbjét vettük, szent Ambrus idézetére támaszkodva kijelenti, hogy Mária megnagyobbította az Isten kegyességét, amennyiben emberi életet adott neki és fejét az örök irgalmasság koronájával megkoronázta.

„Ó valóban ostobák voltak az evangéliumi szüzek, — mondja ugyanő — mikor elégséges olaj nélkül elaludtak, de még ostobábbak voltak akkor, midőn a vőlegénytől elutasítva nem kérték a menyasszony, azaz Szűz Mária közbenjárását. Ők azt kiáltották: Uram, Uram, nyisd ki nekünk az ajtót![3] A bíróhoz fordultak és megérdemelt és igazságos választ kaptak: *„Nem ismerlek titeket.“*

---

[1]) Luk. 2.
[2]) Véga Kristóf: Theológia Mariana.
[3]) Máté. 25.

Ó miért nem mentek a menyasszonyhoz, és kiáltották volna neki: Úrnőnk, Úrnőnk! Erre az egyetlen szóra, kegyelmet nyertek volna."

6. Szent Bernát, szent Brigitta, és szalézi szent Ferenc felhívják a bűnöst, hogy fusson Szűz Máriához.

Akárki vagy te bűnös, ha mindjárt egyik lábaddal a szakadékban vagy, és a kétségbeesés már elfogta szivedet, tekints Máriára, gondolj reá,[1] és ismét megtalálod a lelki tisztaságot és békét. A szeplőtelen Szűz kinyilatkoztatta szent Brigittának, hogy senkivel sem történt meg az, hogy javulási szándékkal segítségül hívta nevét, és az ördög nem menekült el előle. Szalézi szent Ferenc beszéli el a következőt: „Valamely zárdában egy seregélymadarat Mária nevének kiejtésére tanítottak. Egy alkalommal kiengedték, és a madár a karvaly karmai közé került, és az darabokra tépte volna, ha ki nem ejti Mária nevét. Hasonlóképen a bűnös is kiszabadulhat a sátán karmaiból, ha kiejti e mindenható nevet. E név legyen lélegzésünk, mert, — egy szentatya mondja — Mária neve által a bűnös lélek lélegzik, és bizalommal várja a bocsánatot.[2]

---

[1]) Szent Bernát. Homilia 2. supra Missus.
[2]) Idiota. Lib, de Contemp. V. B. c. 5.

7. Hasonlat a szív kettős dobogása és Jézus és Mária között.

Az egyik újabbkori író még tovább fejtegeti e gondolatot és találó, merész hasonlatban bemutatja az Istenanya szerepét, amelyet mindazoknak igénybe kell venniök, kiket a bűn megsebesített, vagy megölt.

„Minden szívverés kettős működést fejt ki. Az egyik visszaszívja a szervezetből a kihasznált vért, míg a másik szétviszi a friss vért. Ezért maga a szív is kettős. Egy szívben tulajdonképen két szív van. Az egyiket aktívnak, és a másikat passzívnak nevezhetnők. Az egyik életet ad, a másik eltávolítja a halált, hogy helyet adjon az életnek. Az egyik éltet, a másik tisztít.

Ilyen működést fejt ki a megváltott emberek között az a szív amely két lélekből áll, amelyek egymást éltetik, és e két lélek Jézus és Mária lelke. Jézus lelke a szív éltető része, Mária lelke Jézus kegyelmével a szív ama része, amely a halált elűzi.

Ő az élethez, Jézushoz viszi az emberiség megholt vérét, hogy ismét életre keltse, és így újraéledve és megistenítve visszaküldje a világba. Midőn az Ige testté lőn, megistenítette a vért, és a szent Szűz adta az Igének a megistenítendő anyagot.“[1]

---

[1]) P. Gratoy: A szeplőtelenül fogantatott Szűz Mária hónapja.

8. Szent Ignác, szent Bonaventúra, Damjáni szent Péter és Nazianzi szent Gergely vigasztaló szavai Mária irgalmasságáról.

Ki tudná megszámlálni azon lelkeket, kiket az Istenanya visszavezetett az isteni életre! Egyszerűen meg kellene számlálnunk az összes megtéréseket. Egy lélek sem gyógyult meg az ő közreműködése nélkül. Lehetetlen — mondja szent Ignác vértanú, — hogy valamely bűnös megmeneküljön Mária segítsége nélkül. Nem Isten igazságossága ment meg minket, hanem végtelen irgalmassága, melyet szűz Mária esd le könyörgéseivel.[1]

Szent Bonaventúra Rúthoz hasonlítja Szűz Máriát, aki az aratók elejtett kalászait felszedi, azaz, a kegyelem minden hívásával szemben makacs lelkeket fölemeli és a családatya csűrébe viszi.

A boldogságos Szűz könyörgésének köszönhető, hogy a jobb lator a keresztfán megtért és bűnbánó vértanú lett — mondja Damjáni szent Péter. Az áruló Júdás sem akasztotta volna fel magát, ha öngyilkosságát elhalasztotta volna azon pillanatig, midőn a haldokló Jézus övéit Anyjára bizta.[2]

Őhozzá fordult az apostolok fejedelme háromszoros tagadása után, és amit akkor

---

[1]) Apud Celada, de Judith figurata c, X. n. 63.
[2]) Philippus Abbas.

Fiának mondott, költői stilusban beszéli el Nazianzi szent Gergely: „Ó Isten Igéje, az embernek az a tulajdonsága, hogy vétkezik, bocsáss meg Péternek. És Jézus így válaszolt: Anyám, te tudod, hogy én minden kívánságod előtt meghajlok. Egyedül irántad való tekintetből megbocsátom Péter minden bűnét." Szent Pálról életrajzírói[1] azt írják, hogy ő az Istenanya közbenjárásának tulajdonította azt a kegyelmet, hogy egyszerre átalakult.

„Ha Mária irgalmassága ekkora volt földi számüzetése alatt, mekkora lehet most, midön az égben uralkodik" — mondja szent Bonaventúra.[2] Bizony megsokszorozódik, tekintve a nyomorúságok megszámlálhatatlan sokaságát, amit a földön lát. Maga az Anyaszentegyház vallja,[3] hogy Szűz Máriának az a hivatása az égben, hogy a bűnösökért imádkozzon.

Nemde, épen a bűnösök azok, akiknek dicsősége végtelen gyarapodását köszöni? Miképen lett volna ő a Megváltó Anyja, ha nem lettek volna megváltásra szoruló bűnösök?

Találóan írja Olier: „A bűnösök szerezték meg az áldott Szűznek azon kitüntetést, hogy az emberiség Üdvözítőjének Anyja lehet.

---

1) Lásd. Cornelius a Lapide in Act. VII.
2) Speculum. c, 8.
3) Nagyboldogasszony vigiliájának szt. miséjében levő secreta imádság.

Ugyanis, ha nem lett volna bűn, akkor az Úr Jézus sem jött volna le a földre, hogy a bűnösökhöz hasonló testet öltsön magára."[1] Mária tehát bizonyos értelemben a bűnösök adósa, mivel Jézus Krisztus Anyja.

9. Milyen indítóokból veszi Szűz Mária a bűnösöket különösképen oltalmába?

„Bizonyos értelemben mi vagyunk az okai Máriafölmagasztaltatásának" — mondotta már villanóvai szent Tamás.[2] „Az isteni orvos nem szállott volna le az égből, ha a földön nem kellett volna a bűn betegségét meggyógyítani. Épen azért, mivel mi mindannyian bűnösök voltunk, lett Mária Istennek Anyja. Isten nem lett volna emberré, ha az ember nem lett volna bűnös.[3] Igaz, ó szent Szűz, hogy te nem tartozol semmi köszönettel nekünk, mert nem érdemünk, hanem vétkünk szolgált mindezekre alkalmul. De, tekintve nagy kegyességedet megemlékezel nyomorúságunkról. Te valóban a bűnösök védője akarsz

---

[1]) Vie intérieure de la Trés sainte Vierge. p. 352.
[2]) Olier most említett munkájából idézve.
[3]) Legalább is ez a tanítása a leghiresebb thomisztikus iskolának. Szal. sz. Ferenc szerint az Ige akkor is testté lett volna, ha az emberiség nem vétkezett volna. Ebben az esetben Mária dicsősége kisebb lett volna, amennyiben nem szenvedett volna, tehát a bűnösöknek köszönheti, hogy ezáltal is nagyobb lett dicsősége.

lenni, hiszen őmiattuk emelkedtél oly magasra. Bár bűnünk nagy bánattal tölt el, mégis mindamellett kimondhatatlan öröm hatja át szivünket a te fönséges méltóságod és dicsőséged miatt, amely jóváteszi a kárt, amit bűneinkkel magunknak okoztunk."

„Ó, Mária, hogyan taszíthat engem kétségbeesésbe gonoszságaim sokasága?"[1] — írja egy jámbor író. „Te mindenkinek anyja vagy, de különösen a bűnösöknek."

Igen a bűnösök állandóan megújítják a fölséges Szűz istenanyai méltóságának dicsőségét és örömét, mert valahányszor közbenjár érettük, mindannyiszor újra szüli vagyis életre kelti bennünk Krisztust.[2]

Mindegyik bűnöshöz megtérésekor, vagyis a kegyelemben való újjászületésekor, mikor az Üdvözítővel való egyesülése által istengyermeksége ismét megújúl, és mikor a „Krisztusban fölelevenítetett" (Efez. 2.) mennyei Atya e szavakat intézi: *„Fiam vagy te, én ma szültelek téged"* (2. zs.) — ugyanakkor az őrangyal bemutathatja e szerencsés megtérőt Szűz Máriának, és szent Erzsébet szavaival üdvözölheti: *„Áldott a te méhednek gyümölcse!"*, mert valóban az ő méhének gyümölcse a megtérő bűnös.

Amint az Egyház titokzatos testének feje,

---

[1]) Laurentius a Ponte.
[2]) Borgius de Gubbio. 9 De signis Ecclesiae.

Krisztus, Máriát anyjának nevezi, úgy édesanyja ő a test minden tagjának is. Minden ember csak úgy lesz igazzá, ha Mária, az új Éva, minden *élőnek igaz* anyja, az isteni életre szülte.

10. Mária, a bűnösök menedéke, mindent megtesz a bűnösök megtéréséért.

Az Énekek énekének egyik magyarázója[1] ezen idézetet: „*Legeltesd kecskéidet!*" a boldogságos Szűz Máriára alkalmazza a bűnösökkel kapcsolatban.

A kecskék a bűnösök — mondja és joggal képezik Mária nyáját. A szent Szűz nem legelteti őket úgy, mint amelyek a fölséges Bíró baljára vannak szánva, hanem a jobb helyet biztosítja számukra, hiszen azért vette őket magához, hogy hűséges bárányokká változtassa. Hasonlóképen, mikor az orvos a pácienst a közbeszéd szerint betegének nevezi, nem akarja ezzel kifejezni azt, hogy az illetőnek a betegségét akarja, hanem, hogy meggyógyítására vállalkozott. Mennyi buzdítás van e két hasonlatban!

---

[1]) Guillelmus, apud Delrio in Cant. — Ugyanez a gondolat van szent Gertrúdnak ama látomásában, amelyben Urunk a bűnösöket különböző állatok képében a szent Szűz palástja alá rejtve mutatta be neki. E bűnösöket a szent Szűz mindaddig oltalma alá vette, míg Istennel ki nem békültek. VI könyv. 51. fej.

Igaz, hogy a bárány többet ér a bakkecskénél. Az ártatlan lélek ragyogását senki sem éri el. Boldogok azok, akik a sértetlen bárányhoz hasonlóan megérdemlik a szűzek szűzének, az isteni pásztornőnek kedveskedéseit. Azonban a bűnösök számára is marad vigasztalás.

Amikor beismerik, hogy gonoszságaik miatt, mint átkozott kecskék, megérdemlik a Bíró bal helyét, csak fordúljanak bizalommal Máriához, hogy az ő bűnösei legyenek, és csakhamar bárányokká változzanak.

Az egészség is mindig többet ér a betegségnél. Boldog az, kinek nincs szüksége orvosra. De ha már egyszer betegek vagyunk, milyen jól esik, és bizalommal tölt el, hogy az orvosi tudomány fejedelemnője gondoskodik rólunk, az ő kliensei vagyunk, az ő betegeihez tartozunk!

Bármilyen betegek legyünk, bármennyire kétségbeejtő legyen lelkünk állapota, — ha akarjuk, Mária fölvesz minket betegei közé. És mivel nincs olyan betegség, amit meg ne tudna gyógyítani, és semmi sem képezhet akadályt a mindenható Istenanya kezelésében, azért meg is fog minket gyógyítani. Az ő dicsősége, miként az ügyes orvosé, annál fényesebben ragyog, minnél súlyosabb bajból gyógyított ki minket.

Azután, ha egyszer meggyógyított, és a haláltól megmentett minket, akkor a lábba-

dozás hosszú ideje, mondhatni életünk végéig tartó ideje alatt is, mint jóságos Anyánk mindig szeretni fog, és vigyázni fog ránk, gyengeségünkre és veszedelmeinkre, miként az orvos is figyelemmel kiséri betegeit gyógyulásuk után. Ezután különösebb jogcímünk van anyai oltalmára. Az ő tisztelete érdekelve lesz a kegyelem állapotában való kitartásunkkal, amelyet könyörgéseinek és fájdalmainak árán szerez meg számunkra.

Mi lesz akkor, ha anyai gondoskodását hűtlenséggel fizetjük, és ismét visszaesünk a bűnbe? Vajjon az orvos elhagyja-e betegeit visszaesésükben? Megbosszúlja-e ezzel a beteget, mivel nem ragaszkodott előírásához? Ellenkezőleg, nem fogja-e még inkább elővenni tehetségét, mesterfogásait, és nem fogja-e megkettőzni odaadását, hogy a gyógyulás ismét beálljon?

11. A bűnös hálaimája Szűz Máriához.

Ó Mária! te jóságos anyja vagy annak, ki mondá: *„Nem szükséges az orvos az egészségeseknek“* és *„bocsássatok meg hetvenszer hétszer!“* Mikor tudják a mi visszaeséseink hatalmadat és szerető gondoskodásodat kimeríteni? Te, hűséges szolgád szent Bonaventúra[1] szerint fölkeresed azt a bűnöst,

[1]) Speculum. c. V.

akit mindenki elutasított magától és átöleled és újra fölmelegíted és addig nem nyugszol, míg meg nem gyógyítod őt.

Én is a te beteged vagyok, ments meg engem! *„Tied vagyok, szabadíts meg engem!"* (118. zs. 33.) Ez legyen reménységem kiáltása számüzetésem minden napján. Valahányszor visszaemlékezem bűneimre, Terád fogok gondolni, hogy hatalmas és jó vagy, és fölemelsz engem, és sem hatalmadban, sem jóságodban nem vallottál még kárt. És szilárdan meg vagyok győződve arról, hogy nem fogsz engem elhagyni gyógyulásom felénél.

Anyai gondoskodásodért való háladatosságom és az a vágy, hogy hatalmadat kinyilvánítsam a világnak, segítségemre lesz, hogy tanácsaidat kövessem. Szeretni foglak téged *„és dicsőiteni fogom nevedet, mert kimentetted lelkemet a legalsóbb mélységből."* (85. zs. 12.-13.) És végezetül az égben alázattal foglalom el helyemet azok között, kik neked köszönik üdvösségüket, mert nyomorúságaikban beléd helyezték minden reményüket. És akkor a te dicsőséged leszek, miként a beteg az orvosnak dicsősége, akit nem egyszer, hanem több alkalommal is kiszabadított a halál karjaiból. Ott a kegyelem a legdicsőbb hasznot fogja meríteni bűneimből: ott bűneim a te megdicsőülésednek, és az isteni irgalmasságnak talapzatául fognak

szolgálni, amelyet örökké énekelni fogok. „*Az Úr irgalmasságait mindörökké énekelni fogom.*“ (88. zs. 2.)

Ámen! Ámen! Ámen!

Tartalomjegyzék.

A fordító előszava . . . . . .

I. RÉSZ.

I. fejezet.

Ne csodálkozzunk hibáinkon.

1. Az emberi gyarlóság. Földi életünk folyamán nem hordozunk magunkban semmi olyant aminek különös értéke lenne . . . 6
2. Különös kiváltság nélkül nem lehet minden bocsánatos bűnt elkerülni 8
3. A tökéletességben való előrehaladás lassú és esésekkel van összekötve 11
4. A lelki bajok, akárcsak a testiek gyorsan jönnek és lassan távoznak 12
5. Két szükséges dolog, hogy botlás nélkül megerősödjünk Istenben 13
6. Nem a legkevésbbé tökéletlen, hanem a legbátrabb lelkek a legszentebbek 15
7. A botlás, ha mindjárt súlyos is, ne döbbentsen meg minket 16
8. Bűnbeesésünk után nem fogunk sokat csodálkozni, hanem gyorsan fölkelünk . . . 18

II. fejezet.

Hibáink láttára ne jőjjünk zavarba.

1. A helyes és helytelen szomorúság ismertetőjelei 20

2. A vétek miatt zavarba jövő lélek ismertetőjelei 22
3. Az olyan lelkeknek, kik hibákba esnek, türelemre van szükségük 23
4. Nyugodtság a bűnbeesés után 25
5. Nyugodt és bátor szomorúsággal szomorkodjunk hibáink miatt 27
6. A hamis alázatosság rossz hatása 29
7. A nyugtalanság és a zavar főleg az önszeretetből származik 30
8. A türelmetlenséget és zavart önmagunk nagyrabecsülése is okozza 32
9. A bűn után szeliden és könyörületesen javítsuk meg szivünket 34
10. Lelkünk szelid és meggyőző javitása . . . 35
11. Ha nem nyugtalankodunk, könnyebben szabadulunk meg a bűntől 37
12. Miképen viselkedett szalézi szent Ferenc bocsánatos bűneinek elkövetése után? . . 38

III. fejezet.

Hibáink láttára ne csüggedjünk el.

1. Sohasem szabad reményünket veszteni, mert a remény megóvja lelkünket az élet veszedelmeitől 40
2. A gonosz lélek kettős taktikája a lelkekkel. 41
3. Hogyan esik a lélek hibája után csüggedésbe? Boldog De la Colombière atya figyelmeztetése. 43
4. Az Egyház célszerűen cselekedett, midőn csüggedő korunk elé főképen szalézi szent Ferencet, a fölbátorító Egyháztanítót állította. 45
5. Miképen kell legyőzhetetlen bátorságra szert tenni, hogy soha el ne lankadjunk? . . . 46
6. Az isteni Szív készséges és bőkezű a bocsánatban 50

7. Az életkűzdelemben mindig az a győztes, aki harcra kész 53
8. A hiba, ha mindjárt súlyos is, nem lehet akadály a jámborságban való előrehaladásnál 55
9. Az egy ideig, vagy talán hosszú ideig tartó bűnös állapot sem okozhat kislelkűséget . 57
10. A gyengeségünk miatt támadt félelmet az Istenbe vetett rendíthetetlen bizalommal, mérsékelni kell 58
11. Aki a boldogságos Szűz Máriához folyamodik, annak nem kell kétségbeesni 59

II. RÉSZ.

I. fejezet.

Használjuk fel hibáinkat, hogy gonoszságunk tudatában megalázkodjunk.

1. Isten megengedi, hogy a rosszból hasznot húzzunk 62
2. Használjuk fel vétkeinket az alázatosságban való előrehaladásra 64
3. Az alázatosság minden erény alapja és a büszkeség minden bűn eredete 65
4. Hibáink, mint az ablakok, megvilágítják gyarlóságunkat 67
5. A háromféle vessző, melyet a jó Pásztor bárányaival szemben használ 69
6. Az alázatosság tökéletlenségeink türelmes elviseléséből táplálkozik 71
7. Bizonyos bűnök a büszkeség kigyógyitására szolgálnak 73
8. Többet ér a bűn alázatossággal, mint az ártatlanság büszkeséggel 74
9. A büszkeség veszedelmes volta, és a tökéletlenségek jótéteményei 76

10. A vétkeinkre való emlékezés hathatós orvosság a büszkeség ellen 78
11. Megbocsátott bűneink emlékének másik gyümölcse: az Isten iránti hála 80
12. A hibáink emlékezetéből fakadt alázatosságnak ismét másik gyümölcse: felebarátaink gyengeségeinek elnézése 83

II. fejezet.

Használjuk fel hibáinkat, hogy szeressük hitványságunkat.

1. Hitványságunk tudata és kedvelése nagy kegyelem 86
2. Hitványságunk szeretete igaz szeretet . . 88
3. Szeressük a megaláztatásokat, hogy közelebb jussunk a megtestesült Igéhez 89
4. A megaláztatások szeretete biztos eszköz az alázatosság megszerzésére 91
5. Azon lélek, amely hasznot tud meriteni a megaláztatásokból, fölülmúlhatja az olyan lelket, amely kevésbbé hibázik 92
6. Ha nem vagyunk bizonyosak, hogy hibáztunk, csak alázzuk meg magunkat és igen nagy érdemeket szerzünk 94
7. A külső megaláztatás nagy hasznára van a belső megaláztatásnak 95
8. Az alázatosság gyakorlásában megvédjük az igazság és szeretet jogait 96
9. Az előljárók is meríthetnek hasznot a megaláztatásokból 98
10. Örvendjünk a megvettetésnek és cselekedjünk úgy, mint Jézus Krisztus apostolai . 101
11. A bűnös lélek annál kedvesebb Isten előtt, minél hitványabbnak tartja magát. . . . 103

III. fejezet.

Használjuk fel hibáinkat, hogy az Isten irgalmasságába vetett bizalmunkban gyarapodjunk.

1. A bűn problémáját megoldja az isteni irgalmasság 106
2. Piusz bíboros magára az Istenre alkalmazza a hegyi beszéd ötödik boldogságát . . . 109
3. Hogyan kell még hibáink sokaságának is reményünket erősíteni abban, hogy bocsánatot nyerünk 111
4. Midőn az isteni kegyesség elválasztja a bűnt a bűnöstől, megkiméli az utóbbit és megsemmisíti az előbbit 113
5. Nem az egészségeseknek, hanem a betegeknek van szükségük orvosra 116
6. Jézus Szivének kijelentései bizalomra ösztönzik a bűnöst 118
7. Boldog De la Colombière atya bizalomra buzdítja a hibákkal megterhelt lelket . . . 120

IV. fejezet.

Az előző fejezet folytatása.

1. Nyomorúságunk az isteni irgalom trónusa 123
2. Tökéletlenségeink inditékúl szolgálnak arra, hogy bízzunk Isten szeretetében 126
3. A nagyobb nyomor nagyobb irgalmasságot kíván 127
4. Szent Pál mondja: „Örömest dicsekszem erőtlenségemmel.“ (II. Kor. 12. 9.) . . . 129
5. Miképen indítsanak bizalomra a lelkivezetők? 131
6. Szalézi szent Ferenc kioktatja a gyóntatókat, hogy miképen bánjanak a bűnösökkel . . 132
7. Szalézi szent Ferenc szelídsége a bűnbánókkal 133

V. fejezet.

Használjuk fel hibáinkat, hogy az állhatatosságban megerősödjünk.

1. Bűneink tapasztalata okossá tesz minket . 136
2. Vétkeink főleg arra intenek, hogy kerüljük a bűnalkalmakat 138
3. Gyakoroljuk híven az állhatatosság eszközeit, amelyeket Aranyszájú szent János és szent Epifán nyujtanak nekünk 139
4. Miképen gyakoroljuk híven az állhatatosság eszközeit szalézi szent Ferenc szerint? . . 141
5. Salamon bukása gyengeségünkre és ellenségeink gonoszságára figyelmeztet 143
6. A bátorságot és erőt nem szükséges magunkban érezni. Elég, ha reméljük, hogy egyik vagy másik is kellő időben és helyen meglesz 145
7. Ha legtökéletesebbek is lennénk, tökéletlenek kell tartani magunkat 147
8. A bűneinkből származó lelkiismeretfurdalásokra és lelkigyötrelmekre való visszaemlékezés kitünő segítség a kisértések ellen 149

VI. fejezet.

Használjuk fel hibáinkat, hogy buzgóbbak legyünk.

1. Ha hibáinkat alázatosan beismerjük, érdemekké változtatjuk azokat 151
2. A gyónás és bánat végtelenszer tiszteletreméltóbbá teszi az embert, mint amennyire feddésre méltóvá tette a bűn 154
3. A bűnbánat csodálatos hatása 155
4. Milyen érzelmek képesek fölbátorítani a bűnbánót, midőn bűneire visszaemlékezik? . . 158

VII. fejezet.

Használjuk fel hibáinkat, hogy az elégtételben gyakoroljuk magunkat.

1. Hibáink a mély alázatosság és elégtétel bőséges forrását képezik 162
2. Kövessük azon szenteket, kik esésük után bátran fölkeltek 166
3. Hogyan tudja édes Üdvözítőnk a bűnbánó nyomorúságait kegyelmekké változtatni? . 168
4. A bűnbánat könnyeivel az elvesztett időt pótolhatjuk. 170
5. Szent Magdolna a bűnbánók királynője . . 171
6. Szent Magdolna az igazak királynője . . . 174

VIII. fejezet.

Használjuk fel hibáinkat, hogy a Boldogságos Szűz Mária iránt fokozottabb áhitatra gerjedjünk.

1. Mária, a hajótöröttek menedéke, szeretettel veszi át Jézus kezéből a megtérő Magdolnát 177
2. Az Úr Jézus, ki az Atyánál közbenjár érettünk, Szűz Máriát az Ő közbenjárójává tette érettünk 179
3. Mária az új Eszter, az isteni irgalmasság teljhatalmú birtokosa. 181
4. Mária neve gyakran hathatósabbnak tünik fel, mint Jézusé 182
5. Véga Kristóf hittudós megindító elmélkedése Szűz Mária irgalmasságáról 184
6. Szent Bernát, szent Brigitta, és szalézi szent Ferenc felhívja a bűnösöket, hogy fussanak Szűz Máriához 187
7. Hasonlat a szív kettős dobogása és Jézus és Mária között 188

8. Szent Ignác, szent Bonaventúra, damjáni szent Péter és nazianzi szent Gergely vigasztaló szavai Mária irgalmasságáról 189
9. Milyen indítóokból veszi Szűz Mária a bűnösöket különösképen oltalmába? . . . 191
10. Mária, a bűnösök menedéke, mindent megtesz a bűnösök megtéréséért 193
11. A bűnös hálaimája Szűz Máriához . . . 195